

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Disputatio I. De ente in Communi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

TRACTATUS I. METAPHYSICUS.

DISPUTATIO I.

De Ente in Communi.

PREMITTO I. *Explicationem quorundam terminorum, quos usurpat Metaphysica, & ab ea cætera scientiæ eosdem mutantur.*

PRIMO explicandum est quid sit Ratio? Non accipienda hæc est potentia intellectiva, secundum quam homo dici solet ratione præditus. Nec accipienda pro modo faciendi aliquid, ut cum querimus: quâ ratione hoc iter conficiendum erit? Major est difficultas, an non accipienda hic sit Ratio, pro solo actu intellectus, ut volunt Nominales, seu pro solo conceptu formali?

ASSERO I. *Rationem non debere accipi, prout hic de illa, pro solo actu intellectus aut denominatione ab illo orta.*

RATIO. Tum quia, Philosophus clarè formam definit, *rationem ipsius quod quid erat esse*: Essentia autem, seu definitio objectivè accepta, non est denominatio extrinseca, aut merus actus non nisi intellectus; sed est ipsum rei esse, quod ipsum nemine cogitante est. Tum quia usus communis ly Ratio, non ad solas denominationes extrinsecas, quæ sint secundæ intentionis, sed & ad denominationes primæ intentionis applicat: Unde benè dicimus albedinem esse rationem albi. Tum quia ad ipsam rationem pro actu intellectus acceptam, possumus adhibere in definitione tanquam genus, ly Ratio.

ASSERO II. *Non satis exactè rationem describi, quod sit formaliter omne illud quod solum vel principaliter, tanquam aliquid simplex potest concipi.*

RATIO. Quia etiam explicatio hæc, per ordinem ad nostros conceptus explicat ly Ratio: Si autem nihil obsit deberet per aliquid prius, & non ita respectivum explicari: nam explanationes debent esse per prima, prima autem (exce-

ptis relationibus) non sunt respectiva, sed absoluta: dixi exceptis relationibus, quia illis primò essentialis est, ratio referendi.

ASSERO III. *Quamvis exacta definitio dari non possit huius termini Ratio, posse tamen dari hanc; illud quod entis, objectivè acceptum.*

RATIO. Primæ partis Asserti est, quia ly Ratio, est ratio suprema, & si non esset ratio suprema, ipsa ratio suprema, non esset ratio suprema, quia non esset ratio. Quod si ly Ratio est ratio suprema, exacta definitione definiti non potest: suprema enim non habent genus proprium; hoc enim ipso suprema non essent, si haberent proprium genus; quia hoc ipso haberent propriè superius se: genus enim, semper est superius. Rursus suprema, in ordine saltem ad nos, non habent differentiam propriam; quia intra suas differentias cum toto suo esse imbibuntur: hinc non habemus fundamentum advertendi, quam habeant differentiam à reliquis. Etenim verò quia videmus totum esse hominis non imbibere in Leone, multaq; videmus similia homini, ratione animalitatis, quæ tamen intellectu carent, facile nobis est advertere differentiam Leonis & Hominis. Jam autem supremarum rationum cum non possumus deprehendere differentias proprias, & genera, nec invenire erit rigorosam definitionem.

Quod autem benè describi possit per *illud quod entis objectivè acceptum*. Ratio est. Tum quia Aristoteles benè circumscribit essentiam *quod quid rei*; Ergo & ly Ratio, benè describitur per illud quod entis objectivè acceptum. Tum quia quando volumus explicare in particulari rationem aliquam, dicimus illam esse: *illud quod*. Et ita si queramus, quid est ratio formæ? Respondemus, est Illud quod se habet per modum actus: Si queramus, quid est ratio cogniti? Respondemus, est Illud quod cognitio attingit; & sic de reliquis rationibus particula-

ribus: Ergo & Ratio ut sic, bene definitur per *ly Id quod*. Tum quia descriptio data convenit omni, soli, & semper. Quod ipsum ut probetur, explicanda particula definitionis.

Dicitur Ratio esse *id quod objective acceptum*, quia *ly id quod* cum verbaliter non sumatur, item cum non sumatur pro nostro conceptu, debet habere rationem suam objectivam quamvis supremam, & ob defectum vocabulorum proprie non nominabilem: per illam ergo rationem objectivam, illius *id quod*, definimus rationem ut sic. Dicimus autem quod sit *illud quod Entis*. *Ly Ens* abstractissime sumendo, & prout est quid commune etiam ad negationes, & non entia, quia *ly Ratio* etiam negationibus convenit: Unde querere solemus in quonam ratio negationis consistat.

SECUNDO explicandum est: quid sit **FORMALITAS**:

ASSERO I. *Formalitates non recte describi, quod sit ratio identificata objecto, adeoque quodlibet intelligibile entitativè cum altero idem, quod solum vel principaliter, tanquam aliquid simplex concipi potest.*

RATIO. Quia datur formalitas etiam ejus quod simpliciter concipi non potest, nempe illius ipsius, quod simpliciter non potest concipi. Deinde multis applicatur terminus Formalitas, quæ non sunt identificata. Denique etiam ea quæ non principaliter concipi possunt, sunt etiam formalitas, ergo formalitas non recte definitur per hoc, quod principaliter concipi potest.

ASSERO II. *Quod ly Ratio, sit quid superius, & habens se per modum generis, ad formalitatem.*

PROBATUR. Quia rationes irrestrictæ semper sunt priores: *Ly autem Ratio* est quid irrestrictum, & sicut ens comparatum ad formam, est quid irrestrictum & superius, ita & *ly Ratio* comparatum ad formalitatem. Unde bene dicitur *formalitas, est ratio seu illud quod*.

ASSERO III. *Quod pro differentia formalitatis possit accipi, habere se per modum actus, ita ut completa illius definitio sit. Illud quod, vel, Ratio habens se per modum actus, vel quod in idem recidit, est Actualitas secundum quod ipsa.*

RATIO. Tum quia Forma recte definitur per hoc, quod sit actus, ergo & formalitas recte definitur per hoc, quod se habeat per modum actus. Tum quia si queratur quæ sit formalitas quantitatis? Sensus est, per quid constituitur in suo esse & actu quantitas: Et sic de reliquis questionibus. Ergo apparet quod etiam Ratio ut sic habeat se per modum actus. Tum quia si ita non explicetur formalitas, non explicabitur proportionate ad notioem nobis rationem formæ, ad cuius tamen proportionem dicitur formalitas.

TERTIO. Explicandum est: quid sit *Res & Realitas*.

Sed hæc explicantur in materia de distinctione reali, ubi dico Rem esse concretum quoddam ex Ente & Ratitudine. Ratitudinem autem ipsam explico per firmitudinem quandam; firmata enim dicimus esse rata. Ipsa autem firmitudo illa, stat in independentia ad existendum sine alio saltem miraculose: Hinc quantitas est res, quia saltem miraculose, potest existere sine subiecto; non autem modus modalisticus.

EXPLICAT. Duplici aliâ definitione Perez. Disp. 1. de Deo num. 16. Ens reale. Nempe, ens reale est id, quod à parte rei est unum, verum, bonum. Item, ens reale est principium distinctionis, motivum formale potentie intentionalis, & est id, à quo incipere possumus numerationem, estque primum fundamentum nominationis contradictoriæ; v. g. Petrus, non Petrus. Hæc explicatio impugnabitur infra Q. 1.

QUARTO. Explicandum est quid sit *Modus*, quid *Modalitas*? De his etiam infra in materia de modali distinctione: hoc tantum notari potest, quod quamvis *ly Modus & Modalitas* pro eodem sumantur ex usu Philosophico, non sunt tamen idem rigorosè loquendo: Quia *ly Modus* importat concretum ex ente & modalitate; *Modalitas* autem ipsam formam constituentem illud concretum: ad eum modum, quo ipsa albedo licet sit actus & forma, dicit concretum ex ente & albedineitate.

QUINTO. Explicandum, quid est **QUIDDITAS**:

ASSERO I. Cum Aristotele 7. Metaphys. T. II. Quod *Quidditas sit unumquodque, quod secundum se dicitur, tanquam id, in quo dicente ipsum, non est ipsum*: hoc est, *Quidditas, est formalitas illa, que competit objecto secundum se spectato, non verò secundum quod restrictè accipitur & affectè*: Hinc esse Musicum Petro, non est quidditas ejus, non competit enim ei secundum se. Ceterum, quia quidditas ex modo nostro concipiendi, est aliquid distinctum ab essentia: nam essentia nullum ordinem dicit ad nostros conceptus, quidditas autem dicit, est enim id per quod respondetur ad interrogationem. *Quid est?* quæ interrogatio spectat ad opus intellectus: Hinc Aristoteles quidditatem non dicit unumquodque, quod secundum se est, sed *unumquodque quod, secundum se dicitur*. Ne tamen coincideret quidditas cum denominationibus extrinsecis, v. g. cogniti, dicit illam quidditatem esse *ipsum esse* (supple quoad rem) quamvis ex vi dicentis, non sit ipsum, sed distinctum.

ASSERO

ASSERO II. *Quidditatem dupliciter spectari posse, abstractè & concretè. Concretè accepta est, quod quid rei, ut etiam aliàs ab Aristotele definitur. Accepta autem abstractè est formalitas quod rei constituens. Ad quod respexit S. Thomas 7. Metaphys. Lectione 4. Ubi censet humanitatem posse dici quidditatem hominis, sed non, quod quid erat esse. Debet autem potius poni quod quid erat esse, quàm quod quid est, ut sic ostendatur, essentias, cum quibus coincidit quidditas, esse æternas, adeoque absolventes à tempore; sicut etiam per Interpretes absolvit à tempore illud: *In Principio erat Verbum*. Communiori autem phrasi *Quidditas* dicitur, id, per quod respondetur ad interrogationem *Quid est?**

ASSERO III. *Quamvis v. g. esse Muscum non sit quod quid Petri, est tamen quod quid quæ Musci.*

RATIO. Quia *Quod quid* coincidit cum essentia; de essentia autem Musci ut Musicus est, est esse Muscum. Quod ulterius in hoc fundatur, quia etiam accidentia habent suam essentiam, nec accedit accidentibus esse accidens.

SEXTO. Explicandum quid est POSITIVITAS:

ASSERO I. *Non satis exactè explicari positivitatem, quòd sit affirmabilitas in suo esse non ex solo cognoscendi modo.* Quæ definitio ita solet explicari: imprimis quòd non debeat esse affirmatio ex solo cognoscendi modo, quia multa etiam de negationibus affirmantur, quæ tamen non sunt quid positivum, sed affirmantur ex solo cognoscendi modo. Debet autem esse affirmabilitas in suo esse & non in certo esse, quia Deus est ens positivum, neque tamen restrictum ad certam conditionem entis: Infinitum item syncategorematicum omnium possibile, est quid positivum, non tamen restringitur ad certum genus. Nihilominus etiam cum hac explicatione non rectè definitur Positivitas.

Ratio, quia affirmabilitas pendet ab affirmatione, affirmatio ab intellectu; Positivitas autem entium est independens à nostro intellectu, illique præsupposita; non ideo enim aliquid est positivum, quia affirmatur: sed ideo affirmatur, quia est positivum.

ASSERO II. *Positivitatem esse Formalitatem secundum quod ipsum esse est.* *Ly formalitas* est genus: est enim quidpiam non ita universale, ac ratio adeoque vicinior genus. *Ly autem ipsum esse secundum quod est* erit per modum differentie; debet autem hic *ly esse* accipi prout est quid superius ad esse essentiae & esse existentiae; nam utrique horum Positivitas convenit. Addidi autem formalitatem illam esse non quocumque modo, sed secundum quod ipsum esse est, quia negationibus potest aliquale esse com-

petere. Unde dicitur aliqua entia esse negativa, quibus tamen objectis non competit esse secundum quod ipsum esse est, sed competit esse negativum, imitativè ad verum esse.

PROBATUR assertum. Tum quia quotiescunque in particulari volumus explicare aliquam positivitatem, toties recurrimus ad ipsum esse secundum quod esse est. Et ita si quærat: quid est in re negatio irrationalitatis in homine? dicimus est ipsa formalitas esse rationalis, en recurritur ad esse quod est. Et sic de reliquis. Ergo & positività ut sic rectè explicabitur, per ipsum esse, secundum quod est. Et certè sicut Non objectivum constituit negationem, ita Esse illi oppositam, constituit negationi oppositam positivitatem. Tum quia hæc descriptio convenit omni, soli, & semper positività, proceditque per prima: neque enim in positività, est aliquid prius, ipso esse. Tum quia esse tollit negationem, seu tollit non esse, ergo esse bis, bis tollet negationem, adeoque commodum quid erit ad significandam positivitatem, quæ importat esse ipsius quandam radicationem; & quod evellit negatio, hoc ponit opposita illi positività.

ASSERO III. *Ens positivum concretè acceptum, est ipsum ens quatenus dicit esse secundum quod ipsum esse est.*

Restaret explicandum quid sit *Entitas* & *Ens*. Sed de hoc infra.

PRÆMITTO II. Explicationem aliquorum principiorum merè Metaphysicorum; dixi merè Metaphysicorum ad excludenda principia Logica; v. g. *Dici de omni, dici de nullo*.

PRIMUM PRINCIPIMUM est. *Quodlibet est vel non est.* Quod principium ut teneat.

ASSERO I. *Ly est vel non est non debere sumi contrariè.*

RATIO. Tum quia omnes contradictoriæ respiciunt hoc principium, & tamen contradictoriæ non sunt inter terminos contrarios. Tum quia falsificaretur hoc principium, nam de Angelo falsa est hæc propositio, *Est albus*: neque tamen vera est hæc contraria, *non est albus*, h. e. *niger*. Tum quia hic exprimi debet maxima & latissima terminorum distantia, omnia suo ambitu complectens, & ad quam omnia revo-centur; maximè autem distant esse & non esse negativè accepta.

ASSERO II. *Ly esse & non esse debere sumi in eadem suppositione.*

RATIO. Quia si non sumatur in eadem suppositione, poterit utrumque convenire vel neutrum, adeoque non inferretur ex eo quod sit falsum, esse, non esse.

ASSERO III. *His tribus terminis clarè vim dicti principii circumscribi, quòd debeat esse contradictio negando & affirmando idem, & quidem de eodem, & insuper ratione ejusdem.* Idem, ad servan-

servandam constantiam suppositionis, de eodem, ad servandam constantiam subiecti, ratione ejusdem, ad servandam constantiam formalitatis.

SECUNDUM PRINCIPIUM est, impossibile est idem esse & non esse: circa quod.

ASSERO I. *Illud esse condistinctum à priori Principio.*

RATIO. Tum quia ita Aristoteles 4. Metaphysicorum à text. 9. ad 28. Tum quia diversa sunt ista, dicere, impossibile est ut idem vivat & non vivat: Et: quodlibet debet vivere aut non vivere. Tum quia particula *Est*, & particula *Vel* non possunt eundem formaliter sensum facere; Sicut alia est hæc propositio, Petrus vel est albus vel non albus; & alia, impossibile est ut quod est albus, sit non albus.

ASSERO II. *Hoc secundum principium esse universalius priori.*

RATIO. Quia si quis concedat Petrum v. g. vivere & concedat simul etiam non vivere, potest adhuc universalius probari. Impossibile est idem esse & non esse.

DICES I. Hoc principium est negativum; ergo non est primum: Omnis enim negatio in affirmatione fundatur: hoc autem principium erit primum. *Necesse est idem esse vel non esse.*

RESPONDETUR. Quantumvis Necesse prius sit præ impossibili tanquam affirmativum præ negativo; quia tamen dari hic debuit principium probativum per deductionem ad impossibile, quæ deductio non fundatur supra illud principium *Necesse est*, idè commodius ponitur ly illud *impossibile est*.

DICES II. cum Mastrio Disp. 3. n. 55. In præfenti queritur principium omnium primum; non esset autem omnium primum, si tantum valeret ad deductionem ad impossibile.

RESPOND. Sicut datur aliquod omnium primum in aliquo genere, & categoria, non excludendo quominus aliud sit omnium primum in alia Categoria; & sicut ly *Est*, est omnium primum in linea *Est*, & affirmativo objectivo, ly *non est* est omnium primum in linea *non est* & negativo objectivo: ita fieri potest, ut sit omnium primum illud principium in via deductionis ad impossibile, licet relinquat locum alteri principio.

DICES III. cum eodem. Quia hic queritur de principio non tantum ad confirmandas conclusiones, sed etiam ad demonstrandas à priori.

RESPONDETUR. Jam hoc haberi ab alio principio, de quo principio Assero tertio, & in quo principio includitur illud affirmativum *Necesse est quod est esse, quod non est non esse*. Non ponitur tamen modalis quia omnis propositio modalis est resolvable in propositionem de *in esse* tanquam priorem.

ASSERO III. *Hoc ipso principio posse adhuc dari identicum quidem, sed aliud & notius; v. g. Omne ens est ens.* Quod hoc principium sit aliud.

RATIO est. Quia semper partes priores sunt toto: hoc autem principium est pars prioris. Quod autem sit notius. Ratio est, quia subiecto prædicatum, prædicato subiectum dat notitiam, crescitque quasi gradualiter, & de cætero per se notum est.

DICES I. Si hoc principium *omne Ens est Ens*, est primum; ergo etiam debet illi oppositum dari: *Omnis non Ens, est non Ens*.

RESPONDETUR. Concedendo dari: si tamen hæc inter se comparentur prius illud erit, quia affirmativum.

DICES II. Videtur hoc principium non esse distinctum ab hoc alio: *Quodlibet est vel non est*; ergo si illud non est primum, nec hoc est primum.

RESPONDETUR. Non coincidere; quia illius principii, *quodlibet est*, pars est ipsum Ens, ergo quid prius illo: de qua ipsa parte jam quasi rationem totius habente enuntiatur illud ipsum de se Dicendo *Ens est Ens*.

DICES III. cum Mastrio cit. n. 53. Illud quod assumitur non potest habere rationem principii: quia principium completum dicitur tale in ordine ad aliquam veritatem inferendam, aut conclusionem probandam, sed ex propositione identica non potest syllogistice inferri aliqua conclusio; nam syllogistica dispositio requirit diversos terminos.

RESPONDETUR. Identica propositio non continens veritatem supremam cogitabilem, non est apta ad aliquid probandum; Si enim non sit veritas suprema, non potest per se ipsam probari; debet enim esse probatio per notius; quia autem supremam veritatem cogitabili, nihil est notius, illa etiam identice posita, probare poterit, quia illud quod debet probare, est inferius; evadit ergo apta ad illud probandum, tanquam quid superius inferiori: sed cum non detur processus in infinitum in veritatibus, debet deveniri ad principium se ipsum probans, adeoque etiam identicum, eritque adhuc tunc diversitas terminorum, quia medius terminus erit suprema veritas, alius autem terminus erit ex subiecto & prædicato illius propositionis, quæ probatur. Negari etiam potest, illam propositionem esse simpliciter identicam.

DICES IV. cum eodem. Licet prædicatio identica sit certissima & verissima; est tamen prorsus ad scientiam inepta, quia per illam nihil notificatur ignotum.

RESPOND. Si aliquid sit certissimum & verissimum, qui jam erit ad scientiam ineptum; cum scientia quærat certitudinem, veritatem, evidentiam? Quando autem identica propositio non sit apta ad scientiam immediate dictum?

DICES

DICES V. cum eodem num. 52. Est valde hallucinari, nullum ponendo discrimen inter primum principium, primamque propositionem: cum enim principium complexum semper in aliqua propositione consistat, potest duobus modis considerari, vel quatenus propositio simpliciter, vel quatenus principium: si consideretur ut propositio, primitas ejus ex eo petenda, quia est affirmativa, quod sit simplex, non modalis, quod terminos habeat irresolubiles: in ratione autem principii primitas est attendenda, ut ita sit certum, ut circa illud non contingat errare, quod sit notissimum absolute, quod sit impossibile oppositum in mentem venire alicui.

RESPONDETUR. Etiam his differentiis positis utrumque hoc salvatur in dicto principio: quod cateroqui si utrumque salvat, & aliunde habeat se per modum superioris ad illud impossibile est idem esse & non esse adhuc erit absolute primum: neque enim etiam circa illud principium contingit errare &c.

QUÆSTIO I.

De Ente secundum se.

DIFFICULTAS I.

Quid definitivè Ens.

PRÆMITTO I. Rigorosè loquendo aliud est Ens, & aliud Entitas. Entitas enim potest concipi ut forma quadam hoc concretum quod est Ens constituens, & ipsum Ens erit concretum illud: sed usus invaluit hæc non distinguendi: puto idè quia de entitate nihil speciale dici potest, quod non dicatur de ipso Ente tractando.

PRÆMITTO II. Varias esse acceptiones Entis. I. Ens accipitur pro vero, sicut non Ens pro falso: qui enim dicit hominem esse animal, hoc dicit quod est Ens: qui autem dicit, hominem esse lapidem, dicit non ens: homo enim, est, non ens lapidis. Et hoc sensu ens dici potest etiam de non entibus & negationibus: quia etiam de his verum dici potest: vocaturque hoc ens complexum, ut videre est 4. Metaphys. textu 14. II. Accipi potest Ens incomplexum pro aliquo communi tam entibus positivis quam negationibus. III. Potest accipi Ens restrictè jam ad esse positivi, accipiturque pro aliquo communi, tam ad Ens nominaliter, quam ad Ens participialiter acceptum. IV. Accipi potest Ens nominaliter & participialiter: participialiter acceptum idem est quod existens, ita ut ly Ens sit participium Verbi Sum, verbum autem Sum supponit pro existo. Ens autem nominaliter acceptum supponit pro

summo prædicato entium positivorum: taliterque accepti entis in præsentī definitio requiritur.

PRÆMITTO III. Quomodo aliqui defini verint Ens nominaliter acceptum?

PRIMO. Definiunt aliqui apud Oviedo quod sit omne illud quod Chimæra non est. Hæc explicatio

NON SATISFACIT. Tum quia ignotior est Chimæra, ipso Ente. Tum quia Chimæra est non Ens conceptum per modum Entis: Ergo Ens erit, quod non non est non ens conceptum per modum Entis: Triplico Non, ut faciam veram negativam, excludamque dubiam acceptionem: de hoc autem ipso quaeritur, quid est illud ens per modum cuius Chimæra concipitur. Tum quia negatio omnis posterior est affirmatione, adeoque esse prius est non esse, quid enim negaret illud Non? Ergo Ens quod est affirmativum quid, debet esse prius aliqua negatione Chimæra. Tum quia nihil positivum rectè definitur per negatam negationem sui, sed definiri debet per aliquid prius. Tum quia negatio Chimæra vel fundatur in aliquo positivo, vel non fundatur: si fundatur in aliquo positivo, illud potius positivum erit definitio Entis: si autem illa negatio non fundatur in aliquo positivo, ergo illa negatio non est negatio: erit enim negatio negationis, & non negatio positivi: negatio autem negationis non est negatio, sed positivum quid, ulteriusque ex negatione positivi sequetur & inferetur positivum.

SECUNDO. Aliqui definiunt, Ens est id quod primo in se formaliter non est nihil. Hæc etiam explicatio

NON SATISFACIT. Tum quia contra illam sunt rationes adlatæ contra primam definitionem. Tum quia rationes quæ pro bonitate hujus definitionis possunt adferri non convincunt: nam quamvis per remotionem oppositi, præsertim simplicissima, bene explicari possint: id tamen tunc solum verificatur, quando oppositum habet aliquam specialitatem per quam notificet sese, ut non adferat solam negationem. Sic v.g. Calor explicari aliquomodo potest quod sit negatio frigoris: frigus enim aliquam habet specialitatem, ratione cuius notificare se potest. Si quis tamen explicare vellet quid sit Petrus, diceretque: quod sit non Joannes, quem aliàs non nosco, nihil omnino explicaret. Quia autem nihil seu negatio Entis nihil habet specialitatis, per quam sese scientificè magis notificet: nec negatio hujus negationis, seu negatio nihil de ente dicta poterit notificare ipsum Ens. Si tamen negatio nihili aliunde notificetur, cum nō minus latè pateat ac ipsum Ens, utcunque illud notificaret. Unde etiam salvari posset illa phrasis Antonii Perez, qui volens significare ipsum rei esse, appellavit illud ipsum rei Non non.

TERTIO

TERTIO definiunt Alii cum utroque Suar. Arriaga, Ovied. & aliis: quod *Ens sit id quod dicit aptitudinem ad existendum*. Hæc Explicatio

NON SATISFACIT. Tum quia existentia est quid posterius & accidens, quoddam Metaphysicum: Ergo per illud tanquam per aliquid primum non rectè explicatur essentia entis; sicut non rectè explicaretur rationalitas per aptitudinem admirativitatis. Tum quia illa aptitudo non solum est ad aliquid, sed aliquid, & hoc illud aliud queritur: quid sit? Tum quia hinc queritur definitio Entis nominaliter accepti; Ergo recurri non debet ad id, quod est de linea entis participialiter accepti.

QUARTO. Perez Ens reale sic definit, duplicemque ejus definitionem assignat. Primò. *Ens reale est id quod à parte rei est unum, verum, bonum*. Secundò. *Ens reale est principium distinctionis, motivum formale potentie intentionalis*. Dicitur *est principium distinctionis*, quia est primum fundamentum nominationis contradictionis, & est id à quo possumus incipere numerationem. Et talis est v. g. Petrus in hac nominatione, Petrus, non Petrus. Est autem *motivum formale* cuius nomine intelligitur, id, propter quod aliquid aut cognoscitur, aut amatur. Est autem, *motivum potentie intentionalis*, quæ est duplex noscitiva & appetitiva; utraque autem dividitur, prior in intellectum, & sensum; posterior in appetitum rationalem & sensitivum. Hæc explicatio

NON SATISFACIT I. Quia supponit aliquid de quo ipso queritur, supponit enim quod illud principium debeat esse reale, de quo ipso queritur quid sit? Quod autem id supponat, probatur: Quia potest dari etiam Ens intentionale reale prout opponitur ficto, esseque principium intentionale distinctionis, motivum potentie intentionalis; Ergo cum ita non sumatur in dicta definitione, debet sumi principium reale, de quo ipso queritur quid sit?

NON SATISFACIT II. Quia si eandem definitionem ad clariores terminos reducas, faciet hunc sensum, quod Ens reale, sit individuum, noscibile, vel appetibile; nihil enim in re est illud à quo incipit numeratio, ut etiam patet ex ipso exemplo allato, nisi individuum, quod solum potest concipi à parte rei, & appetiti: quo posito jam illa definitio non rectè procedit; quia ostendit potius subjecta quibus competant esse entia realia, quam quid definitivè sint entia realia.

NON SATISFACIT III. Quia prius est ratione esse ens reale, quam movere potentiam intentionalem: nam posteriores conceptus sunt, ad aliud; hoc autem quod est esse Ens, reale est in ordine ad se: Ergo hæc definitio non procedit per prima, adeoque bona non est.

Tum quia movere istud, spectat ad verum, quod movet intellectum, & ad bonum quod movet voluntatem; verum autem & bonum, utpote attributa, non sunt primò definitiva Entis realis. Tum quia hoc quod est esse principium distinctionis, est esse principium alietatis, vel esse principium negationis identitatis; neutrum horum per primò constituet Ens reale: Non primum, quia prius est me esse, & posterius, me aliud esse; quando autem queritur quid sit Ens reale, queritur de illo quod facit me prius esse: Esse etiam principium negationis identitatis, non est quid primum; cum positiva in positivis, priora sint præ negationibus, adeoque principiis negationum, priora principia realitatum. Tum quia esse id à quo incipere possumus numerationes, præsupponit ipsum illud à quo incipit numeratio, adeoque per prius constitutum. Ergo supponit Ens; quid enim aliud? de quo ipso queritur, licet ab illo incipiat numeratio, quid sit illud? Et sicut in cumulo militum, prius est esse militem, postea incipi ab illo computationem; sic & in præsentia. Tum quia Unitas, definitivè est principium numeri, si ergo Ens reale definitur per id à quo incipit numeratio, definitur per unum, adeoque per aliquid posterius, sicut si definiatur homo, per risibile. Tum quia præfens definitio assumit aliqua, quæ non ita sunt dictu facilia: nam imprimis, cum universaliora sint priora, quæ illis non tribuitur, quod sint principium distinctionis, motivum formale potentie intentionalis? Rursus supponatur impossibilitas potentiarum intentionalium, jamne per locum intrinsecum sequetur lapidem non esse ens reale? Tum quia in ipsomet ente, debet esse id quod cognoscitur, quod amatur, adeoque quod est objectum potentiarum intentionalium; neque in ipso hoc, primò cognoscitur quod sit cognoscibile, seu objicibile, sed id cui competit illud, de illo ergo ipso queritur, quodnam sit illius constitutivum? & sicut definitivum hominis est animal rationale, quod ipsum, est quod primò cognoscitur, ita & in Ente, debet dari aliquid prius, quod primò cognoscatur. Certè illud ipsum quod cognoscitur non est nihil, queritur ergo, quod sit illius constitutivum?

DICENDUM est. *Ens nominaliter acceptum, est; Ens prout est radix, esse primò formaliter.*

Accipitur hinc pro genere *Ens* quia datur aliqua acceptio Entis, superior ente nominaliter accepto; hoc est, ipsum ens commune Enti nominaliter, & commune Enti participialiter accepto. Et sicut quamvis alicui *Ly animal* non esset notum; nihilominus *Ly animal* bene potest accipi pro genere ad definitionem hominis; Ita quamvis alicui esset ignotum, Ens com-

commune ad ens nominaliter ac Ens participialiter, bene tamen ad eius definitionem adhiberi potest. Et licet in definitione hominis non possit pro genere accipi homo, quia ipso homine non datur universalior terminus qui sit homo; quia tamen talis universalitas reperitur in Ente, bene Ens ad definitionem Entis accipi potest. Accipitur item ad definitionem hic terminus *Radix*, quia caremus verbis ad significandum id, cui in ente debetur, ut primo formaliter, habeat esse. Ly autem *esse* accipiendum hic non pro existere; nam Ens nominaliter non debet definiri per existere, quod spectat ad Ens participiale: sed accipitur esse prout est quid prius ipsa essentia appropriatè dicta; idque ideo quia essentia appropriatè dicta est quid inferius Ente, contrahensque Ens; Essentia enim est, tale in specie Ens. Accipitur itaque illic esse non tam pro infinitivo, quam potius pro quodā abstracto formam quandam significante, non absimili modo, quo loco hujus *bona est dormitio*, dicimus *bonum est dormire*. Quod si abstractè & pro forma Entis illud esse accipiat, clarior erit suo definito; quia non raro concreta definiunt Aristoteles per ipsa abstracta; unde etiam ad definitionem formandam tradidit Aristoteles methodum resolutivam. Et sicut notificatur simum per hoc, quod est nasus simus; album item quod sit habens albedinem, ita & Ens per *esse* notificari poterit. Dicimus autem Ens esse *radicem primo & formaliter*, quia Ens exigit esse non per identitatem cum alio. Nec exigit esse non nisi materialiter acceptum, sed exigit esse primo & formaliter, ut esse, non nisi per identitatem cum illo, competat aliis.

Rejiciuntur hinc à definitione Entis Entia rationis, quia hæc non dicunt radicem ipsius esse primo formaliter, sed esse objective. Rejiciuntur negationes, quia hæc non sunt radix esse, sed non esse. Rejiciuntur formaliter connotativæ, quia illis competit esse non nisi propter identitatem. Non rejiciuntur tamen accidentia realia, quia & hæc dicunt radicem esse primo formaliter, licet comparata ad substantiam sint Entis potius, quam Entia; dicunt tamen in se spectata radicem esse primo formaliter, quia non propter identitatem cum alio rationem Entis participant, quod proportionaliter ad modos entitativos applicari debet.

Quod si quæras? Quid sit ens *participialiter* acceptum? Definiri poterit, quod sit *Ens prout habet primo formaliter existentiam*. Ens autem commune ad hoc utrumque est *Ens, cui competit esse indefinitè, & non restrictè illud accipiendo*; Denique Ens commune ad positiva & negativa est *id cui competit quomodocunque esse*. Pro genere ponitur particula *id*, quia Ente communi ad positiva & negativa, non datur aliud Ens, prius ponibile in definitione.

DIFFICULTAS II.

Cui competat esse Ens formaliter?

Non est controversia in presenti, nisi de solis differentiis, an sint formaliter Ens? Huc aliqua spectantia petantur ex dictis in Logica: An differentiæ superiores includantur in inferioribus.

Punctum Difficultatis I.

Deciditur Quæstio.

DICENDUM est I. *Differentias esse formaliter Ens, accipiendo illud contractè, determinatè &c.*

PROBARI solet I. Si Ens non transcenderet differentias, species Entis per huiusmodi differentias constituta, non ex omni parte essent entia, sed partim non Entia; Entia quidem secundum unam partem nempe secundum genus, non entia autem secundum aliam partem, nempe secundum differentiam: sed hoc est absurdum, quia sicut repugnat non ens, non ex omni parte esse non ens, ita repugnat esse ens, & non ex omni parte ens.

RESPONDERI potest, quod argumentum probet bene quod differentiæ etiam ultimæ sint Ens, sed non est quæstio de hoc, an sint ens? sed an sint ens formaliter? bene autem constitui potest aliquid ex ente formaliter, & ente materialiter. Et sicut negatio rugibilitatis in homine, dicit entitatem, propter identificationem cum homine; sic & rationem Entis dicere poterunt differentiæ, propter identitatem cum eo, quod est formaliter ens. Diceret etiam aliquis ex Pontio disp. 69. n. 25. differentiis convenire rationem Entis formaliter, sed non convenire ex ratione formali differentiarum.

PROBARI solet II. Species entis v.g. homo, non est alia Physica entitas à genere & differentia sese componentibus: Ergo differentia illius, si non est formaliter ens, nec ipsa species, esset ex omni parte ens.

RESPONDETUR. Ex antecedenti inferri tantum posse nec ipsam speciem inadæquatè acceptam, esse ex omni parte ens formaliter, & sicut homo ut sit ex omni parte animal, id est, ut nihil sit reale in illo quod entitativè non sit animal, non est necesse ut etiam rationalitas illius sit formaliter animal, sed sufficit ut materialiter & identicè sit animal, ita etiam sufficit ut per identitatem, sint Ens differentiæ.

PROBARI solet III. Si ens non transcendit formaliter differentias, differentiæ essent formaliter non ens, adeoque nihil: hoc autem

† B

tem

tem est absurdum, quia repugnat differentiam essentialiter constitutivam non entis, esse formaliter ens; ergo commutatâ propositione, repugnabit differentiam essentialiter constitutivam entis, esse formaliter non ens.

RESPONDERI potest. Hæc propositio *differentia est formaliter Ens* falsa est, sed etiam hæc altera, *differentia est formaliter non ens*, falsa item est. Nec enim sunt contradictoriæ: quia modus *formaliter* in una propositione affirmatus non negatur in altera. Sed potius hæc erit contradictoria. *Differentia non est formaliter Ens*, quæ est vera. Cum hoc autem stat ut differentia materialiter & identicè sit Ens. Si autem formaliter esset non ens, etiam identicè rationem Entis excluderet. Ad illam paritatem quod attinet dici potest. Entis quæ entis non posse esse differentiam non ens formaliter: Entis tamen non quæ entis, posse esse differentiam, id, quod non formaliter est ens. Disparitas in hoc stat, quia Ens non quæ tale, potest per aliud differre & non per id, quod sit Ens formaliter, licet ens quæ tale, debeat differre per Ens formaliter: Si enim per hoc non differret, nullum aliud differentia suæ principium haberet; ens autem sine illa reduplicatione acceptum potest differre non per Ens formaliter, sed per Ens materialiter. *Hinc aliter.*

PROBATUR conclusio. Vel differentia condistincta ab aliis, quæ non sunt ipsa est formaliter id quod est, vel non est formaliter id quod est. Si non est formaliter id quod est: ergo contra principium lumine naturæ notum non quodlibet est quod est: Si autem differentia est formaliter id quod est; ergo habet esse formaliter quod est, ergo ulterius habet formaliter entitatem eam, quæ est ipsa; esse enim & entitas nullo modo distinguuntur: ergo ulterius est formaliter Ens illud contractum, quia per illud ens contractum non aliud intelligitur, quàm ipsum esse differentia: ly *esse* nominaliter accipiendo.

Quod autem differentia secundum ultimam rationem acceptæ competat esse ens participialiter, sic probatur. Differentia ultima existit formaliter etiam secundum ultimam rationem; quia etiam secundum ultimam differentiam est extra causas formaliter: Ergo si existit formaliter etiam secundum ultimam rationem, secundum illam erit formaliter ens participialiter.

CONFIRMATUR I. Accipiamus ultimam differentiam prout condistinguitur à genere & quocunque alio, extrahamusque illam ab identitate cum aliis, ratione cuius identitatis dicitur participare rationem materialem Entis (quod suppono posse fieri ex materiâ de præcisionibus.) Quo posito, quæro, differentia ultima ita depurata, & in se præcisè spectata vel est

ens, vel non est ens? Si est ens, vel est ens materialiter vel ens formaliter? Si hoc secundum habetur intentum: si autem est ens materialiter, vel est ens materialiter ob identitatem cum eo quod est ens formaliter, & hoc non, quia supponitur præcisâ omnis identitas cum alio. Si autem ex se est ens materialiter & non ratione alius, inferam nisi velis de voce contendere, esse ens formaliter: quomodo enim est aliquid ens, & tamen ens materialiter, si non est Ens ratione alius? se ipso enim includere entitatem, est per me, esse formaliter ens.

CONFIRMATUR II. Vera est hæc propositio, *differentia ultima prout condistincta à reliquis apportat esse differentiale*: Ergo vera erit & hæc, *apportat esse*, adeoque infert ens, quia à propositione de tertio adjacente, tenet argumentatio, ad propositionem de secundo adjacente, proportionaliter accepto; Dixi proportionaliter accepto, quia non semper *est* supponit pro existit ut nec supponit in propositionibus eternæ Veritatis. Quod etiam fundatur in hoc alio principio, quia scilicet, prius est esse, quàm tale esse. Ergo præsupponi debet in differentia esse differentia, & quidem differentiale esse formaliter; nihil enim est materialiter id quod est. Et cum per Scotistas nihil possit existere existentia alienâ: hinc concedunt nobiscum propriam existentiam materiæ, negant humanitatem Christi existere existentia verbi &c. consequenter negare debent esse aliquod ens entitate alienâ.

CONFIRMATUR III. Differentia prout condistincta ab omnibus quibus identificatur, sumpta in reliquis prout est à parte rei, non est formaliter Ens rationis, sed potius formaliter non ens rationis. Quod si differentia formaliter non est ens rationis, ergo formaliter habet esse, & non tantum objective, ergo debet esse ens formaliter.

Neque valet si dicas, differentiam sic sumptam, neque esse formaliter ens rationis, neque esse formaliter ens reale. Contra erit, quia hæc membra inevitabiliter, utpote consequenter contradictoria, debent convenire.

FUNDATUR. Hæc omnia ulterius in hoc discursu. Quæro; an differentia prout condistincta ab iis cum quibus identificatur habeat suam essentiam formaliter, vel non? si non habet, ergo differentia formaliter, non est differentia formaliter: non habet enim suam essentiam formaliter: Si autem differentia, habet formaliter suam essentiam; formaliter est ens; nam quid est essentia formaliter, nisi ens essentialiter formaliter. Deinde cum essentia sit conceptu nostro aliquid posterius ente; quod scilicet dividitur in essentiam & existentiam, tanquam in sui species; si differentia participat formaliter rationem essentia,

illâ

illā mediante formaliter participabit rationem Entis.

DICENDUM II. *Differentias non esse ens formaliter, accipiendo ens pro ratione communi Entis.*

PROBATUR I. Falsa est hæc propositio, *Conceptus differentia est conceptus Entis in communi*: Ergo vera est hæc contradictoria, *Conceptus differentia non est conceptus Entis in communi*, Ergo neque differentia est formaliter Ens in communi: Nam conceptus conformatur objecto; Antecedens probatur. Si conceptus differentia est conceptus entis in communi; ergo definitio differentia, est definitio Entis in communi; nihil enim intelligitur aliud per conceptum Entis quā definitio ejusdem; definitio autem differentia in communi, non est definitio entis in communi.

PROBATUR II. Si differentia esset formaliter ens in communi & esset differentia, & non esset; esset, ut supponitur: Non esset autem. Tum quia ratio differendi in communi, non potest esse ratio conveniendi in communi; esset enim quod non est. Tum quia quod est formaliter ratio communis entis, participatur à differentia. Ergo v. g. si rationalitas, quæ est differentia est ratio communis entis, participabitur à rugibilitate, quia illa est idem cum ratione communi entis. Tum quia si hoc dicatur quod scilicet ratio communis entis, sit formaliter ratio communis differentia, etiam ratio hominis, poterit esse ratio bruti, si enim semel misceri possunt definitiones, ubique & semper misceri possunt.

PROBATUR III. Quia si differentia esset formaliter ens in communi. esset Ens in communi, vel pro statu reali, vel pro statu intentionali. Non primum, quia nihil commune à parte rei existit, sed omnia particularia. Non etiam pro statu intentionali, quia pro statu intentionali indissolubiliter illa tantum sunt unum, quæ se habent sicut definitio & definitum; jam autem ita se non habent differentia & Ens in communi.

QUÆRES. *Quomodo Ens contrahatur à differentia?*

RESPONDETUR. Nullam esse veram contractionem, & quæ sit nemine cogitante; quia illa ipsa membra, non sunt distincta nemine cogitante: Quod si quærat de contractione ex modo concipiendi, illa adhuc subdividi potest: Differentia enim ut sic accepta, contrahit Ens per ipsummet Ens, prout est ratio differendi; per differentiam autem prout est à parte rei, contrahitur Ens per ipsummet

Ens, hæc eisatum in quantum est ratio differentia.

* *

Punctum Difficultatis 2.

Respondetur oppositis.

OBJICIUNTUR I. Si differentia ultimæ essent ens formaliter, hoc ipso non essent differentia ultimæ. Quod probatur, differentia ultimæ quæ tales excludunt determinabilitatem ulteriorem, adeoque omnem rationem communem: Ratio autem entis est ratio communis.

RESPONDETUR. Conformiter ad conclusiones adlatas, quod si differentia ultimæ, essent formaliter ens illud commune & irrestrictum, hoc ipso non essent ultimæ; secus si sint ens contractum, restrictum, hoc ipso enim, quia restrictum est, commune non est.

OBJICIUNT II. Pontius. Differentia contrahens ens præter rationem entis, vel includit aliquid aliud formaliter, vel nihil? Si nihil, ergo non potest esse differentia entis nec ratio distinguendi unum ab alio: Si aliquid includit: de illo ipso quæritur, utrum includat etiam rationem entis formaliter? Si includit, dabitur processus in infinitum: Si non includit, ergo neque prior includebat.

RESPONDETUR. Hoc ipso medio termino intentum nostrum probari: differentia quæ ultima & prout condistincta ab his quibus identificatur vel est nihil: vel non est nihil? Si est nihil, ergo non potest esse differentia entis: Si non est nihil, ergo est ens prout ita condistincta; quia negatio nihili, est ens; duæ enim negationes faciunt unam affirmativam. Conformiter ad dicta in forma Respondetur. Differentiam ultimam ultra rationem contractam entis, nihil plus includere, cumque illa ratio contracta non sit ipsum nihil, poterit esse ratio distinguendi unum ab alio.

INSTAT I. Idem. Si differentia formalitas includeret ens & aliquid aliud formaliter, illud aliud potius esset differentia, quā includens ipsummet ens.

RESPONSUM. Jam, quod differentia præter ens contractum nihil aliud habeat, quæ ipsa contractio est ex modo concipiendi.

INSTAT II. Idem. Si differentia includeret rationem entis non esset ultima, quia differentia ultima est illa, quæ facit ita differre, ut ipsa non differat per aliquid aliud; sed si includeret formaliter ens, non esset talis, quia includeret præter rationem entis per quam conveniret, includeret inquam, aliquid aliud, per quod differret à reliquis.

RESPONDETUR. Si differentia esset formaliter ens illud commune, non esset ratio seipsa differendi; sed quia est formaliter ens non nisi contractum, est ipsa ratio differendi.

† B 2

IN-

INSTAT III. Si ultimæ differentia diverso respectu sunt ratio conveniendi, diverso ratio differendi, nihilo different à speciebus.

RESPONDETUR. Convenient in hoc species & ultima differentia, quia utrumque est diverso respectu ratio differendi, diverso ratio conveniendi; sed in hoc different, imprimis, quia in specie, ratio differendi ab aliis speciebus, non est ipsa ratio conveniendi cum aliis speciebus; Neque enim rationalitate homo convenit cum bruto, quæ formalitas rationalitatis, non est ipsa per ordinem ad nostros conceptus in re fundatos, animalitas, sed aliquod prædicatum ab ipsa animalitate, formaliter distinctum. Jam autem ratio conveniendi & differendi in individuatione non sunt prædicata inter se distincta. Rursus quia ita est differentia specifica ratio disconveniendi, ut non sit ratio ipsa generica per solam hæc ceitatem restricta; neque enim species constituitur, per hanc animalitatem, animalitatem ut sic contrahentem; sed contractivum longè est aliud, nempe rationalitas: Jam autem quando rationalitas specifica contrahitur, contrahitur non additione novi prædicati, extrahentis ultra essentiam rationalitatis; sed additur, non nisi hæc rationalitas, ex quo ipso modo contrahendi differt ultima differentia à specie. Denique species ita est ratio differendi, ut sit ulterius contrahibilis per ipsam individuationem; jam autem individuatione non habet ulterius quo contrahatur.

INSTAT IV. Si differentia includit ens, etiam Perseitas includit; eritque Perseitas ens per se, adeoque Perseitas erit substantia.

RESPONDETUR. Perseitatem esse ens per se non concretum sed abstractum, secus substantiam, quæ est ens per se concretum. Quod si per perseitatem intelligas subsistentiam, Perseitas erit ens per se per modum termini & complementi, adeoque non per modum substantiæ, quæ est quid complebile & terminabile.

OBJICIT III. In composito physico devenire est ad talem resolutionem partium, quantum neutra includat aliam: ergo & in composito metaphysico, consequenter in differentia resolutione devenire erit ad aliquid, quod non sit jam ens.

RESPONDETUR. Pro accidenti non esse absurdum; Si enim una pars physica non inferat aliam non incipiet esse nihil; si autem in resolutione, differentia non includat ens, erit nihil; ne ergo sit differentia nihil, deveniri non poterit ad hoc, ne involvat ens.

OBJICIT IV. Pontius. Si differentia includit formaliter rationem entis, vel includit aliam

communem entis ab eâ, quam contrahit, vel illam ipsam, quam contrahit: neutrum dici potest. Non potest imprimis includere eandem rationem entis quam contrahit, aliàs non esset contractiva; nihil enim est contractivum illius, quod formaliter includit. Non etiam aliam rationem entis, quia superflue ponerentur formalitates plures entis in unaquaque re.

RESPONDETUR. Etiam in homine animal est contractum, quæro, idemne quid est, an aliud à se contrahat? itemque dum à genere contrahitur ens. In forma autem dici potest contractionem hanc esse non nisi ex modo concipiendi; possumus autem concipere ens ut sic, & idem particulare contrahens illud commune, estque hæc contractio ex modo concipiendi. Quod si quæras, quæ illic ratio ex modo concipiendi contrahatur? dico ratio communis per rationem, sed contrahendo illam non includit secum illam superioritatem, ita ut includat superiorem illam & illam inferiorem per quam fiebat contractio, sed tantum est illam et ipsa: Quamvis autem nihil sit contractivum illius, quod formaliter includit contractionem propriam, reali & transitivam; potest tamen esse contractivum contractione impropria ex modo concipiendi, & intransitiva.

OBJICIT V. idem. Nulla differentia, est illud, ratione cujus formaliter convenit alicui existere; ergo nulla differentia est formaliter ens. Consequentia probatur quia est à definitione ad definitum. Antecedens probatur. Quia formalitas ratione cujus convenit formaliter rebus omnibus existere, est ejusdem rationis in omnibus illis; sed differentia rerum non sunt ejusdem rationis.

RESPONDETUR negando Antecedens: Licet autem formalitas ratione cujus convenit formaliter rebus existere, accepta secundum rationem communem sit ejusdem rationis, non tamen accepta, secundum rationes particulares.

OBJICIUNTUR VI. Paritates aliquæ.

I. PARITAS est. Genera non includuntur in differentiis; ergo neque ens; & tamen ens mediantibus generibus, descendit ad inferiora.

RESPONDETUR. Si agatur de inclusione reali, certè genera includuntur in differentiis, si agatur de inclusione rationum communium, paritas tenet, quia sicut ratio communis generis, non est ratio communis differentia, ita nec ratio communis entis, est ratio communis differentia. Si autem agatur de hoc, quod differentia non sint formaliter genus consequenter nec formaliter erunt Ens. Disparitas erit. Quia nihil vetat Genus non includi in differentiis; vetat autem non includi ens in differentiis; quia aliàs essent nihil.

Quod

Quod autem dicitur ens mediis generibus descendere ad inferiora, hunc tantum sensum habet, quod non possit esse à parte rei; v. g. rationale nisi sit substantia; sed non facit hunc sensum, quod à quibus potest præscindi & distingui ratio generica, ab illis etiam possit præscindi & distingui ratio particularis entis.

II. PARITAS est. Ens non includitur in proprietatibus, v. g. uno; ergo nec in differentiis.

RESPONDETUR. Si proprietates sumantur in recto, includunt inclusione ut dixi intransitivè ens; sunt enim ipsum formaliter ens; sed cum variis connotatis. Secundum autem id quod dicunt in obliquo, dicunt non nisi ordinem ad ens; Imò cum proprietas quæ est unum, dicat aliquam negationem & nihil divisionis, hoc ipso sub illa formalitate non debet dicere ens; differentia autem, non dicit pro formali nihil.

OBJICITUR VII. Si ens includeretur formaliter in differentiis, idem includeretur ne differentia formaliter accepta sint nihil formaliter: Sed hæc ratio nihil probat; quia posset dici differentiam prout præcisam ab omnibus quibus identificatur neque esse ens formaliter, neque non ens formaliter; quod ipsum probatur. Natura in statu solitudinis, neque est divisiva formaliter, sed solum indivisa formaliter, sed solum indivisa identicè: Substantia item secundum se ipsam, neque est divisibilis, neque indivisibilis: Relationes item divinæ, neque sunt à se formaliter, neque ab alio, sed identicè sunt ens à se: Ergo idem dici poterit de differentia, ita præcisa, quod neque sit ens formaliter, neque non ens formaliter.

RESPONDET I. Recentior Suarez disparitatem dat, quia nisi intelligatur differentia pro illo statu esse ens, intelligi deberet sine sua essentia reali: nam ens coincidit cum essentia reali. Si autem eo modo intelligantur, ea, quæ vult obiectio, non intelligantur adhuc sine sua essentia reali.

RESPONDETUR II. Quia si intelligeretur differentia pro statu solitudinis indivisa, nunquam divisibilis esse posset, in illo enim statu consideratur secundum essentialia sua prædicata, quæ rei ubicunque conveniunt. Hinc si in illo statu indivisibilis esset, nunquam jam dividi posset. Et è converso si in illo statu divisibilis esset, jam nunquam posset esse indivisibilis; idemque dicendum de substantia; quod absurdum non sequeretur si sit in illo statu formaliter ens differentia, quia ubique, ex alatis rationibus, est ens, rationesque allatæ ostendunt, debere differentiam esse ens. Quod attinet ad relationes divinas illæ non possunt dicere abalietatem, alioqui DEO convenire non possent: Non etiam dicunt formaliter aseitatem; quia aseitas sequitur Deitatem, quam in sua virtualitate non important relationes. Denique si sumantur relationes for-

maliter, hoc est, secundum suas rationes communes, sic nec aseitatem dicent, alioqui relatio non esset communis creaturis; nec dicent abalietatem, alioqui non convenirent DEO. Nullum autem absurdum, si ens, sit formaliter identificatum differentiis. Et rationes adlatæ probant identificationem.

INSTABIS. Duæ differentia vel conveniunt in ente vel non? Si non conveniunt, Ergo non sunt formaliter ens; si conveniunt, ergo non sunt ratio differendi.

RESPOND. Diverſo respectu convenire in quantum participant ex ratione communi entis; diverſo autem non convenire, in quantum scilicet reduplicativè accipiuntur, quæ scilicet differentia, & quæ, hoc ens sunt: de quo in Logica, ubi de communi conceptu differentiarum.

Punctum Difficultatis 3.

Alia argumenta contra Conclusionem.

Pensanda argumenta Mastrii Disp. 2. Metaph. num. 179.

OBJICIT I. Mastrius. Contractio & determinatio entis per modos (de quibus illum leges hinc Disp. 2. qu. 6) cum fiat ad instar compositionis & additionis, sequitur necessario, quod ratio contracta sit extra rationem contrahentis. Consequentia patet, quia etiam genus in tantum censetur esse extra rationem differentia, quia contractio generis per differentias fit per modum compositionis & additionis, & si non esset ratio contrahens, extra rationem contractam nulla fieret compositio.

RESPONDETUR. Contractio fit non nisi rationis communis entis, quæ etiam ratio communis Entis, non includitur formaliter in differentiis, sed ratio contracta entis, quam diximus includi in differentiis, non contrahit seipsam, si non contrahit, nec distinguitur à se; cum hæc distinctio fuerit ex contractione desumpta, nec differentia est ipsum genus contractum, sed contrahit non nisi aliam rationem, à qua etiam distinguitur; jam autem differentia est ipsum ens contractè sumptum, & sic sumptum est formaliter ipsa differentia. Per quod etiam responderetur ad Instantiam quæ illic adfertur. Directè ergo negatur, quod ratio Entis inclusa in differentia, sit quæ contrahitur per differentiam, sed est illamet ipsa, quæ seipsam non contrahit.

OBJICIT II. Præciso conceptu relationis, res non sunt formaliter relative, præciso genere quantitatis, non sunt extensæ; ergo etiam

† B ; præ-

præcisa ratione Entis à differentiis, non erunt illæ formaliter Ens.

RESPONDETUR. A differentiis præscindi posse rationem communem entis, nec differentia sunt formaliter ratio communis entis, hocque solum probat ratio adlata; sed à differentiis non potest præscindi ratio contracta entis; cum sit ipsum esse differentiarum, quod esse differentiarum, à differentiis, non præscindit.

OBJICIT III. De modis dicitur quod non sint entitas, sed entitatis modus, non esse propriè rem, sed esse modum rei; Ergo & de differentiis ultimis dici potest, quod non sint ens formaliter, sed entis.

RESPONDETUR. Quando dicitur modum non esse ens, subintelligitur raturum, sed entis raturum, in quo nullum est absurdum, nec sequetur quod non sit modus, hoc quod est: sed si differentia non esset formaliter ens illud contractum, sequeretur quod non sit hoc quod est; esse enim illam hoc quod est, est illa contracta ratio entis.

OBJICIT IV. Si differentia aliquo modo includeret rationem entis essentialiter, tunc ejus conceptus non foret simpliciter simplex.

RESPONDETUR. Si includatur ens non nisi contractum, adhuc erit conceptus differentiarum simpliciter simplex, quia non aliud illud erit, quam ipsum esse differentia, quæ sibi ipsi, est quid simpliciter simplex.

INSTABIS. Proportionatè applicando id quod inibi adfert Mastr. si licet distinguere ens contractum & determinatum, à ratione communis entis, ponereque quod illa prior ratio entis includatur formaliter in differentiis, non verò hæc posterior, eodem jure dici poterit, genus ut sic non includi in differentiis formaliter, includi tamen rationem generis contractam.

RESPONDETUR. Neg. Sequel. Ratio animalis contracta reperitur quidem in homine, & hæc ratio contracta, ut dictum alibi non potest præscindi ab homine, sed non est necesse ipsam rationem contractam generis, includi in differentiis, quia ratio hæc contracta animalis est hoc animal, hoc autem animal non est necesse esse formaliter per ordinem ad nostros conceptus rationale, quia licet illud rationale per ordinem ad nostros conceptus non esset animal, adhuc esset quod est, adeoque esset adhuc rationale: Si autem ratio contracta entis non includeretur formaliter in differentiis, differentia non esset hoc quod est, esse enim illam hoc quod est (supple in talibus positivè, dixi positivè, nam non ens esse quod est non Ens, non est esse sed non esse) est esse illam ens formaliter.

OBJICIT V. Si differentia ultimæ includerent eas, cum non sint omnino idem, erunt

propriè differentes; quod si sunt differentes; aliis differentiis different; de quibus rursum quaeritur an includant ens, & ita dabitur processus in infinitum in differentiis, vel devenietur ad aliquas omnino non includentes ens quidditative.

RESPONDETUR. Cum differentia ultimæ includant ens formaliter, restrictum & contractum, erunt adhuc non differentes aliis differentiis, sed se ipsis; si se ipsis, different adhuc illo ente contractè & determinatè sumpto; cum illudens contractè sumptum, sit illud se ipsum differentiarum.

INSTAT. In compositione physica ita fit resolutio in actum ultimum & potentiam ultimam, ut nihil potentia includatur in actu, & è contra; Ergo & in compositione Metaphysica ita contingit, ut compositum hoc resolvatur in conceptum determinabilem tantum, qui est entis, & determinativum tantum, qui est ultimæ differentia.

RESPOND. Ex ente ut sic, & ex ratione differentia fit compositio Metaphysica: Vnde & resolutio Metaphysica in hæc duo datur, sed ex ente contractè sumpto quod est ipsum esse differentia, & ex differentia non est compositio Metaphysica; quia nihil componitur ex se ipso, consequenter non debet fieri resolutio ut maneat differentia, sine ratione entis contractè sumpti. Disparitas etiam ex dictis assignari potest quia nullum absurdum est, si actus non sit potentia, potestque esse actus in suo esse, non includens potentiam; non potest autem esse differentia, sine esse differentia, adeoque sine ratione entis, contractè sumpti.

OBJICIT VI. Saltem ens non includitur in suis passionibus; quia subiectum quod est ens ex 7. Metaph. tex. 17. & 19. cadit in definitione passionis ut additum, jam autem quod definitur per aliud, tanquam per additamentum, non est de ipsius quidditate.

RESPOND. Ex eo quidem quia ens ponitur in definitione passionum ut additum, non colligitur, quod sit de essentia illius: ad eum modum, quo dicitur accidens esse subiecti, subiectumque non est de essentia accidentis; ex alio tamen capite sunt adhuc ens, quia etiam passionibus sunt quod sunt; & hoc quidem procedit de veritate & bonitate, nam de unitate non sumpta secundum id quod dicit in recto non potest dici quod sit ens, nisi illud latiori modo, prout se extendens etiam ad negationes explicando unitatem per negationes secundum communiora principia.

INSTAT I. Propositiones non convertuntur ita, quod si prædicatum dicatur de subiecto per se, non tamen è contra subiectum dicetur per se de prædicato; ergo ista est per se, Ens est unum, hæc alia, unum est ens, non poterit esse per se primi modi, sed quasi per accidens.

RE-

Punctum Difficultatis 1.

RESPOND. Quod unum non sit ens rigorosum, ut dictum supra. Sed promovendo argumentum de bonitate & de veritate dici potest, quod non eodem quidem modo passionibus dicuntur de ente, ac ens de passionibus, non sequitur quod passionibus non sint ens, sed quod alia sit comparatio illarum ad ens, quam entis ad illas. Quamquam dici potest quod hæc doctrina procedat de ente secundum rationem irrestrictam sumpto.

INSTABIS II. Ens adæquatè dividitur in increatum, & decem prædicamenta, tanquam in ea, de quibus quidditatè prædicatur; passionibus autem ejus non sunt ens increatum, nec aliquid ex decem generibus, & cum æquè pateant sicut ipsum ens, hoc ipso ens, non poterit prædicari de suis passionibus velut de inferiori.

RESPOND. Id verum esse de ente contractè & determinatè sumpto, quod non est superius respectu passionum. An autem possit abstrahi à passionibus ratio entis ut sic, adeoque evadere illis universalior, alibi dicitur. Multi etiam negabunt, adæquatam esse hanc divisionem.

INSTABIS III. Si passionibus Entis ens includunt, utique non includunt ens solum. Sed etiam aliquid aliud; alioquin idem esse passio sui ipsius, tunc queritur de illo alio, an rursus includat ens, & sic in infinitum procedemus, vel sistendum in aliquo non includente ens, & talis erit propriè passio entis.

RESPOND. Passionibus non includunt ens contractè sumptum, sed sunt illud ipsum, nec sunt passionibus entis contractè sumpti, quia nec sunt passionibus sui ipsius; sed tantum sunt passionibus entis, secundum se sumpti. Quam ipsam rationem communem cum contrahunt passionibus non contrahunt contractione exclusivâ in se aliorum contrahentium, quasi scilicet veritas non sit bonitas, cum tamen rationalitas non sit irrationalitas, contrahunt tamen per additionem prædicatorum.

OBJICIT VII. Modi per nos sunt ens entitate alterius; ergo idem dici poterit de differentiis ultimis, quod sint ens identicè non formaliter.

RESPOND. Secundum principia aliàs prædicta Negatur Antecedens.

DIFFICULTAS III.

De Conceptu entis secundum se.

Querendum hic imprimis erit: An possit dari conceptus entis perfectè unus? Deinde, an hic conceptus sit univocus an analogus: Unitatem conceptus entis adstruunt Suar. uterque, Afriaga, Ovied. cum Scotistis. Negat Vasquez Fonseca cum Thomistis. *Sic*

An possit dari conceptus Entis perfectè unus?

DICENDUM est. *Posse dari conceptum Entis perfectum unum, h. e. ita præcisum à differentiis, ut nulla in eo ex parte objecti intentionaliter accepti, reluceant differentie.*

PROBATUR I. Potest dari conceptus animalis perfectè unus, ut supponitur ex materia de Præcisionibus: Ergo poterit dari & entis conceptus perfectè unus ut circumscribitur: Disparitas quæ solet peti ex Analogia infra attingetur.

PROBATUR II. Quando ego dico, *Deus est ens; Creatura est ens*, quæro, an sub objecto prædicati quod est *Ens* dicti de DEO involvatur creatura vel non? si involvitur; ergo falsa est prædicatio, quia Deus non est ens involvens aliquid creatum, nec subiecto inest prædicatum, cum prædicatum involvat aliquid creatum, subiectum autem nihil involvit creatum. Si autem in ente dicto de Deo non involvitur creatura; Ergo jam ille conceptus præscindit à creaturâ. Simile argumentum formetur ad probandum quod ens dictum de creaturâ non involvat Deum, habebiturque intentum; nempe quod ens præscindat à creato & increato. Idem iudicium & argumentum formetur de aliis differentiis.

RESPONDEBIS I. Ens dictum de Deo non importare nisi entitatem particulariter acceptam, ita ut sensus sit, *Deus est aliquod ens.*

CONTRA. Tum quia animal dictum de inferioribus non singularisatur in prædicando ut probatur in Logica; ergo neque ens singularisabitur. Tum quia prædicatio hæc, *Deus est ens*; vel est prædicatio rationis superioris de inferiori, vel non est? Si est. Ergo ut salvetur rationem superiorem prædicari, dicta propositio hunc sensum facere non poterit, *Deus est aliquod ens.* Si autem non est prædicatio superioris de inferiori; Cur non? Tum quia. Ens est superius Deo & creaturis; non esset autem superius, si non diceretur tanquam superius, negatio enim dictionis tanquam alicujus superioris, argueret negationem esse superioris; nam dici, sequens ad omnia esse, ostendit conditionem esse. Quod autem ens sit superius Deo & creaturis, vel ipsa categoria entis ostendit.

RESPONDEBIS II. Ex parte objecti respondere illic differentias, sed illas non attingi ab actu formali, nec discerni.

CONTRA sunt illa omnia quæ in simili dicuntur in universalibus & in materia de præcisionibus. Propositio etiam hæc, *Deus est ens*, non tantum est vera ex parte actus formalis,

† B 4 sed

sed etiam est vera ex parte objecti: falsa autem est ex parte objecti, si objectum ex parte sua importaret differentias, ut vidimus immediatè.

PROBATUR III. CONCLUSIO. Si conceptus entis importaret differentias impossibile esset aliquid esse ens; hoc autem absurdum est. Sequela probatur. Si animal quantum est de se importaret rationale impossibile esset, Leonem esse animal. Quod probatur, impossibile est Leonem esse rationale, ergò & impossibile esset esse id quod importat secum, quod est rationale. Hæc autem tota ratio probat simul, quòd si conceptus entis objectivus importat differentias, non posset esse aliquod ens, quia non posset importare omnes illas differentias, adeoq; nec involvere id, quod importat omnes differentias.

RESPONDEBIS. Animal ita contrahi, itemq; Ens ad differentias, ut non tota illius ratio contrahatur, sed tantum in quantum importat Rugibile.

CONTRA. Quia si potest ita contrahi ens, ut non contrahatur nisi in quantum est rugibile. Ergò multò magis præscindere, poterit ab omnibus aliis differentiis; minus enim potest contractio, quàm præcisio intentionalis. Deinde hoc ipso concederes distinctionem virtutalem in ordine ad prædicata physica in Creatis: quia distinctionem in ordine ad contrahi, & non contrahi.

CONFIRMATUR CONCLUSIO. Posito quòd ex parte objecti respondeant in ente differentia, quæro an definitio Entis sit definitio rationalis v. g. vel non? Si non, ergò ex parte objecti præscindunt; nihil enim aliud intelligitur per objecta quæ inter se præscindere possunt, nisi objecta, quæ definitionibus differunt: Si autem definitio Entis est definitio rationalis? Ergò cui competet esse ens, eidem competet esse rationale, quod falsum est.

OBJICITUR I. Differentia non possunt separari à ratione Entis. Ergo nec potest fieri præcisio ex vi cuius differentia maneat sine ente; Ergò nec præcisio fieri potest ex vi cuius ens, non maneat in differentiis; Ergo ulterius ex vi cuius præcisionis, ens, sit separatum à differentiis: si enim esset separatum à differentiis, differentia essent sine ente, sine ente autem esse non possunt propter dicta supra.

RESPONDETUR. Conformiter ad jam dicta. Rationem entis in differentiis dupliciter spectari posse. 1. Rationem contractam. 2. Rationem communem fundamentaliter ut dicitur in Logica. Prior illa ratio præscindi non potest, ut dicitur in Logica, cuius insuper hæc ratio reddi potest, quia ratio contracta quæ talis, si capax esset præcisionis quæ talis, fieret communis, quæ talis; quæ talis autem non potest fieri communis: sicut enim rationale non potest fieri brutum; ita nec contractum quæ tale,

fieri potest commune. Quod autem fieret tunc illa ratio communis exinde colligitur, quia separata ab aliâ comparte, non esset unde jam contraheretur. Quod si non potest separari ratio contracta entis à differentiis, quantumvis ratio communis entis separaretur à differentiis, manebunt illæ ens, ratione entitatis contractæ, inseparabilis ab iisdem.

INSTABIS. Definitio universalis, est definitio particularium; ergò & definitio entis ut sic, erit definitio differentiarum? sed nihil per nos potest præscindere suâ definitione; ergò nec potest præscindere ab ente & è converso.

RESPOND. Certum esse quod ratio communis entis, non sit ratio communis differentiarum; alias cui conveniret ratio communis entis, conveniret etiam ratio differentia, quod falsum est. Si autem ratio communis Entis, non est ratio communis differentiarum non possunt inter se comparari sicut definitio & definitum. Directè autem ad Argumentum hoc dici potest; scilicet dupliciter particulari sub aliqua ratione universali spectari posse. 1. Ut inferiora, ut ita dicam, ejusdem rationis: Sic animal est universale & definitio illius est definitio Petri in quantum est animal. 2. Ut inferiora diversæ rationis, tale inferius est Petrus, Bucephalus, quæ talis contentus sub animali. Quo posito verum est definitionem universalem, esse definitionem particularium ejusdem rationis, sed non esse definitionem particularium diversæ rationis: Ita etiam definitio entis est definitio differentiarum ut ens sunt, sed non quæ differentia sunt.

OBJICITUR II. Non potest dari ratio communis sapientia creatæ & increatæ, ergò nec ratio communis enti creato & increato. Antecedens probatur. Ratio communis sapientia creatæ & increatæ, vel esset distincta realiter, vel per rationem à ratione communi justitia. Si per rationem, ergò non est communis etiam creatæ, quia creatæ sapientia distinguitur realiter à creatæ justitia: Si autem est distincta realiter, ergò non est communis etiam sapientia, itemque justitia divinæ, quia hæc in increatis distinguuntur nonnisi per rationem.

RESPONDETUR. Rationes communes spectari posse dupliciter, primò accipièdo illas pro ipsa cognitione formali & actu intellectus nostri, & sic acceptæ sunt distinctæ realiter; quia & nostra cogitationes sunt distinctæ realiter: & hæc acceptio conceptuum communium, illorumque distinctio, nihil confert ad præsens. 2. Possunt accipi rationes communes objectivè, prout, scilicet sunt objectum illarum noticiarum. Et sic neque sunt distinctæ realiter, neque per rationem propriè: Non sunt distinctæ realiter, quia distinctio realis vel est in statu physico, vel nonnisi per ordinem ad illum

illum habetur: Jam autem rationes communes ad statum Metaphysicum spectant. Deinde distinctio realis est distinctio rerum; hinc pro priori debet aliquid prius præsupponi, quod sit res, & pro posteriori, quod sit distinctum realiter. Quia ergo rationes communes, non fuerit res; nam esse rem, est prædicatum physicum, & statum Physici, pro quo statu non sumuntur tunc rationes communes: Unde etiam rationes communes sunt essentialia rerum, essentialia autem rerum, sunt æterna & tamen nulla res est ab æterno præter Deum: Apparet ergo rationes communes non posse dici res, adeoque nec distinctas realiter. Non etiam pro illo statu rationes communes sunt distinctæ per rationem, quia nemine cogitante ratio communis hujus, non est ratio communis illius; licet enim ipse status communitatis, non habeatur nisi dependenter à nostris intentionibus depurantibus differentias; illis tamen depuratis, & in illo statu constitutâ ratione communi, sive ego id cogitem, sive non cogitem, distinguuntur illæ inter se; in quo etiam sensu dicimus illas distingui ex natura rei, & quidem nomine cogitante, postâ tantum cognitione, quæ illas res statuât in statu illo intentionali, in quo, ex naturâ rei res spectantur. Ulterius quod illæ rationes communes neque realiter neque ratione propriè distinguantur in hoc principium referri debet; quia rationes illæ communes nihil aliud sunt nisi ipsa prædicata essentialia, quia ergo prædicata essentialia sapientiæ nec exigunt distinctionem solius rationis à iustitia, nec etiam nonnisi realem propter rationem in objectione allatam, fit, ut pro illo statu rationes communes, nec sint distinctæ realiter, nec per solam rationem. Licet autem non teneam distinctionem mediam inter realem & rationis sensu aliâ dato, teneo tamen distinctiones multas, quæ partim sunt revocabiles ad realem, partim ad rationis distinctionem.

INSTABIS. Ex hoc adhuc non posse dari rationem communem sapientiæ creatæ & increatæ, adeoque nec rationem communem entis communis Deo & creaturis, quia ens dividitur immediatè in creatum & increatum, ergo antequam intelligatur descendere ad sapientiam, intelligitur jam contracta, ad ens creatum vel increatum: Ergo non potest intelligi indifferens ad sapientiam creatam & increatam.

RESPONDETUR. Divisiones entis varias haberi posse, pro multiplici modo concipiendi ens, & ejus identificationem; ita ut in uno genere divisionis, sic, & in alio aliter concipiatur descendere. Hinc in alia divisione poterit concipi sapientia indifferens ad esse creatæ vel increatæ: Eamque sic format Oviedo: Ens aliud est intellectivum aliud, non intellecti-

vum: Rursus intellectivum aliud est habituale aliud actuale: Rursus actuale aliud est apprehensio seu non sapientia, aliud est sapientia: Rursus sapientia alia creatæ, alia increatæ. En indifferens sapientiam in divisione entis, indifferens, inquam, ad esse creatæ vel increatæ. Dicitur etiam posset quod pro statu physico non sit sapientia indifferens ad esse creatæ vel increatæ, non tamen pro statu metaphysico.

OBJICITUR III. Analoga attributionis v. g. sanum non habent conceptum perfectè unum: ergo necque Ens.

RESPONDETUR. De duobus in præsentia quæri posse, an Analoga attributionis possint habere conceptum perfectè unum ad particularia analoga attributionis, v. g. ad sanum, & ad aliud, simile, v. g. calefactivum, dictum de hypocausto, de pellibus, de cibis &c. & sic possunt habere conceptum perfectè unum, hoc est, talem, in quo nec sanum nec calefactivum reluceat. Si autem sit quæstio, an ipsum sanum unâ cum suis Analogatis sumptum possit habere conceptum perfectè unum, hoc jam negabitur, importat enim plura. Applica id ad præsens, nempe Ens posse habere conceptum perfectè unum, si sumatur tanquam ratio communis ad inferiora, licet non habeat conceptum perfectè unum, si sumatur unâ cum suis differentiis. Adde ex Mastrio idem sentiente de analogia attributionis Disp. 2. Log. n. 73. non habere quidem conceptum communem, in quo advenitur hæc analoga, habere tamen connexionem rationum particularium secundum esse objectivum: habent enim inter se habitudinem qualem non dicunt æquivoca, prædicaturque analogum de pluribus non secundum unam rationem, sed secundum diversas, habitudinem tamen licet diversam, habentes. Adde ulterius sicut definiuntur relativa quæ habent conceptum perfectè unum respectu particularium relativorum; ita tamen ut ipse conceptus relativi dicat Aliud, est enim ad aliud: ita analoga attributionis ad particularia analoga habent conceptum perfectè unum; licet ipsum in se non sit unum, si secundum diversas habitudines spectetur.

Argumenta Reliqua in contra.

Perfringo hic Objectiones, quas colligit Mastrius Disp. 2. Met. à num. 40.

OBJICIT IV. Pafqualius, Ens non est quid superius ad Deum, & ad creaturam, ergo nec conceptus illius est unus. Antecedens probat. Tota ratio entis reperitur in Deo, ergo nequit esse quid superius Deo, & creaturæ, quia ratio superior, est universalior quocunque inferiori, quare non debet talis ratio reperiri in uno tantum extremo, sed debet excedere. Quod autem tota ratio entis reperia-

tur

tur in Deo, probatur, quia Deus est ens per essentiam, nimirum tale ens ut nequeat esse aliquid ens nisi participando de hoc esse per essentiam: cum ergo Deus sit ens per essentiam, tota ratio entis reperitur in ipso.

RESPONDETUR. Negando Antecedens cum sua probatione: quamvis autem Deus sit ens per essentiam, tota ratio entis reperitur in ipso causative, tanquam in causa primâ reliquorum entium: sed non tota participative: cur ergo à Deo & creaturis tanquam participativis entibus non poterit ejusdem entis, dari abstractio?

INSTAT I. Ratio communis ita se habet respectu inferiorum, ut immediate descendat ad ipsa, at ratio entis non descendit immediate ad Deum, & creaturas: sed prius est in Deo, ut propria illius, deinde creatura participat esse ab ipso ut Deus est: Ergo nequit esse quid commune Deo & creaturæ.

RESPOND. Majorem esse veram de ratione communi univoca, non autem analogâ: nam in analogis, datur aliquid principale, participativum rationis communis.

INSTAT II. Ens ponitur contrahi ad Deum, & creaturam per infinitum & finitum, & prius ad Deum, quam ad creaturam: ergo jam tota ratio entis totaliter à Deo absorbebitur: quia infinitas est modus totalitatis, ita ut contrahat totum, & totaliter, aliâs finitum esset, aliquid enim remaneret, quod non contraheret.

RESPOND. Imprimis ex dictis quod detur divisio entis non immediate in finitum & infinitum, ut dictum supra: sed casu quo dividatur immediate in finitum & infinitum, non sequitur adhuc intentum argumenti: imprimis quia licet contrahatur Ens per infinitum, vere tamen dividitur adhuc ens in infinitum & finitum, si dividitur, debet in illo contineri: nullum enim divisum per hæc dividitur, in quibus non continetur. Rursus quamvis Deus verè physice sit infinitus, nihil obest quominus adhuc creaturæ verè physice sint ens, nec per hoc destruitur infinitudo divina, etiam si præter illud sit aliquid ens finitum, idque realiter & physice existens, multò magis non destruitur infinitudo divina, pro statu divisionis Metaphysico, quantumvis intelligatur etiam creatura ens. Directè ergo ad argumentum dici potest, per prius, hoc est, tanquam per dignius contrahi ens ab infinito, causalitate & excellentiâ quàm à finito & dependente: quâ contractione posita excluditur quodcumque aliud ens à ratione causæ primæ omnium, sed non excluditur contentivitas generis divisi in inferioribus: nec esset Deus infinitum quid in genere causæ primæ: si quid præter Deum esset causa prima: erit tamen infinitum in genere entis, quamvis dentur creaturæ, quæ sint entia.

OBJICIT V. Cum ratio communis ad in-

feriora descendit, per oppositas differentias dividitur, quæ se invicem excludunt, & non est una causativa alterius: quia tunc non essent simul naturâ, sed una supponeret rliam: at tota ratio creaturæ continetur in Deo eminenter, & ab ipso causatur: ergo non potest esse ratio divisiva entis, ita ut sit differentia, opposita, cum Deitate, respectu entis ut sic.

RESPONDETUR. Quando ratio communis dividitur per oppositas differentias, debent se illæ excludere quoad modum participandi rationem divisam, sed non excludere quoad participationem rationis divisæ: quæ hic est ens, adeoque à dividendibus membris participabile. Rursus si sit divisio in membra altissima, & suprema, pro statu quidem divisionis, non erit unum membrum causativum alterius, quia hic hæc omnes rationes præscindi possunt: potest tamen esse causativum, pro statu physico: deinde etiam causans & causatum quoad relationem possunt esse simul naturâ, cur ergo sic in præsentī non ponentur? Adde possum benè dividere ignem in genitum & generantem, ex quo sequitur posse unum membrum divisionis, esse causam alterius.

INSTAT I. Ratio communis enuntiari potest indifferenter de quocumque inferiori, sed non potest enuntiari de Deo & creatura ens, quia aliâs esse participatum prædicaretur de Deo, & esse imparticipatum de creatura.

RESPOND. Cum illud ens abstrahatur à participato & participante, non sequitur, quod ratio participata, prædicanda sit de Deo.

INSTAT II. Ratio communis saltē explicite non dicit differentiam inferiorum, at nihil potest concipi in Deo & creaturâ, quod sit extra esse creatum & increatum: nam creatura, etiam secundum primam rationem entis, quâ constituitur, est quid participatum à Deo, & non tantum accipit tale esse, sed etiam esse.

RESPOND. Creaturam etiam secundum primam rationem entis physice spectatam esse quid participatum, physiceque accipit non tantum tale esse, sed etiam esse. Cæterum creatura, secundum primam rationem entis metaphysice spectatam, non est quid participatum, nec ad illud esse ut sic, pro illo signo, terminatur actio divina.

INSTAT III. ex Scoto. Naturas quoque universales concomitanter produci, cumque ratio participati adæquet totum esse creaturæ, & ratio imparticipati, totum esse Dei, sit ut omnis formalitas in eis reperta, sit talis vel talis.

RESPOND. Naturas universales ut sunt in singularibus concomitanter produci, sed non spectatas in statu Metaphysico: & præcisas, ratioque participati adæquat totum esse creaturæ physice spectatæ, sed non spectatæ metaphysice, quia de illa dici potest, ratio, præscindens ab esse participato.

OBJICIT

OBJECIT VI. Deus & creatura non conveniunt in ratione communissima Entis; quia quæ reperitur in creatura est intrinsecè participans; quia etiam esse & non tantum tale esse, accipit creatura à Deo: ratio autem entis in Deo est participata.

RESPOND. Rationem communissimam, si physice spectetur, esse participantem, secus si spectetur Metaphysicè, & pro statu præcisionis.

INSTABIS I. Ratio entis quæ præcincide dicitur à Deo & creaturâ, vel est ab alio vel à se; si à se, est imparticipata; si ab alio participata.

RESPOND. Rationem illam præcisam, si physice spectetur, esse vel à se vel ab alio, sed ab his, metaphysicè spectata, præcincidit.

INSTABIS II. Esse ens, est habere esse; implicat autem concipere habere esse, quod neque sit à se neque ab alio.

RESPOND. Licet implicet concipere habere esse, quod physice neque sit à se, neque ab alio, sed non repugnat concipere habere esse sumptum pro ratione essendi, quæ metaphysicè neque sit à se, neque ab alio.

INSTABIS III. Deus secundum totum suum esse adæquate sumptum, est simplicissimus; ergo & ipsa formalitas entis ut sic in Deo, erit de se, hæc; & si potest ratio entis à singularibus præcindi, sequitur quod est in Deo, posse non esse Deum: Si enim ratio entis quæ reperitur in Deo non sit hæc, sed indifferens ad Deum & creaturam, in quantum est de se, poterit esse in creatura, & sic non esset Deus, nisi extrinsecè & per accidens.

RESPOND. Deum secundum totum suum esse physice spectatum esse simplicissimum; sed non metaphysicè & secundum præcisas rationes spectatum, sequeturque quod aliquid quod est in Deo metaphysicè præcissione, possit non esse Deus, non tamen physice, eritque illa ratio physice, adeoque non extrinsecè Deus, sed metaphysicè potest depurari ab esse Dei, quæ depuratio est extrinseca rei physice spectatæ, & per accidens: oppositum ergo potius sequitur quod per se sit Deus, per accidens non Deus.

OBJECIT VII. Sequuntur ex hac sententia absurda.

I. Sequitur aliquid esse prius & simplicius Deo; realitas enim constituens, est prior & simplicior re constitutâ.

RESPOND. Esse aliquid prius metaphysicè & simplicius Deo, sed non prius & simplicius realiter & physice.

II. Absurdum. Sequitur in Deo dari compositionem metaphysicam.

RESPOND. Cum illa compositionem non sit futura actu nemine cogitante, sed per opus intellectus; hinc cum fundamento in re, concedimus in Deo talem compositionem.

III. Absurdum; Sequitur non distare Deum

& creatum in infinitum, & non esse primò diversa.

RESPOND. Distabunt Deus, & creatura infinite physice & erunt primò diversa physice, licet non primò diversa metaphysicè: hæc enim primò diversa physice & simul metaphysicè sunt ens & non ens. Jam autem creaturæ non competit ut sit non Ens, sed ut sit Ens ab alio, si competit esse Ens creaturæ, non erit Non-Ens, si non erit Non-Ens, non erit primò diversum quid, à Deo.

IV. Absurdum. Sequitur dari medium inter contradictoria, nempe creatum & increatum; tale enim medium erit illa ratio.

RESPOND. Creatum & increatum si sumatur Ly increatum negativè sunt contradictoria, sed tunc Ly increatum non supponet pro Deo solo, & ad hoc membrum nempe Ly increatum negativè sumptum, revocabitur ratio communis Entis, consequenter non erit quid medium inter contradictoria: sed si Ly increatum sumatur positivè, erit inter creatum & increatum, medium quid, Ratio communis Entis; non est autem absurdum, dari quid medium inter duo membra positiva contraria. Advertit etiam Mastrius, quod illa ratio à creato & increato contingenter & necessariò præcincidat, & quod sit neutrum formaliter, utrumque; permissivè; & addit: ut passim dicitur de aliis conceptibus communibus, respectu contrahentium.

V. Absurdum. Dari aliquid independentius Deo, nam rationes superiores non dependent ab inferioribus.

RESPOND. Dari aliquid Metaphysicè independentius Deo; sed non physice: quamquam nec metaphysicè dabitur aliquid magis independentius Deo, nomine independentis intelligendo causam physicam primam, hoc enim soli Deo competit.

Punctum Difficultatis 2.

An Conceptus ille entis sit Analogus?

PRÆCIPUUM fundamentum negandi unitatem conceptus representativi entis ut sic, est istud, quod scilicet Ens sit analogum, adeoque, unum perfecte conceptum, habere non possit; eo quod ille conceptus sit ratio conveniendi & differendi, quod autem est ratio conveniendi & differendi, non est perfecte unum. Sed hoc fundamentum duplici ratione invalidari potest. I. Dicendo quod quamvis ens analogum esset, posset tamen habere conceptum perfecte unum, quia nihil est magis analogum ipsâ analogiâ, & tamen hoc non obstante, analogia habet conceptum perfecte unum. II. Negando ens, analogum esse cum Scotistis, contra quos sentiunt Thomistæ non pauci. Tentando insuper aliam viam.

DICEN-

PROBATUR I. Quia si ens pro statu illo esset analogum, esset analogum, vel propter dependentiam, quia scilicet per prius participatur à Deo, per posterius à creatura: vel esset analogum propter transcendentiam: neque enim sunt alii ens analogandi modi: neutro modo pro illo statu præcisionis est analogum. Ergo pro illo statu non est analogum. Quod propter dependentiam non sit analogum. Probatur. Tum quia hæc dependentia solum est pro statu physico, & reali; nam ens absolutum in statu præcisionis, sola primò essentialia importat, dependentia autem illa, non importatur tanquam quid essentialia, saltem primò, ab Entibus absolutis. Tum quia non est ratio cur genus aliquod divisum, non possit concipi sine membris, in quæ dividitur. Tum quia ut ait Oviedo dependentia secundum se, non importat analogiam, quia à potentia vitali actus dependet, item forma materialis à materia, & hoc non obstante, univocè de illis ratio materialis dicitur. Quod propter transcendentiam non sit ille conceptus analogus, probat non paucis Ariaga. Quæ refutavit Oviedo Controv. I. Metaph. L. 7. num. 7. Sed intentum sic probatur. Ens in statu, & pro statu præcisionis, non dicit ullam transcendentiam: ergo in illo, & pro illo statu per transcendentiam analogari non potest. Antecedens probatur. Pro statu præcisionis abstrahit à differentiis, ut probatum supra, ergo & abstrahit à transcendentia differentiarum: aliàs si non abstraheret à transcendentia differentiarum, & abstraheret à differentiis & non abstraheret.

PROBATUR II. Posito quòd possit fieri conceptus unus entis, ut dictum supra, conceptus ille non potest dicere pro illo statu prioritatem & posterioritatem, itemque transcendentiam; consequenter nec dicit analogativum entis. Sequela probatur. Quia si pro illo statu diceret Ens prioritates & transcendentias, essentialis illa esset Enti; nam pro illo statu sola essentialia dicit ens, sed non est enti essentialis illa prioritas & transcendentia: quia quod est essentialia enti, ens ubique illud secum trahit; sed rationem posterioris v. g. non ubique secum defert; quod probatur: quia ratio illa posterioris est ratio creati, hæc non ubique secum defert, quia non defert illam ad, & in Deitatem, aliàs esset aliqua ratio in Deo, quæ ex essentia sua, esset creata.

PROBATUR III. Antequam ens habeat rationem prioris & posterioris &c. aut illam exigat, vel habet per quid constituitur illud ipsum exigivum, vel non habet? si non habet quidquam, quomodo est exigivum illarum rationum? si habet quidquam; quæro illud ipsum, vel dicit rationem prioris & posterioris; vel non dicit? Si dicit, ergo antequam dicat rationem prioris & posterioris, jam illam dicit: si autem

pro illo priori antequam dicat exigentiam prioris & posterioris, non dicit rationem prioris & posterioris; ergo pro illo priori non est analogum; quia non habet principia analogativa. Jam autem in statu præcisionis spectatum ens, est illud, quod antecedit differentias prioris & posterioris.

RESPONDEBIS. Quòd illud exigivum habeat antecedenter, rationem exigivi radicaliter, non formaliter.

CONTRA. Potest præcindi ab ente ratio exigivi formaliter, ergo & ratio exigivi radicaliter, sumpta respectivè.

OBJICITUR I. Auctoritas Aristotelis, qui ens appellat Analogum 4. Metaph. c. 7.

RESPONDETUR. Problematicum fuisse in hac materia Aristotelem 7. enim Metaphysicorum c. 4. tractans de Ente ait: *Sed hæc, inquit, quidem quomodocunque dicere quis velit nihil refert.* Quando verò per prius dicit ens participari à substantia, quam ab accidenti, agnoscit prioritatem dignitatis, sed hæc non fundat analogiam; nisi illam quam appellavit Cajetanus inæqualis perfectionis, & sicut inæqualiter quoad dignitatem & perfectionem participatur animal à rationali, quam à grunibili; nihilominus animal univocum est; ita & in præfenti, quam etiam solam analogiam admittit S. Thomas, nisi velis absolute concedere illum fuisse in opposita sententiâ.

OBJICITUR II. Si ens non est Analogum, sequitur respectu Dei & creaturarum dari Genus, nempe Ens vel substantiam.

RESPONDETUR. Expresse S. Damasc. in Element. c. 8. docet. Substantiam, esse Genus respectu Dei & creaturarum. Posset etiam dici, ut vult Pontius, ens respectu Dei non esse genus in quantum Genus dicit aliquam limitationem & imperfectionem: vel denique quando negatur dari genus commune Deo, & Creaturis, res est de genere quod sit & Creaturis, & Deo proximum, non autem de generibus remotis.

OBJICITUR III. Ex nostra sententiâ sequitur etiam æquivoca habere conceptum univocum: quia quando concipio *Ly risus* nullæ apparent differentia.

RESPONDETUR. De hoc alibi in materia de æquivocis actum, & in materia de conceptu uno individuorum; quamvis autem in conceptu *Ly risus* nullæ apparent differentia; quia tamen ratio risus prædicabilis de inferioribus, non est ratio præfæ unâ definitione definibilis, nec est ratio risus abstracta à convenientibus à parte rei in aliquo reali prædicato; ideo risus sic sumptus, est Analogus. Jam autem Ens pro statu præcisionis sumptum, est unâ definitione definibile.

INSTABIS. Sequi saltem ex hac doctrinâ nulla dari prædicata transcendentia.

RESPONDETUR. Dari aliqua prædicata tran-

transcendentia; quia dantur, quæ etiam de differentiis dici possunt in sensu formali, quomodo animalitas in sensu formali, non dicitur de rationalitate.

Aliter eidem difficultati respondet Arriaga, dari prædicata transcendentia, quia dantur prædicata universalissima, quæ continent sub se alia genera; ita ut illud genus quod non continet sub se aliud genus, dicatur non transcendens.

OBJICITUR IV. Ratio entis ut contracta in differentiis est diversa: Ergo ratio entis, non est omnium eadem.

RESPONDET Oviedo distinguendo consequens. Ergo ratio entis sub nomine entis, non est eadem, Nego: sub nomine differentiarum, concedo.

Ex prædictis jam fundamentis dici potest; rationem entis pro statu præcisionis præcisè esse eandem, non extrà, secundum explicanda.

OBJICITUR V. Enseo modo est participabile, quo illud differentia participare possunt, sed differentia illud non nisi inæqualiter possunt participare; ergo & illud est non nisi inæqualiter participabile, adeoque analogice.

RESPOND. Imprimis argumentum multum probare. Probat enim animal esse analogum, quia illud non æqualiter participatur à talpâ & homine. Deinde videtur procedere à non supponente, supponit enim quod pro statu præcisionis importet participabilitatem actualem, à qua præscindit in illo statu. Denique dici potest in æqualitate entis, sub ratione entis omnia convenire, sed non convenire sub ratione alijs nominis, essetque in æqualitatem sub nomine differentiarum.

DICENDUM est II. *Analogiam entis non posse desumi ex statu reali entis.*

PROBATUR I. Differentia quas importat animal pro statu reali non destruunt ejus univocationem, ergo nec differentia pro statu reali importata ab ente, destruunt ejus univocationem: vel si mavis dicere, animal pro statu reali identificatur differentiis, nec ejus univocatio desumitur à statu reali: ergo nec analogia entis desumitur à statu reali: ita enim in statu reali identificatur differentiis, sicut & ens.

RESPONDEBIS. disparitatem esse. Quia in statu reali, tota differentia desumitur animalis ex differentiis.

CONTRA est. Quia etiam tota differentia entis non ex ente, sed ex tali differentia desumitur.

PROBATUR II. Nec univocatio nec analogia debet attendi penes statum realem; ergo quamvis pro statu reali dicat ens differentias, non inde debet argui esse analogum. Antecedens probatur. Quia penes illum statum & univocatio & analogia est spectanda, penes quem statum importat rationem communis; quia tam analogum quam univocum, definitur per Ly ratio communis, ratio autem communis non habetur in statu reali.

PROBATUR III. Ex hoc ipso quia analogia, univocatio, æquivocatio, dicitur importare commune nomen, jam involvitur mentis nostræ ope-

ratio, & non præcisè status realis; nam nomen commune importat impositionem humanam, quæ actum intellectus, secum trahit. Quia tamen ordinariè apprehenditur ens tanquam quid analogum, ut hoc explicetur, sit

Punctum Difficultatis 3.

Quomodo salvari possit Analogia Entis?

DICENDUM est. *Ratio illa quæ fuit abstracta, si comparatè sumatur ad ea, de quibus prædicatur, est ratio analogica.*

EXPLICATUR Conclusio. Ens in triplici statu considerari potest, I. in statu reali, & pro hoc statu nec rationem univoci, nec rationem Analogi dicit. II. Potest considerari in statu puræ præcisionis, & in hoc statu cum nullæ lateant differentia, non potest illa ratio, pro illo statu, esse ratio conveniendi & differendi. III. Potest considerari ens, in quantum post præcisionem entis fit comparatio ejus tam ad differentias, quam ad convenientias. Et in hoc statu, jam non præscindit à differentiis, sed illas respicit; nam dicit aliquid necessariò connexum cum differentiis, quia dicit comparari ad differentias, comparari autem ad differentias importat differentias; *His positis*

PROBATUR I. Conclusio. Ideò ens in statu abstractionis, quæ tali spectatu non est analogum; quia pro illo statu quæ tali præscindit à differentiis, & eas non importat; ergo cum comparatè ad differentias sumitur, eaque importat jam erit analogum.

CONFIRMATUR. Tum quia quod sub eodè nomine importat & aliquid commune & differens, est ratio Analoga, ut notum noscenti naturæ Analogiæ. Jam autem ens, ut descriptum est, acceptum, habet hæc omnia. Ergo. Tum quia, actus comparativus universalis præcisus, dejicit illud ad rationem importantis differentias; ergo & actus comparans ens ad differentias, dejicit illud, à ratione univoci. Antecedens videatur infra in Logica.

PROBATUR II. Quod *rationalitas sit formaliter animalitas*, falsa est propositio, vera autem hæc *rationalitas est formaliter entitas*, quæ propositio vera non esset, si ens comparatè sumptum ad differentias, non esset etiam ratio differendi, adeoque si non esset quid analogum, cum alijs supponatur ens. esse ratio etiam conveniendi.

PROBATUR III. Per omnem Philosophiam datur ratio analogica, si autem ens comparatè sumptum ad differentias quibus inesse potest deque illis prædicari, non esset analogum, nulla alia ratio posset esse analogica; quæ enim ratione tu ductus, dices ens sic sumptum non esse analogum, eadem ego dicam sanum, non esse quid analogum.

UBI VIDES. Sub quæ formalitate ens sit analogum, est enim analogum comparatè ad convenientias & differentias sumptum.

OBJICITUR I. Quod non est analogum, non potest predicari ut analogum, dici enim sequitur ad esse; & sicut quod non est univocum, non potest predicari ut univocum, sic nec quod non est analogum &c. Sed ens non esse analogum, probatur. Quia in statu reali non est analogum, dicitur enim analogiam à statu reali non sumi. Non est etiam analogum in statu intentionali, quia pro statu abstractionis tribuitur illi univocatio, ergo in nullo statu ens illud erit analogum.

RESPONDETUR. Esse ens analogum non quomodo unum; spectatum in statu intentionali, sed comparative ad differentias; ita ut proximè fuerit per abstractionem communis, comparationeque primum ad differentias, acquirat rationem differendi.

INSTABIS I. Quando predicatur ens vel illud predicatur ens quod est abstractum à differentis vel non illud, si illud, ergo predicatur univocum; nam illud abstractum, est univocum: Si non idem predicatur, ergo non predicatur ratio entis, quia ratio entis maximè in illo statu apparet.

RESPONDETUR. Imprimis idem quidem ens predicari, sed non eodem modo sumptum, ad eum planè modum, quo predicatur quidem universale in essendo, sed non eodem modo sumptum; sed in quantum habet formalitatem universalis in predicando. Deinde intentum conclusionis est, hoc solum dicere, quod comparative ad differentias sumptum ens, non sit univocum, nec contra hoc stat ista instantia. Directius tamen ad argumentum accedendo dici potest, dupliciter posse ens predicari de differentis, primò sine ulla comparatione ad inferiora, & sic predicatur ut univocum. II. Si sumatur comparative ad differentias, & sic predicatur ut analogum; ad eum modum quo ipsum animal si sumatur præcisè, nulla importat inferiora; si autem sumatur comparative ad inferiora, non abstrahit ab iisdem; de quo in Logica ubi agimus de aptitudine universalis & de eiusdem unitate.

INSTABIS II. Quando dico, differentia est ens, vel in Ly ens importantur differentia, vel non importantur? Si non importantur, ergo est univocum: Si importantur, ergo falsa est illa propositio, differentia est ens; quia hoc predicatum dicit aliquid quod non dicit subiectum, differentia enim una, non includit alias differentias; quas tamen per te, ens dictum de differentis includit.

RESPOND. Distinctas has esse propositiones, Ens quod predicatur esse analogum, & ens quod comparatur, ad ea de quibus predicatur, est analogum. Secunda propositio vera est: Prima autem falsa est: Ordinariè enim ens quod predicatur de differentis univocum est: quia ordinariè predicatur ut aliquid universalissimum & abstractissimum, in sua autè abstractione, non importat differentias.

INSTABIS III. Ergo aliter sumitur ens, dum predicatur de differentis, & aliter dum accipitur comparative ad ea de quibus predicari potest.

RESPONDETUR. Quòd aliter, & dum predicatur, ordinariè predicatur universale; compara-

tivè autem sumptum si predicetur, particularem nonnisi propositionem facit.

NOTANDUM. Insuper hic est quòd illud ens ut sic acceptum & predicabile de suis inferioribus importet comparabilitatem sui ad differentias, sicut & universale predicabilitatè de inferioribus. Et sicut predicabilitas, ita & comparabilitas dupliciter spectari potest. Primò tanquam positiva aliqua ratio, sic sumpta dicit exigentiam ad comparari vel predicari, sicque sumpta predicabilitas dicit inferiora, destruitque univocationem, quia dicit id quod dicit ordinem cum inferioribus. Secundo spectari potest predicabilitas & comparabilitas negativa, in quantum illa ratio utpote communis, patitur se comparari ad multa, de quibus illis predicari, sic sumpta non importat differentias, habetque se potius per modum necessarij prærequisiti ut predicari vel comparari possit, quia per illam abstractionem extrahitur à statu reali, in quo non datur ulla ratio communis, quæ sola comparari potest; nec tamen exigit positivè illam sui comparationem; quia nihil refert, ut ita dicam, illi enti abstracto, quòd accedat illi alter ille actus comparativus, vel non accedat.

OBJICITUR II. Quòd semel est univocum, semper est univocum, ergo nec ens unquam jam erit analogum.

RESPOND. Falsum esse antecedens. Quia Ly Canis si sumatur per ordinem ad latrabile est univocum, & tamen non semper est quid univocum, casu scilicet quo comparatur etiam ad natativum, quod est piscis. Adde quod semel est univocum, semper est univocum, servatà ratione propter quam est univocum, quæ non servatur si comparatur Ens ad differentias, non servatur inquam ex dictis rationibus: ad eum modum quo & animal habet conceptum præcisum à differentis, desinit tamen esse tale & non involvens differentias, si comparatur ad differentias. Breviter ergo ens pro statu abstractionis est univocum, quia in hoc statu nec ipsum dicit differentias, nec importat aliquid connexum cum differentis; si autem sumatur comparative ad differentias, ipsa comparatio cum differentis, est connexa cum differentis.

OBJICITUR III. Licet animal prout est à parte rei sit ratio conveniendi; in quantum autem identificatur rationali sit ratio differendi, tamen animalitas est quid univocum, ergo etiam ens in quantum comparatur ad differentias erit univocum.

RESPONDETUR. Disparitatem esse. Quia ratio analogiæ non spectatur penes statum realem, status autem entis comparative ad ea de quibus predicari potest, est status intentionalis, quid enim comparativum est nisi nostra intentio? Quod si analogia ex statu reali non desumitur, cum non nisi in statu reali animal identificetur differentis, nonnisi in statu reali erit ratio etiam differendi. Nec unquam sub nomine animalitatis dicitur de differentis formaliter, secus ens. Unde sub nomine animalis non est ratio differendi.

Cate-

Cæterum posset quis alia via salvare Analogiam Entis, est tamen dicere, quod Analoga habeant conceptum perfectè unum; nempe quia præcindunt & ab hoc & ab illo particulari analogo, & per hoc salvatur, quod habeatur conceptum perfectè unum. Quia tamen illa ratio ut sic, est abstracta à rationibus conveniendi & differendi sub eodem nomine ipsa etiam erit, ut sic ratio conveniendi & differendi, adeoque Analoga, cum Analogum, sit ratio conveniendi & differendi sub eodem nomine.

QUÆSTIO II.

De Ente prout possibile est.

PRÆMITTO I. *Possibile dupliciter spectari potest.* I. ut contraponitur, actu existenti; & sic AntiChristus dicitur possibilis. II. Ut est quid commune, tam actu existenti, quam ei quod non existit, quamvis ei non repugnet existentia, & in eo sensu quod existit, dicitur esse possibile, ut existat. Prioris generis possibilitas non competit Deo, cuius esse est existere; non competet item creaturæ, quæ ab æterno existeret, nisi pro priori rationis, in quo concipitur potuisse non esse, cum liberè producta sit. Secunda autem possibilitas competit Deo, & creaturæ, etiam ab æterno existenti, & omni ei, quod chimæra non est. Prior illa possibilitas vocatur possibilitas physica, posterior possibilitas Logica.

PRÆMITTO II. *Quod possibilitas physica duo dicitur.* I. Formalitatem possibilitatis sibi communè cum possibili Logico, & per hanc distinguitur ab omni eo quod ens rationis est. 2. Importat convenientiam actualis existentia. Sed circa hoc subest aliqua difficultas. Si enim possibilitas dicit carentiam suæ actualis existentia, hoc ipso dicit carentiam sui, nam existentia rei non distinguitur à re.

EXPLICARI potest I. Ex Oviedo hinc Puncto 1. n. 17. quod scilicet aliud sit dicere ens possibile possibilitate physica non esse, seu non existere; & aliud quod sit illud ens, negatio seu carentia existentia. Quod probat. Tum quia cum prima sit quæstio de re, an sit; II. Quid sit? cum possibile ens dicatur non esse, non est ulterius procedendum puid sit? adeoque an sit negatio existentia, vel non, illa possibilitas. Tum quia quamvis vera sit hæc propositio: homo non est equus; falsa tamen hæc: quod homo sit negatio equi; ita etiam vera erit hæc propositio: ens possibile non existit, falsa tamen hæc, ens possibile est negatio existentia; licet verum sit tunc temporis, cum non existit possibile, dari in rerum naturâ negationem talis existentia, quæ negatio distinguitur ab illo, cuius est negatio, consequenter quando possibile reducitur in actum existentia, non convertitur negatio existentia, in ipsam existentiam, sed tantum incipit esse, quod antea non erat, absque ullâ conversione negationis in habitum, & absque ullâ mutatione illius rei, quæ

producitur, quæ ante sui productionem, nec in se, nec in aliquo sui erat. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia demus, quod homo non sit negatio equi, tamè necessario importat & dicit esse ipsius, negationem equi: Sic in præsentia, demus, quod possibile non sit negatio existentia, ad minimum dicit & importat negationem existentia; si importat negationem existentia ut volebat argumentum, importat negationem sui ipsius, cum existentia sit illud me ipsum. Tum quia: an debeat dici ens possibile negatio existentia, an verò debeat dici non existere, est quæstio de voce: in re enim quod non existit, dicit negationem existentia, reditque argumentum quod in re possibilitas dicat negationem ipsius. Tum quia cum non existit possibile, verum est dari negationem talis existentia, at quid dicit negationem talis existentia? Nōne ipsum possibile? quomodo ergo non dicit negationem sui?

EXPLICARI potest II. Quod scilicet idè possit dicere negationem sui ipsius, sed aliter accepti. Sic v. g. Petrus venturus, quid est nisi ipse Petrus, pro ut pro nunc non venit: venturus autè postea; ubi aliter acceptus Petrus, dicit negationem sui ipsius, hinc. Unde etiam possibile, dicit negationem sui aliter accepti; nam in recto dicit conditionatam suam existentiam, quod scilicet sit id quod si existeret non implicaret contradictionem; in obliquo autem dicit negationem existentia actualis pro nunc; Hæc explicatio cæteroqui bona.

NON SATISFACIT plenè. Tum quia infra videbimus quod possibile non dicat conditionatam existentiam primò. Tum quia conditionata existentia ab actuali solo statu differt. Quæro ergo quid hic negatur: non solus status; quia negatio status est impertinens; Si autem negetur ipsa existentia, redit argumentum: quod possibile dicat negationem sui ipsius.

EXPLICARI potest III. Supponendo imprimis quod possibile, de quo in præsentia, à parte rei nihil omnino sit actuale, sed totam difficultatem procedere de modo concipiendi; an scilicet debeat concipi possibile tanquam negatio sui. Ut modus concipiendi rectè formetur ostendaturque debet, quomodo ens possibile non dicat negationem sui ipsius, ita discurrere possemus. Ut videlicet possibile dicat ens nominaliter acceptum in recto, seu acceptum pro radice essendi, ut autem dicat in obliquo negationem entis particulariter seu pro existentia accepti. Unde jam possibile non dicit negationem sui in recto accepti, licet dicat negationem sui h. e. alicujus identificabilis sibi pro statu reali, & dum extra causas ponetur. Quod si non erit negatio ejusdem de eodem, non erit vera contradictio; consequenter nec jam idem ex modo concipiendi, de quo hic in dicta difficultate) negabitur de se ipso. Addo signanter; quod ens possibile importet rationem entis, licet simul importet quod nihil sit physice, seu importet negationem suæ existentia in

statu physico, consequenter quādo possibile physice ponitur extra clausas non transit formaliter loquendo negatio in habitum, sed ens in recto importatum, dicit formalitatem quam antea negabat, quā dicta formalitas tollit negationem existentiae, quam antea ens dicebat.

PRAEMITTO III. *Totam difficultatem in praesenti esse de possibili Logice spectato*, in quo nimirum illud consistat:

DIFFICULTAS I.

Quis sit Possibilitatis Conceptus per alios?

DICENDUM I. *Possibilitatis conceptum non esse, posse à Deo creari*. Est contra Hurtadum, qui possibilitatem volebat esse, meram denominationem extrinsecam, ab omni potentia Dei, potente creaturam ponere.

PROBATUR I. Si possibilitatis conceptus, stat in posse produci à Deo, vera esset hæc universalis. Omne quod chymara non est, potest à Deo creari. Quod posita illa sententia deberet esse vera dicta propositio. Ratio est. Quia non esse chymaram, est necessario connexum cum quocumque possibili, si est connexum; tunc si verum est omne possibile posse creari; verum erit omne quod non est chymara, posse creari. Sed vera est hæc particularis, aliquid quod chymara non est, non potest à Deo creari, ergo prior illa debet esse falsa, utpote contradictoria veræ. Quod vero illa particularis sit vera probatur. Deus ipse non est Chymara, & tamen creabilis non est, ergo aliquid quod Chymara non est creabile non est.

RESPONDEBIS. Conceptum possibilitatis creatæ esse, posse creari; non verò conceptum possibilitatis increatæ.

CONTRA. Tum quia vel hîc datur conceptus possibilitatis ut sic vel non datur? si non datur nõ respondetur ad quæstionem, quia hîc de possibilitate ut sic quæritur: si datur, & est prædictus, etiam Deo convenire debet & ejus definitio. Tû quia falsa est hæc propositio, Deus est impossibilis: ergo vera hæc, Deus est possibilis, & tamen non est creabilis; ergo possibile absolute non est idem quod creabile. Tum quia idem sic aliter proponitur. Hæc propositio Deus est possibilis est vera, ergo & prædicatum illius est verum; si verum, da illius sensum, & hic erit conceptus possibilitatis ut sic, depurando eum à ratione creati & increati. Et licet quidem possit dici de Chymara per aliquorû sententiam, quod crearet illa Deus si non implicaret, non potest tamen dici quod creabilis esset Deus si creari posset, idque ideo quia sicut ex illo Chymara conditionato creari non sequitur absoluta possibilitas sed impossibilitas Chymaræ, ita & ex conditionato creari Dei sequeretur absoluta impossibilitas Dei.

PROBATUR II. Vel est Chymara ex se possibilis, & impossibilis tantum ex parte Dei, vel certe est impossibilis tam ex se quàm ex parte Dei. Si possibilis est ex se, ergo per te est ex se creabilis; nam per te possibilitas stat in posse creari, ergo

etiam creabilis erit ex parte Dei, aliàs aliquid creabile ex se, non posset creari à Deo, possibilisque esset perfectior omnipotentia, nempe creativa omnium, quæ ex se creari possunt. Quod si dicis Chymaram ex parte Dei esse possibilem & tantum ex parte sui esse impossibilem. Ergo apparet possibilitatem non stare in eo, quod est posse Deum creare, quia etiam impossibilitas non stat in eo, quod est à parte sua Deum aliquid creare non posse, cum impossibiles Chymaras possit à parte sua creare Deus. Quod si impossibilis est Chymara tam ex parte sui, quàm ex parte Dei, ergo etiam possibilitas rerum creaturarû stabit tam in possibilitate ex parte sui, quàm in possibilitate ex parte Dei, & non tantum in solo posse creari à Deo.

CONFIRMATUR I. Quia in illo consistit formaliter ratio possibilis, quod pro ultima ratione reddi potest, eaque à priori, cur aliquid pertineat ad conditionem verè entium, sed posse creari non est talis ratio: Quod probatur: Quia si quæram, quare sit Petrus possibilis? Respondebis, quia illum potest Deus creare, sed de hoc ipso quærere restat cur à parte sua Petrus sit talis, ut possit creari terminareque ut ita dicam, actionem illam Dei, & non possit v.g. Chymara?

CONFIRMATUR II. Quia possibilia in specie non solum ab extrinseco sunt talia, sed etiam ab intrinseco: & sic resibile, cognoscibile, amabile, non solum sunt denominationes extrinsecæ, sed important aliquid etiam intrinsecum in suo genere; cur idem in præsentia dici non poterit?

CONFIRMATUR III. Quia ratio entis, ratio essentiae, non sunt denominationes merè extrinsecæ; ergo etiam & possibilitas non est denominatio merè extrinseca.

PROBATUR III. Possibile est ut possibilitas præter denominationem extrinsecam importet etiam aliquid intrinsecum: Ostende enim in hoc implicantiæ: ergo dicit istud intrinsecum; nam quod est possibile, illud possibile dicit; nam possibilitas possibilitatis hoc ipso quia possibilitas est, fundat ut illud verè sit possibile.

Addo possibilitatem extrinsecam rectè desumi ab omnipotentia: imò hæc possibilitas extrinseca est actu ab æterno, quia possibilitas extrinseca est in aliquo sensu ipsa omnipotentia Dei: Dixi in aliquo sensu, quia sumendo possibilitatem pro formalitate affixa, ut ita dicam ipsi enti, de cujus possibilitate quæritur: & quæ pullulat ex habitudine, quam ad illud dicit omnipotentia, in isto sensu non est actu ab æterno physice, quia cum extra Deum ab æterno nihil sit, nec actu erit illa formalitas, quæ concipitur pullulare, essetque forma intrinseca, ipsius possibilis.

OBJICITUR I. Nihil potest intelligi dicens essentialiter ordinem ad aliud sine ordine ad aliud, possibile dicit ordinem ad Dei omnipotentiam, ergo sine illo ordine intelligi non potest.

RESPONDETUR. Ad hoc argumentum infra in Logicis, ubi de primo essentiali conceptu absolutorum,

torum, ubi inter alia dicitur, quod cum absoluta adeoque & possibilis dicantur non nisi secundo essentiali ordinem ad aliud, possint sine hoc ordine, intellectu nostro sola primo essentialia pensante, concipi.

INSTABIS. Possibilitas primo essentialiter dicitur ordinem ad aliud, quia primo essentialiter accepta, non est ens à se; ergo ab alio.

RESPONDETUR. Primo essentialiter acceptum possibile, neque esse ens à se, neque ab alio, quia possibile ut sic, est quid superius istis speciebus & membris dividendis: & quamvis quidquid est à parte rei physicè sit, vel ens à se, vel ens ab alio; ratio tamen metaphysicè superior potest ab utroque hoc abstrahere. Alia Methodo alii respondent, quod possibile adæquatè cognitum dicat ordinem hunc, secus possibile etiam creatum, inadæquatè tamen cognitum.

OBJICITUR II. Creatura antequam Deus illas possit creare non sunt possibiles, ergo possibilitas illarum sola est denominatio extrinseca.

RESPONDETUR. Quod possibilitas intrinseca: à nobis concessa non debeat re esse prior potentia Dei potente illam producere: cum enim possibilitas ista competat rei ab æterno, omnipotentiaque Dei sit ab æterno, non debet illa possibilitas intrinseca esse prior omnipotentia potente creare illam, quia in æternitate non est unum prius alio, vel tempore vel instanti. Quod si quæstio procedat, an saltem conceptu sit prior possibilitas intrinseca præ possibilitate extrinseca, in eo sensu respondendum affirmativè, adeoque negando antecedens.

OBJICITUR III. Si possibilitas non petatur ex ipsa omnipotentia divina, possibilitas non erit dependens & subdita Deo.

RESPONDETUR. Possibilitatem ut sic non debere esse subditam Deo, quia est ratio etiam Deo communis, qui sibi ipsi non est subditus. Et quia subditio spectatur penes statum realem & physicum, in quo, esse possibile, cum eo quod est productum à Deo, identificatur, sit, ut adhuc possibilitas non quidem pro statu metaphysico, & inadæquatè spectata, sed pro statu physico sit Deo subdita; unde adæquatè considerata possibilitas, dicit in se imbibitam indigentiam Dei ut existat.

DICENDUM II. Possibilitatem non rectè explicari tanquam per aliquid primum, per hoc, quod sit entitas non involvens contradictionem si existat; est contra Arriagam, Oviedo & alios.

PROBATUR I. Quia propositiones æternæ veritatis non habent hunc sensum conditionatum, ut inferius explicabitur: ergo nec possibilitas bene explicabitur per dictum sensum conditionatum. Et cum hic quærat de possibilitate tali, quæ ex modo concipiendi sit prior præsuppositione præ ipsa omnipotentia Dei, hoc ipso non poterit explicari per conditionatam existentiam, quia sicut absoluta existentia absolute operantem omnipotentiam, ita existentia conditionata, conditionatè operantem omnipotentiam supponit; ab

iusdem enim principiis effectus absolutus & conditionatus pendere debet.

PROBATUR II. Ipsa existentia conditionata est possibilis, estque ad illam per modum generis possibilitas ut sic, tam enim de existentia absoluta, quam de conditionata bene prædicare possumus, est possibilis. Ergo possibilitas ut sic per conditionatam existentiam, utpotè tanquam per aliquid inferius, non rectè explicatur.

PROBATUR III. Possibilitatis vel est passio metaphysica existentia, vel est essentia possibilitatis: si est passio metaphysica, ergo pro primo conceptu possibilitatis poni non potest: Quia passio non est de primo essentiali conceptu radices suæ. Quod autem illa existentia sit existentia conditionata, non extrahit illam à ratione passionis. Quod si existentia est essentia possibilitatis. Contra erit. Tum quia infra constabit illam esse non nisi accidens metaphysicum. Tum quia si existentia est essentia possibilitatis, Ergo possibile non erit superius essentia & existentia, sed possibile erit idè quod ens participialiter, ergo ulterius creaturam reddi à Deo vel causam secundam existentem, erit reddi possibilem, huiusque propositionis existentia est possibile quid, erit sensus hic, existentia est existens; & de quo non potest prædicari existentia, de illo etiam non potest prædicari possibile, quod tamen falsum est, quia possibile potest dici de ente nominaliter accepto, non autem potest de illo ente, dici existentia.

OBJICIES. Si possibile dicatur esse ens quod si existat non involvit contradictionem: distinguitur per hoc à chimæra, & erit quid commune tam enti actuali, quam enti perenti esse actuale. Rursus potest pro ratione reddi cur Deus possit producere Petrum & non Chimæram, ergo hæc formalitas bene explicat possibilitatem.

RESPONDETUR. Quod per conditionatam existentiam omnia quidem salventur, quæ assumit objectio, sed non salvantur primo.

Ex hæcenus autem dictis facile alia explanationes impugnari possunt.

DIFFICULTAS II.

Quis sit Conceptus Possibilitatis?

DICENDUM est, Quod possibile sit ens ipsum prout est radix nexus essentialium prædicatorum, ad quem nexum sequitur, non implicare contradictionem. Quod ipsum

EXPLICATUR. Non dico ens esse id quod non implicat contradictionem, quia quamvis ista duo in re idem sint, tamen distinguuntur in ordine ad nostros conceptus: Prius enim est esse quam dici, adeoque prius erit esse connexionem essentialium prædicatorum, quam non implicare contradictionem. Ex ipsa apprehensione impossibile, est quid negativum, ergo oppositum illi possibile, debet esse quid positivum in esse, quamvis possit esse negativum in significari. Unde etiam in modalibus possibile sumptum pro communi ad contingere &

† C 3

necef.

necessarium, affirmativum modum importat; & quia hoc quod est non implicare contradictionem, est quid negativum, ideo est tale, quod entis positivi, quale est possibile, primo essentiali conceptum formare non potest. Denique legitima hæc est consequentia tanquam à posteriori ad prius, non implicat contradictionem, ergo habet radicem nexûs essentialium prædicatorum, omne enim dici, non est de se & ex se, sed ratione aliûs, hoc est ratione ipsius esse.

Quod si quæras: quis sit iste nexus essendi seu essentialium prædicatorum? Hic nexus non aliter explicari potest, quam per inductionem, nam v. g. manifestè est quid sit possibile homo, diciturque nexus rationalis cum animali, quem nexum non dicit hircus & cervus in Chimæra, quæ est quid manifestè impossibile.

Rursus connexio debet esse inter duos terminos, quorum unus non sit non esse alterius, & si non sit non esse alterius, illa omnia erunt possibilia: Si autem unum sit, & aliud sit non esse illius aliûs, quod est, hoc ipso impossibile illud erit: Et ita quia animal dicit esse, cuius esse negationem, non dicit rationale, sit ut animal rationale, sit quid possibile. Quia verò hircus est esse, cuius negationem dicit cervus, sit ut hircocervus, sit quid impossibile.

PROBATUR I. Quia hæc definitio convenit omni, soli, & semper possibili, proceditque per prima reperibilia in hoc genere.

PROBATUR II. Per nihil aliud commodius describi potest ens possibile, de cætero etiam nullo vitio laborat prædicta explicatio. Ergo. Prima pars antecedentis probatur. Si enim per aliquod aliud commodius describi posset possibile, maxime describeretur per illam conditionatam existentiam, sed per illam non circumscribitur, ut probatum supra. Et insuper inde colligitur, quia ens per illos est, quod dicit aptitudinem ad existendum; hinc per illos ens possibile, erit id, quod cum dicit aptitudinem ad existendum si existat non implicat contradictionem, quæ explicatio videtur ridicula. Deinde impossibile omni existentia, non hoc ipso formaliter impossibilis esset essentia, ergo essentia possibilitas, non rectè explicatur per conditionatam existentiam. Denique accipiamus hanc propositionem; si Petrus existeret non involveret contradictionem, rogo quem habeat sensum? imprimis non potest habere hunc; quando existit, vel existet, non involvet contradictionem; quia sic propositio illa non absolveret à tempore, sed alligaretur præsentì vel futuro. Non potest etiam habere hunc sensum: quando existeret non implicaret contradictionem, quia de DEO existente non posset aliàs sine falsificatione dici quod sit possibilis, quia non potest de illo dici, quod quando existeret non implicaret contradictionem, quia de facto existit; sensus

autem absolutus tollit conditionatum. Quod si dicas proportionatè debere accipi illam existentiam. Contra erit: quia jam non bene explicas possibilitatem, quia hæc explicatio debet esse talis, ut eadem invariata, omni statui conveniat.

PROBATUR III. Apprehender intellectus hanc propositionem, Petrus dicit nexum essentialium suorum prædicatorum, ad quem sequitur quod non implicet contradictionem, nihilque cogitet de existentia conditionata, per hoc ipsum sufficienter apprehendit Petrum non esse Chimæram, tanquam per rationem primam, & non petrum prædicatum ab aliquo accidentali, ergo sufficienter per illos terminos apprehender possibilem, ergo ulterius non per illam conditionatam existentiam explicatur possibilitas.

OBJICITUR I. ex Oviedo. Illa connexio non potest dici æterna, quod si æterna non est, quid habeat lapis non existens, quod sit actu possibilis.

RESPONDETUR. Non esse illam connexionem ab æterno importantem esse existentiale ab æterno; esse tamen æternum fundamentaliter, de quo infra.

INSTARI potest. Chimæra etiam dicit connexionem prædicatorum essentialium & tamen non est possibilis, ergo possibilitas per illum nexum non rectè explicatur.

RESPONDETUR. Chimæram non dicere connexionem suorum prædicatorum essentialium, sed potius disconnexionem, solumque nexum disconnexionis, consimiliter ac concordēs in discordando dicuntur concordēs, quomodo enim necti illa inter se possunt, positio esse, cum negatione illius esse.

OBJICITUR II. Si possibile esset ipsum ens dicens nexum prædicatorum, ad quem nexum consequatur non implicare contradictionem, possibile in recto esset ipsamet entitas, quæ postea actu est vel esset futura: Sed possibile non est ipsamet illa entitas quæ est vel esset actu futura, quia aliàs ens ut sic, non esset superius ente actuali & possibili.

RESPONDETUR. Imprimis per nos possibilitatem non explicari per ordinem ad existentiam, hinc non videtur nos petere argumentum. Sed ex alio etiam principio respondetur objectioni, quod scilicet Ens in definitione possibilis positum, sit ens commune ad ens nominaliter, & participialiter; hoc autem prius est, ipso possibili.

INSTABIS. Ad ens actuale non potest se habere per modum prædicati ens possibile, nec hæc duo possunt esse idem, quod tamen requiritur ad omnem prædicationem; quia illorum unum, non potest prædicari de altero, quibus inter se comparatis, conveniunt contradictoria prædicata; enti autem actuali & possibili

conveniunt prædicata contradictoria; quia ens actuale est ens simpliciter, possibile non est ens simpliciter: II. Ens possibile est ens ab æterno, actuale non est ens ab æterno. III. Possibile identificatur non enti existentialiter, actuale non identificatur non enti existentialiter &c.

RESPONDETUR. Ea de quibus verificantur prædicata contradictoria ratione status, non possunt esse idem ratione status, possunt tamen esse idem ratione communis formalitatis in illo statu intelligibilis. Sic v.g. de Petro Sene & eodem Juvene verificantur duo prædicata contradictoria, sed ratione status ætatis, quo tamen non obstante, eadem formalitas entitatis sub utroque statu intelligi potest, hoc est eadem ratio animalis & rationalis, quod si eidem ratione diversi status possunt convenire diversa prædicata, poterunt convenire & Enti actuali & possibili. Jam autem diversitates quas adfert objectio, sunt petite ex alio & alio statu. In particulari autem ad adlatam diversitatem prædicatorum respondendo dici potest, quod ens possibile non sit ens simpliciter, nomine entis simpliciter accipiendo ens existens, quod ipsum prædicatum, habetur ratione status. Ad II. si per Ly est, intelligatur existit, falsum est, quod hoc sensu sit ab æterno possibile; si autem per Ly est intelligatur quod importat nexum prædicatorum essentialium vera est propositio. Sed inde petibilis diversitas est ratione status, quod scilicet status existentie non sit æternus. Ad III. Illud merè etiam est petitum ex statu; conveniunt autem omnia in hoc, quod est dicere radicem nexûs prædicatorum.

OBJECITUR III. Ens prout possibile nunquam potest existere, quia purè possibile importat negationem existentie, ergo possibile & existentia non est idem.

RESPONDETUR. Imprimis hoc argumentum non petere conclusionem, sed ad vim etiam ejus attendendo non concludit, quia quamvis ens possibile retentâ purâ possibilitate, nunquam possit existere, potest tamen existere non retentâ possibilitate purâ, neque tunc convertitur negatio existendi in existentiam, sed idem ens, acquirit secundum diversitatem status, alia connorata.

DIFFICULTAS III.

Attinguntur aliqua Possibilitatem concernentia contra Recentiores.

EX modo præactis de possibilitate.

HABETUR imprimis. *Possibilitatem rerum ab æterno nihil in se actuale esse, quod sit actu nemine cogitante.*

RATIO. Tum quia nec essentia rerum sunt actu ab æterno: de quo, ubi de ente prout es-

sentia est. Tum quia illa actualitas non deberet esse physica, aliâ conjungeretur existentia, ergo deberet esse actualitas metaphysica. Actualitas autem metaphysica, est actualitas intentionalis, adeoque actualitas, quæ non est actu nemine cogitante, qualis deberet esse illa actualitas possibilitatis, in se, ab æterno. Tum quia ex nullo fundamento majus jus habet possibilitas ad esse actu ab æterno, quàm habeat universale ad esse actu à parte rei, & tamen hoc per nos non est à parte rei actu, sed fundamentaliter.

HABETUR Deinde, *Possibilitatem hanc esse actu ab æterno quoad suum fundamentum*; idque ex eo. Advertit intellectus creatus ad Omnipotentiam impotentem producere hircocervum, potentem autem producere hominem, advertit ad intellectum divinum non noscentem conjungibilitatem realem hircocervi, noscentem autem conjungibilitatem animalis & rationalis, advertit ad voluntatem divinam impotentem amare hunc nexum hircocervi, potentem autem amare nexum hominis, eruitque conceptum talis nexûs, qui est possibilitas passiva respondens Omnipotentia: possibilitas objectiva omnicogitativitati: possibilitas eligibilis vel amabilis respondens voluntati.

HABETUR. Denique fundamentum, ut hæc *Possibilitas possit reduci intentionaliter in actum*; hoc ipso enim non esset salvabilis ratio fundamentalis, nihil enim fundaret, hocque reductum intentionaliter in actum erit quoddam actuale esse, eritque actuale reale prout reale opponitur ficto, non autem prout opponitur intentionali, procedenti cum fundamento in re, ut colligi potest ex dicendis de universalibus in communi, de præcisionibus objectivis &c. Hocque appellari potest possibilitas passiva, objectiva, intrinseca intentionaliter spectata, &c.

Quod autem debeat talis conceptus possibilitatis admitti idque metaphysicè spectatæ, ostendunt rationes contra Hurtadum adlatæ. Dixi possibilitatis metaphysicè spectatæ, quia illa physicè ab æterno nihil est, Physicumque esse ab æterno non habet nisi in Omnipotentia, sicut etiam physicè spectatum universale, non aliud est, quàm singularia, physicè item spectatæ essentia, non aliud sunt quàm res existentes, & physicè spectata relatio, non aliud est quàm duo extrema.

RESPONDEBIS. Sequetur ex dictis, illud esse actuale intrinsecum creaturarum possibilitum, distingui solâ ratione ab illo fundamento, nempe ab essentia Dei, Omnipotentia, Scientia, &c. Sic universale formaliter quoad suum esse objectivum acceptum, solâ ratione distinguitur à singularibus, & tamen terminus Omnipotentia, non solâ ratione distinguitur ab Omnipotentia.

CONTRA est, quia non in omnibus est proportio

portio inter esse possibile creaturarum ab aeterno, & inter universale formaliter, sed tantum in neganda utrique actualitate aeterna distincta creaturis possibilibus, non sequetur ab aeterno non dari terminum omnipotentiae, licet nullam actualitatem ille terminus habeat; Sicut nec habet universale actualitatem ante operationem intellectus praescindentem. Hinc actualitas illius termini, non est nisi per rationem, totaque illius actualitas est non nisi in omnipotentia; sed ratio termini non est per rationem; nam non ratio facit quod omnipotentiae potenti producere Petrum respondeat Petrus potens produci, licet ille Petrus ita respondens nullum esse actuale habeat ab aeterno. Brevis ergo actualitas aeterna termini possibilis, est non nisi ratione distincta ab omnipotentia, sed ratio terminandi est nemine cogitante distincta.

NOTO. Cum omnipotentiae relatae ad creaturas possibiles sit relatio transcendentalis, non requirit actualitatem sui termini. Unde etiam hoc quod terminativè respondetur relationi illi transcendentali, quam dicit omnipotentia ad creaturas possibiles, idem inquam erit id, in quod transcendentaliter dominium Dei extenditur. Iidem non exigit actuale esse ejus de quo transcendentaliter disponit, licet actuale praedicamentale, ut ita dicam, Dei dominium exigat esse actuale Creaturae. Sed de hoc terminativo alibi etiam discurretur.

Defenditur ergo in praesenti quod metaphysicè spectata ab aeterno possibilitas, & merè quoad suum conceptum, non sit ipsa formaliter omnipotentia, sed quid respondens eidem & terminus ejusdem, sicut etiam physicè & à parte rei spectata in tempore non est ipsa omnipotentia, sed ipsa singularia & existentia. Concedimus tamen oppositis quod physicè ab aeterno possibilitas nulla sit nisi continentia in omnipotentia.

Ex his habitis.

ASSERO I. *Est de fide possibilitatem activam creaturarum esse Omnipotentiam.*

SUPPONO ad hoc & sequens assertum. Bonam esse hanc Categoriā, Possibilitas ut sic, Possibilitas activa, Possibilitas passiva. Quod bona sit hae Categoriā Ratio est. Quia non repugnat: non repugnantia autem Categoriā est importatio ejusdem, hocque ipso non esset bona, si illa membra non importaret. Si bona est hae Categoriā debet esse in membra distincta, nihil enim in se ipsum dividitur: si debet esse in membra distincta, unum de altero dici non debet. Ratio: quia distincta habent inter se alietatem: Si alietatem, unum non est aliud: si non est unum aliud, nec unum de alio dici potest: nam hae dictio, deberet esse vera adeoque significans identitatem, quae non habetur inter duo distincta. Hoc supposito.

RATIO asserti est, quia nomine possibilitatis activae intelligitur ens primum & necessarium, causa & principium productionis reliquorum omnium, hoc autem principium de fide est esse omnipotentiam.

ASSERO II. *Est de fide possibilitatem passivam non esse Omnipotentiam.*

RATIO. Quia hae possibilitas est terminus omnipotentiae, adeoque vel ex ipsa ratione termini distinctum quid ab omnipotentia; est autem de fide terminum omnipotentiae, non esse omnipotentiam, alias omnipotentia esset quid causabile, producibile, &c. quod est contra fidem.

ASSERO III. *Non esse cautum dicere indiscriminatim possibilitas est Omnipotentia.*

RATIO. Tum quia propositio quae in uno sensu est de fide, in alio sensu est contra fidem, non debet indiscriminatim proferri, ut in quacunque simili materia inductio ostendit. Ergo cum hac propositio, Possibilitas est omnipotentia, in uno sensu sit de fide, in alio sit contra fidem, non debet indiscriminatim proferri. Tum quia locutiones ambiguae ad diversum sensum trahibiles, in materia turpi, sunt reprehensibiles: ergo multo magis in materia fidei, erunt non usurpandae. Rursus si nihil obsit, debent assumi majores & principia quae recedunt quam maxime ab erroribus impugnantibus fidem. Est propositio Tridentini, Deum non esse aequè causam actionis virtuosae ac peccaminosae. Porro si quis dicat: Possibilitas rerum est ipsa omnipotentia, dicet etiam consequenter possibilitatem peccati esse omnipotentiam, & cum omnipotentia respectu sui aequè se habeat, aequè se habebit Deus ad possibilitatem peccati ac ad possibilitatem actionis virtuosae: quae sequela melius est si non admittatur, ut ita ostendatur aliter se habere Deum non tantum circa existentiam sed etiam circa possibilitatem peccati. In terminisque his loquendo possibilitas peccati est omnipotentia, datur ansa ad admittendas & proferendas propositiones apprimè duras. Tum quia fallacia accidentis non usurpanda, ergo nec indiscriminatim procedens propositio in materia fidei. Quae omnia in hoc fundantur. Quia locutio ad hoc est à naturā instituta, ut conformetur menti, & quia mens hoc, de hoc intelligit, & non illud, & eo modo concipit, quo concipit, ideo & locutio conformari illi debet, & eo modo objectum exprimere, quomodo concipitur: hinc si sub termino possibilitatis reluceat restricta possibilitas per formalitatem activam, etiam exprimi debet per possibilitatem activam.

ASSERO IV. *Possibilitatem non esse meram denominationem extrinsecam.*

RATIO. Tum quia, si possibilitas esset mera denominatio extrinseca, non posset dici possibilitas omnipotentia, & tamen per oppositos possi-

possibilitas est omnipotentia; sequela probatur, visum, est denominatio extrinseca, neque tamen est visum visio: cognitum, est denuntiatio extrinseca, neque tamen cognitum est cognitum (supple sine addito ut illi possibilitatem sine addito appellant omnipotentiam) Ergo & possibilitas si est denominatio extrinseca non posset appellari omnipotentia. Tum quia omnis denominatio extrinseca, cadere debet super denominabile, ut ostendit inductio: cognitum enim cadit super objectum, visum super colorem. Et Ratio est, quia denominatio non solum ex extrinseca sua ratione, requirit esse denominativum, sed etiam requirit esse denominabile, cum sit ordo ad utrumque essentialis. Unde cognitio non tantum requirit essentialiter ut sit perceptio, sed etiam ut sit perceptio objecti, adeoque requirit denominabile; ergo etiam & denominatio extrinseca, quæ habetur ab omnipotentia, in linea possibilis, requirit habere subjectum; & hoc erit possibilitas passiva; de illa ergo quero quid sit? Respondebis, Denominatio illa cadit supra essentiam, quero quid illa sit? Respondebis nihil in se intrinsecè, sed per denominationem extrinsecam. Infero ergo non ostendis subjectum illius denominationis, vel subjectum illius ponis ipsam denominationem extrinsecam. Tum quia denominatio visi ab activâ visione pendet: hoc tamen non obstante, passiva visibilitas, quæ est color, non habetur à forma extrinseca, sed aliunde. Ergo nec passiva possibilitas habetur ab activa possibilitate, quæ est denominativa, ut dicis, extrinsecè, sed aliunde debet haberi. Tum quia omne denominatum extrinsecum proficiscitur à formâ denominante, participantem pro primò formaliter, illam rationem, sic visum proficiscitur à visione, quæ per primò formaliter est de linea videndi, paries appellatur dexter à manu dextrâ, cui per primò formaliter, comperit esse dextrum. Et ratio est, quia cum denominatum extrinsecum habeat suam formam constituentem, & omnis forma, formaliter se ipsam primò, ut se ipsa formaliter primò denominatum extrinsecum, debet per primò formaliter, & ipsa esse de illa linea. Si autem denominatum extrinsecum proficiscitur à forma denominante, participante per primò formaliter illam rationem, etiam possibilitas passiva, proficiscitur à forma denominante, participante pro primò formaliter, illam rationem passivæ possibilitatis. Est autem de fide possibilitatem passivam, non competere omnipotentia, cum non sit de linea creabilis. Item omnis forma denominans, est pars intrinseca constitutiva sui denominati, ut ipsi docent, visum enim tanquam forma constituitur à visione, indubie autem possibilitatis passivæ sumptæ pro termino, non est pars omnipotentia, quæ tamen per oppositos, est forma denominans. Tum quia inintelligibi-

le est quomodo possibilitas passiva, sit denominatio extrinseca; sumus enim possibilis non est denominatio extrinseca ab igne possibili: Ergo nec possibilitas passiva, erit ista denominatio extrinseca ab omnipotentia. Tum quia in statu existentia connexio actualis prædicatorum non est denominatio extrinseca ab omnipotentia: ergo nec in statu possibilitatis connexio possibilis prædicatorum erit denominatio extrinseca; cum illa connexio sit eadem realiter, soloque statu differat, aliàs non ego essem actu, qui eram possibilis, adeoque nec essem, cum nihil sit, quod possibile non fuerit esse. Tum quia quæcunque assumatur major ad ostendum quod definitio denominationis extrinsecæ, competat possibilitati passivæ, ea vel non erit admissibilis, vel potius ostendet quod possibilitas passiva, non sit denominatio extrinseca. Tum quia omne quod denominatur extrinsecè nihil participat formaliter de illa linea in qua denominatur, si consideretur antecederet. Sic color visionis actualis vel visi actualis nihil habet antecederet ad visionem: Paries item nihil habet dextri antecederet ad situm manus dextræ, intelligibile autem est quod antecederet ante denominationem oriundam ab omnipotentia, nihil sit nexibilitatis prædicatorum animalis & rationalis. Tum quia etiam posito quod possibilitas passiva sit denominatio extrinseca, quero quid importet illa possibilitas passiva? non omnipotentiam, quia hæc est forma illius denominationis; hic autem queritur quasi de effectu illius denominantis formæ, & post quascunque responsiones formabiles tandem dici debet esse nexum prædicatorum vel ut alii loquuntur non involvere contradictionem; cur ergo illud potius non erit ipsa possibilitas passiva, & non illa denominatio extrinseca?

RESPONDEBIS. Denominationem primam non habere subjectum, supra quod cadat, possibilitas autem est denominatio prima.

CONTRA. Tum quia hoc ipsum est quod negatur, nempe possibilitatem passivam secundum sua prædicata esse denominationem. Tum quia non est major ratio, cur denominatio secunda supponat subjectum, & non supponat prima: nam utriusque ex eo par est ratio, quia dicit essentialem habitudinem denominatio ad denominabile; non haberet autem denominabile si non haberet subjectum; hæc enim verbis differunt: cumque omnis denominationis etiam primæ, debeat dari effectus formalis primarius, hic autem involvit essentialiter etiam subjectum, hoc ipso prima etiam denominatio, debet hoc subjectum habere. Tum quia quamvis prima denominatio non habeat subjectum physicum reale existens; nego tamen quod non debeat habere subjectum metaphysicè acceptum, & dicens nexum suorum prædicato-

rum

rum essentialium. Et ponendo etiam quod possibilitas sit denominatio prima, erit prima non per exclusionem subiecti supra quod cadat, sed per exclusionem denominationis antecedentis.

ASSERO V. *Possibilitas passiva est aliquid in se intrinsecè, sed metaphysicè.*

RATIO. Tum quia, si eo sensu dicatur nihil esse intrinsecè in se, quia scilicet non existit, nec est à parte rei actu nemine cogitante id omnino est verum, & à nobis supra suppositum, sed si dicatur nihil esse etiam secundum nexum possibilem prædicatorum, nihil item esse metaphysicè, nihil item esse terminativè, id certè non probabitur. Tum quia datur relatio transcendentalis omnipotentiae ad possibiles creaturas, quæ nihil sunt physicè ab æterno; neque enim relatio transcendentalis exigit terminum actu existentem, hæc relatio transcendentalis non est ad omnipotentiam; nihil enim ad se ipsum refertur: nec etiam est illa relatio sine termino, quia hoc ipso non esset relatio; ad quid ergo terminatur? quod ipsum ad quod terminatur, cum sit id ad quod terminatur, debet habere aliqua sua intrinseca; nihil enim est sine suis intrinsecis, cum rei intrinseca, & quod res est, sint idem. Et sicut non potest esse quidquam sine eo quod est, ita nec potest esse sine suis intrinsecis: & cum possibilitas passiva sit ille terminus, qui possibilitas passiva est nihil in se intrinsecè. Tum quia quæro, cur possibilitas passiva nihil sit in se intrinsecè. Respondent, quia est denominatio extrinseca ab omnipotentia: quæro, quare est denominatio extrinseca? respondetur, quia nihil in se est intrinsecè: en circulum: Quæro simul de utroque cur nihil sit in se intrinsecè possibilitas passiva? & cur sit nonnisi denominativè extrinseca? Tum quia dicitur, per communem sententiam, Verbum procedere ex notitiâ omnium rerum possibilem; procedere item Spiritum Sanctum ex amore omnium possibilem; non procedit tunc ex amore omnipotentiae, quia hæc condistinguunt Theologi; & quia procedere ex amore possibilem est procedere ex amore ejus, quod est de linea creabilis, hoc autem omnipotentiae non competit, sed nonnisi prædicatum quod creet: non procedit etiam ex amore nihili, quia hoc ipso non procederet ex amore possibilem; ex nullo enim seu ex nihilo procederet: Ergo procedendo ex amore possibilem ex aliquo procedet, illud aliquid est aliquid, ergo non est in se nihil intrinsecè, esse enim aliquid includit se & esse suum intrinsecum, ergo falsum est quod sit in se nihil intrinsecè. Tum quia quæro an sit ista arbitraria imputatio, quod omnipotentia divina non possit creare hominem, qui sit animal cum differentia Simii locutivi? si est arbitraria, ergo & hircocervum potest creare omnipotentia. Si non

est arbitraria imputatio, quæri poterit ex omnipotentia, quare tu non potes producere hominem, qui sit Simius locutivus? Respondebit, quia in me non continetur; quæri poterit, quare non continetur; cur rationabiliter (adeoque conformiter objecto) non poterit inquiri: si esset possibilis nonne illum contineres? cur rationabiliter non posset respondere Omnipotentia, continerem. Ergo continentiae resolutorium per ordinem ad nostros conceptus erit possibilitas, & non continentiae, impossibilitas objecti; ergo illa impossibilitas & possibilitas, est impossibilitas & possibilitas; ergo falsum erit, quod possibilitas passiva nihil sit in se intrinsecè secundum datam explicationem. Et sicut dū quæro quare Deus non cognoscit Petrum cornutum? legitime responderetur, quia cornua non habet: ita & in præsentia. Ut tandem finem habeat responsio ponenda est tam in omnipotentia, quam in omni scientia duplex determinatio continentiae: Prima formalis intrinseca, & hæc habetur ab & in ipsamet entitate omnipotentiae, ut contineat omnia possiblea; Secunda determinatio est extrinseca & transitiva, & hæc cur non possit haberi à possibilitate nulla est ratio; & si potest haberi, habetur; nam in necessariis & essentialibus posse haberi, arguit habere: perfectiorque per hoc statuatur omnipotentia, quia multa rejiciuntur, in objecti conditionem.

RESPONDERI POTEST ex Mauro. Non posse hujus dari rationem distinctam à Deo; quæ sit distincta à Deo; quia est ipse ratio prima omnium rerum; licet possit dari ratio identificata cum Deo.

CONTRA. Etiam in statu existentiae Deus est ratio prima omnium rerum, & tamen hoc non obstante dantur rationes ex ipsis objectis à Deo distinctis petibiles. Imò non est philosophicum dicere, ideò ignem calefacere quia Deus nescit illum vel vult calefacere: Ergo & in præsentia idem dicendum. Deinde redit argumentum factum, quod non repugnet pro causali adferre cur prima ratio omnium rerum quæ est Deus non possit producere hircocervum, quia est impossibilis vel dicens disconnectionem suorum prædicatorum, si non repugnat id pro causali adferre, hoc ipso pro causali adferri debet, nam in necessariis à posse, tenet argumentatio ad actum, eritque adhuc Deus ratio prima in genere efficientis Ideæ &c. sed non prima & ultima in ratione resolvendi interrogationes.

* *

Punctum

Punctum Difficultatis 1.

Solvuntur Objectiones.

OBJECIT I. Maurus Quaest. 47. Logica. Deus est adæquata potentia producendi creaturas ex nihilo omnino creaturarum; sed si requireret ex parte creaturæ aliquam possibilitatem passivam, Deus non esset adæquatissima potentia producendi creaturas ex nihilo omnino creaturarum, eo pacto, quo quia ignis ad incendendum stupam requirit aliquam incendibilitatem ex parte stupæ non habet potentiam adæquatissimam producendi incensionem stupæ omnino ex nihilo.

RESPONDETUR. Negando Minorem. Negando item, quod ignis non habeat adæquatissimam potentiam producendi incensionem, licet requirat incendibilitatem. Ratio est quia incendibilitas non tribuit vires ullas & causativitatem incendiendi igni; nomine autem potentiae veniunt vires illæ. Hinc distingui potest Minor, si possibilitas passiva requireretur tantquam dans vires & causativitatem Deo, non esset Deus adæquata causa concedo. Si possibilitas requireretur merè per modum termini, & capacitatis ad produci. Nego Minorem. Adde potentiam divinam producere creaturas ex nihilo existentiae creaturarum; non autem ex nihilo nexus prædicatorum.

INSTAT. Aristoteles dum negavit Deo potentiam creandi ex nihilo solum requisivit ex parte creaturæ aliquam potentiam intrinsecam passivam; ergo etiam adversarii, si requirunt ex parte creaturæ potentiam passivam, negant Deo virtutem creandi ex nihilo.

RESPONDETUR. Id quod requisivit Aristoteles erat potentia intrinseca passiva, sumpta pro materia & subiecto: quæ enim ex nihilo existentiae producuntur, sed ex præsupposita materia non dicuntur creari: possibilitas autem passiva, quæ à nobis defenditur, non est materia, cum per nos etiam Angeli dicant possibilitatem passivam ad creari, & tamen Angeli materiam non supponunt.

OBJECITUR II. ab eodem. Vel hæc possibilitas passiva dicit aliquam perfectionem, vel non? si primum, est ens reale necessarium, æternum, distinctum à Deo, quod est absurdum, quia solus Deus est necessarius & æternus: si autem nullam dicit perfectionem, absurdum est, quod sit necessarium.

RESPONDETUR. Quod hæc possibilitas passiva dicat perfectionem Metaphysicam & est ens reale prout opponitur ficto, sed non ens reale, hoc est, existens realiter, existens necessarium; hoc enim soli Deo competit: cum hoc tamen stat ut nexus prædicatorum v. g. hominis cum animali & rationali, non sit contingens, adeoque necessarius: Stat item quod exi-

gentia ut homo non sit nisi animal rationale non sit temporalis, adeoque sit æterna, quod ipsum est illa possibilitas passiva.

INSTAT. Vel possibilitas habet hanc perfectionem à Deo, vel non? non potest dici quod habeat à Deo, quia Deus nulli communicat necessario perfectionem finitam: neque illam habet à se, quia omnis perfectio est Deus, vel est à Deo.

RESPONDETUR. Quod habeat hanc perfectionem à Deo secundum esse possibile & causabile in statu existentiae in se inclusum, licet non habeat à Deo secundum influxum aliquem actualem antecedentem statum existentiae. Adde hoc quod est esse à se duplex est, unum inveniens actualitatem existentiae, & hoc importat esse Deum, aliud esse à se, quod est merus nexus indispensabilis, & inviolabilis, & non ex placito Dei, prædicatorum rei, dicentium tamen indigentiam Dei ut extrahantur ex nihilo existentiae, & tale esse à se, non arguit esse Deum, convenitque rei in quantum possibile est.

OBJECIT III. idem. Dicere quod necessario ab æterno detur aliquod esse reale distinctum à Deo, est parum conforme fidei principiis, quæ docent omne ens reale aut esse Deum, aut à Deo factum fuisse.

RESPONDETUR. Neg. sequel. Fides autem dicit omne ens reale existens, esse Deum aut à Deo factum, non autem de ente reali, quod opponitur nonnisi ficto, & necdum habet existentiam, sed solum nexum prædicatorum dicentium producibilitatem sui à Deo.

OBJECIT IV. idem. Quia fuit hæresis Manichæorum quod ab æterno necessario extiterint duo prima principia, alterum bonum quod est Deus, alterum malum, sed sententia ponens possibilitatem passivam actualem, distinctam à Deo ponit ab æterno duo principia rerum, alterum infinite bonum, alterum non bonum, sed defectuosum, nimirum possibilitatem passivam distinctam à Deo.

RESPONDETUR. Manichæi ponebant duo principia in genere efficientis, quod à nobis non ponitur, sed ponitur unum principium effectivum cui respondet effectibilitas, quæ est ipsissima possibilitas passiva, quæ ipsa possibilitas, non est quid defectuosum, quia essentiali nexui nihil deest, ut sit essentialis nexus, & animali rationali, nihil deest ut sit homo.

INSTAT. Etiam possibilitas passiva prærequiritur ut principium passivum: Deinde illud quod prærequiritur ut res possit esse, prærequiritur ut principium: potentia enim ut res sit, manifestè est principium, sed hæc possibilitas passiva prærequiritur, ut res possit esse, ergo prærequiritur ut principium.

RESPONDETUR. Nego possibilitatem passivam præquiri ut principium passivum; quia nomine hujus venit ipsa materia, quæ est principium

cipium passivum; jam autem possibilitas non est ista materia. Rursus, quod praequiratur per modum activi, praequiratur ut principium, sed nego possibilitatem passivam requiri ut principium activum.

OBJICIT V. idem. Quia videtur hæc sententia procedere secundum principia Ethnicorum qui ab æterno præter summum bonum, qui est ens optimum, posuerunt alios Deos non optimos, nam præter Deum, ponitur etiam possibilitas creaturarum, quæ non est optima.

RESPONDETUR. Posuerunt Ethnici Deos non optimos, existentes tamen. Possibilitas hæc non ponitur existere ab æterno; & in se ipsa secundo essentialiter, involvit indigentiam Dei ad sui in statum existentiae positionem; adeoque nihil habet de linea Deitatis.

OBJICIT VI. idem. Quæ magis distant à divina bonitate, magis distant à divina necessitate; Deus enim est necessarius ratione suæ bonitatis infinitæ; sed possibilitates istæ magis distant à divina bonitate, quàm Dii secundarii Gentilium; Ergo magis distant à divina necessitate; Ergo si adhuc istæ possibilitates sunt necessariæ, à fortiori poterunt inferre non esse absurdum, ut dentur Dii secundarii, necessariæ.

RESPONDETUR. Neg. Minorem: Cum enim possibilitates istæ, sint nexus essentialium prædicatorum, adeoque nexus non implicantium contradictionem; è contra cum Dii secundarii implicent contradictionem, sit ut possibilitas passiva minus distet à divina bonitate; concessa autem hac possibilitate, quæ est dictus nexus, non apparet qui concedi deberet disconnexus qualis est in pluribus Diis, cumque hæc possibilitas non sit existens, Dii autem illi debeant esse existentes; hinc concessa illa possibilitate, non erit necesse concedere Deos secundarios; nihilque est absurdi concedere aliquid necessarium quoad connexionem prædicatorum, modo non concedatur necessarium quoad existentiam; quia hoc soli Deo competit, qui necessario est unus.

INSTAT. In hac materia valet argumentum quo Manichæus relatus à S. August. ex eo quod Catholicus concesserit muscam non esse conditam à Deo, intulit nec hominem: Si enim possibilitas aliqua distincta à Deo est æterna & necessaria, etiam mundus poterit esse æternus & necessarius juxta errorem Gentilium.

RESPONDETUR. Si poneretur possibilitas aliqua distincta à Deo eaque existens, & non nihil existentia, posset inferri etiam mundum existere ab æterno; sed si non ponatur illa possibilitas existens, sed capax existere, indigereq; Deo, ut in statum existentia reducat, solum sequitur poni etiam possibilitatem mundi ab æterno indigentem ut ex nihilo existentia extrahatur à Deo.

OBJICIT VII. idem, in Responsione ad secundum. Opposita sententia procedit secundum principia quorundam Ethnicorum, qui posuerunt supra Deum, qui est primus intellectus, rationem formalem Rerum, quæ non sit intellectus; tales enim possibilitates distinctæ à Deo, non sunt intellectivæ; Ergo si tales non implicantia sunt ratio cur Deus possit facere possibile, aliquid non intellectivum est ratio potentia divina intellectiva, quod est, sicut si diceretur quod prima ratio supremi intellectus, sit lignum.

RESPONDETUR. Ponentes fatum volebant illud influere in eventus felices, & infelices, tribuebantque illi vim reactivam, & administrativam mundi &c. nihil autem simile per nos tribuitur illi possibilitati, talesque non implicantia non sunt ratio omnipotentia divina, vel tribuentes illi vim agendi vel superaddentes illi vim intelligendi, sed sunt ratio omnipotentia hoc est, responsivum per ordinem ad nostras intentiones in re fundatas, quare hoc quidem contineatur in omnipotentia, illud non contineatur.

INSTAT. Secundum hæc principia sequitur, quod prima illa idea sit ideatum ab aliqua priori idea, ratio enim cur Deus cognoscat hominem esse possibilem & animal rationale, est veritas objectiva, necessaria & æterna, per quam homo est animal rationale, & est possibilis, sed cognitio divina est prima idea, ergo prima idea, habet rationem cui conformetur, adeoque habet aliam priorem ideam, & quia possibilitas passiva non est intellectiva, neque sapiens, sequitur quod prima idea non est intellectiva, nec sapiens, quod est Ethnicismus: Si enim aliquid non intellectivum potest esse necessario ratio primi intellectus, à fortiori aliquid non intellectuale poterit esse ratio mundi, sufficitque istam non implicantiam potentialem immistam homini ponere, tanquam rationem à posteriori, per quam cognoscamus, quod Deus possit facere hominem.

RESPONDETUR. Sicut distinguimus activam & passivam possibilitatem, ita distinguimus formalem & objectivam ideam, formalis debet esse intellectiva, secus objectiva, quæ est illud quod exprimit divina in se idea, hoc est nexus ille prædicatorum, qui interdum est nexus intellectivi, qualis est nexus prædicatorum Angeli, animæ rationalis &c. sed ipse non debet esse intellectivus, Deusq; est formalis idea prima, sed non objectiva. Idea prima formalis debet esse intellectiva, quia hæc debet esse Deus, debet esse ipse Artifex supremus, respondens ideans, ut secundum hanc ideam, omnipotentia operetur. Hancq; ideam operativam ponere non intelligentem absurdum est; idea autem ipsa objectiva, prior præ formali, potest non esse intellectiva nec omnipotens. Deinde sequitur

sequitur quidem quod ex modo nostro concipiendi pro aliqua conceptuum serie, sit prior illa possibilitas passiva, sed non prior re, nec repugnat dari prius ratione aliquid præ omnipotentia, quare hoc omnipotentia contineat, si autem est prior solum ratione, non potest esse ratio mundi ponendi, quia ratio ponendi mundi, seu effectivum illius, non debet esse aliquid non nisi Metaphysicum, sed verè existens, verè omnipotens &c. præcipue quia illi priori per rationem, nulla etiam assignatur vis, se ipsam extrahendi ad statum existentia, sed in illa possibilitate passiva, imbibitur indigentia DEI. Erit autem hæc ratio prior, quia ratio cui ipsa omnipotentia hoc producere possit, reddi debet, quia est possibile.

Punctum Difficultatis 2.

Respondetur recentioribus argumentis.

OBJECIT I. Quidam. Agens quod perfectius est, eo minus indiget ad operandum ullo extrinseco, quod habeat conditionem seu rationem principii, seu conditionis ad agendum determinantis. Vnde perfectior artifex paucioribus indiget instrumentis ad efficiendum opus artis. Hinc etiam potentia creativa est perfectissima, quia non prærequirit quidquam ex parte objecti circa quod operatur. Et ratio est, quia ex S. Thoma agens in tantum agit in quantum est in actu, eoque plus potest agere, quod plus habet de actu, sed quod plus habet de actu, eo plus habet de virtute determinate, id eoque minus indiget determinari ab extrinseco ad agendum: ergo agens summe activum & plurimum habens de actu, qualis est Deus, minime indiget ullo extrinseco determinativo ad operandum, ergo non debet dari ulla possibilitas ex parte creaturarum complens Deum in ratione determinante potentis producere creaturas sed potius talis determinatio debet esse intrinseca & adæquatè identificata cum Deo.

RESPONDETUR imprimis. Concedendo totum, quia etiam ii qui admittunt cum Scotistis possibilitatem creaturarum esse ens quoddam actuale diminutum, volunt quidem illud esse objectum actuale omnipotentia, & ab illo actu distinctum, non tamen habere rationem principii, nihil enim per illos saltem primò producere potest se ipsum. Deinde posset responderi cum distinctione, completivum agentis, completivum omnipotentia dupliciter cogitari posse; primò activum completivum, & hoc nullum habetur. Secundò completivum per modum objecti, termini, & circa quod, taleque completivum non repugnat habere Deum, sicque sumptum completivum est possibilitas creaturarum. Addo Majorem prout ponitur non concludere: Instantia enim quod perfectior artifex paucioribus indigeat instrumentis,

saltem universaliter non tenet, quia plura requiruntur instrumenta, ad fabricandum minutulum horologium, quam ad soleam vel clavum. Potentia creativa si comparatur ad potentiam productivam unionis hypostaticæ, si non est inferior, saltem se habent, sicut excedens & excessum; & tamen potentia productiva unionis hypostaticæ indiget naturâ creatâ, tanquam comprincipio in genere causæ, suo modo materialis. Nullo tamen tali comprincipio indiget potentia creativa.

INSTAT I. Essentialis perfectio & bonitas Dei est adæquatè identificata Deo, nec constituitur partialiter per aliquid extrinsecum: sed esse communicativum ad extra, pertinet ad perfectionem & bonitatem essentialem Dei; ergo esse communicativum ad extra seu productivum creaturarum, est denominatio adæquatè intrinseca Deo, nec constituitur etiam partialiter per ens diminutum possibilitatis creaturarum.

RESPONDETUR. Concedo totum, quia nec Scotistæ docent esse productivum creaturarum constitui partialiter per ens diminutum possibilitatis, sed solum respicere tanquam terminum. Deinde secundum dicta esse communicativum adæquatè est intrinsecum Deo spectatum secundum esse activum, non autem spectatum secundum terminum, objectum, & circa quod. Quod attinet ad Majorem, dici potest: Quod essentialis perfectio & bonitas Dei quædam absoluta est, & hæc adæquatè identificatur Deo, hoc ipso enim non esset absoluta, & alia est bonitas respectiva, hæc ex ipso titulo respectivi indiget alio tanquam termino & objecto, sed non tanquam parte, de quo alibi.

INSTAT II. Deus ita per se ipsum est principium liberum effectivum creaturarum, sicut per se ipsum Pater æternus est principium necessarium Verbi divini? Atqui ut Pater æternus generet verbum nihil præsupponitur extrinsecum, nec prærequiritur possibilitas tenens se ex parte Filii distincta à Patre.

RESPONDETUR. Etiam possibilitatem productionis Verbi prærequiri, præquisitione non physica, sed metaphysica, si enim esset impossibile VERBUM, non illud produceret Pater: sicut quia præsupponitur esse impossibilis secundus Filius, non illum producit Pater.

INSTAT III. Illud additamentum possibilitatis vel est quid posterius objectivè Deo vel contemporaneum, vel prius objectivè. Si est posterius objectivè, aut contemporaneum, non poterit dari à priori cur possit DEUS producere muscam, & non hircocervum: Si autem est prius DEO, ergo est à se, nec dependet à DEO in ullo genere causæ, origoq; mundi resolveretur in illam entitulum cæcam, quia non est sapientia; & non volentem, profluatque universum ex fatali necessitate, quæ est positio Gentilium.

RESPONDETUR. In nostris principiis nullam
† D † dari

dari entitatulam hanc, quæ sit actu nemine cogitante ab æterno. Directè ad argumentum dicitur. Possibilitatem secundum esse suum fundamentale spectatam esse ipsummet Deum: adeoque nec prius aliquid nec posterius Deo: Spectata autem secundum suum esse actuale erutum ex illo fundamento, licet sit quid metaphysicum, prius est intentionaliter, & præsuppositivè ante omnipotentiam non erit tamen physicè à se, licet pro illo statu præscindet, ab esse ab alio antecedenter, præscindatque in illo priori à dependentia per prius à Deo, origoque mundi resolvetur in illam possibilitatem non tanquam in causam, sed tanquam præsuppositum, ut causari possit; consequenter non pendeat mundus physicè à fatali necessitate, pendeat tamen à necessitate metaphysica, ut homo v.g. sit non nisi homo.

Addo illam ipsam metaphysicè spectatam possibilitatem fundare in se, ut non sit à se, sed ab alio, hoc est, ut sit objectum producibile à Deo consequenter fundare in se dependentiam à Deo: pro statu autem suo physico & reali, erit simpliciter ab alio. Et ad hoc esse Metaphysicum puto alludit phrasis Aristotelis, qui *essentias rerum* appellat *æternas, immutabiles*, & ita ut illud non esse à se, esse ab alio, non sit quidem ratione antecedens possibilitatem passivā, sit tamen illi innexa formalitas, eamque comitans pro illo etiam priori, quo possibilitas passiva præsupponitur omnipotentia, quia imbibit in se, ut dictum supra, indigentiam Dei ad existendum actu.

Addit idem, gratis poni hanc possibilitatem passivam, imò tenentes illam, declinant per Maurum ad hæresim Manichæorum ponentium duo rerum principia, unum summè bonum, alterum malum, cum etiam nos ponamus unum principium summè bonum, nempe omnipotentiam, alterum non bonum, seu expers omnis bonitatis; & tamen tanquam principium passivum, consequenter ut principium: nam potentia ut res sit manifestè, est principium rei. Sed hoc etiam additum non convincit: nam non gratis ponetur possibilitas passiva ob argumenta supra allata & infra ponenda. Imò nec arguens inculcat in argumentis possibilitatem passivam: hoc ipso enim solvisset aliqua argumenta. Mauri censura non tenet. Quia Manichæi ponebant duo principia physica, possibilitas autem passiva non est quid physicum æternum. Ponebant illa principia duo activa; Possibilitas autem passiva non agit se ipsam, negoque quod objectivus nexus prædicatorum, sit expers omnis bonitatis, cum sit ipsa rei essentia, quæ necessariò est in se etiam bona. Ille terminus principium passivum non usurpatur à nobis. Potentiaque sumpta pro termino, non potest ullo modo sine addito appellari principium.

OBJECIT II. Idem. Si daretur aliquid in se in-

trinsecè æternum ac necessarium distinctum à Deo, darentur plures æternitates à parte rei distinctæ, una scilicet competens muscæ, altera Deo, hoc autem repugnat.

RESPONDETUR. Nullam à nobis Physicam actualem æternitatem concedi possibilitati rerum; distinctam ab activa possibilitate; impossibilitas autem plurium æternitatum, est impossibilitas physicarum æternitatum, licet quod homo essentietur animali rationali non pendeat id à tempore, sed ab æterno sit fundamentaliter verum.

INSTAT I. Omne ens æternum ac simpliciter necessarium est realiter summum bonum, summum autem bonum est essentialiter unicum: Ergo hæc æternitas & necessitas non competit possibilitati. Major probatur autoritate Augustini. Et ex eo quia omne æternum ac necessarium nullam dicit imperfectionem; ergo omnem includit perfectionem, consequenter est purum & summum bonum, sicut quod nullas includit tenebras, omnem includit lucem, exclusioque unius contradictorii, est inclusio alterius. Quod argumentum pluribus dilatatur: v. g. Quod nullum habet meritum & capacitatem terminandi prudentem aversionem voluntatis; illud nullam includit imperfectionem. Omnis enim imperfectio potest esse objectum prudentis displicentiæ. Sicut omnis perfectio, objectum est complacentiæ prudentis, & omnis veritas, objectum assensus, falsitas dissensus. Atqui nullum æternum ac necessarium, est capax terminare prudentem fugam & displicentiam: Stultum enim est fugere quod evitari non potest: quia fugere quod evitari non potest, est velle ut non sit id quod repugnat non esse, quod est absurdum.

RESPONDETUR. Omne ens æternum ac necessarium physicè est summum bonum; non autem si sit necessarium non nisi metaphysicè & terminativè. Illa propositio omne æternum ac necessarium nullam dicit imperfectionem, procedit de æterno ac necessario tam Physicè quam Metaphysicè; ex ly tamen nullam dicit imperfectionem, non rectè pro omni eventu inferitur, omnem includit perfectionem; quia ad salvandum Ly nullam dicit imperfectionem, sufficit non carere sibi debitis: potest autem aliquid non carere sibi debitis, & tamen omnem in quocunque genere, non dicere perfectionem. Ut asinus in ratione asini, nullam dicit carentiam perfectionis sibi debita, neque tamen includit omnem perfectionem. Meridianus item aer, nullas dicit tenebras, & tamen falsum est, quod Lux meridiana, dicat omnem lucem. Exclusio quidem unius contradictorii, est inclusio alterius, sed negationis Lucis, non est contradictorium omnis Lux. Ad reliqua quæ adferuntur, dici potest, quod possibilitas passiva in aliquo genere prudentem aversionem

nem terminare non possit; neque enim prudenter potest aliquis velle, ne homo sit animal rationale; Possibilitasque passiva nullam includit imperfectionem, hoc est carentiam sibi debiti, adeoque includit omnem debitam sibi perfectionem, sed non omnem simpliciter & absolute, quia hoc est proprium soli bono summo; Rursus possibilitas continet formaliter suam perfectionem, eminenter non continet alias; secus summum bonum, stultequis quis vellet perire passivam possibilitatem, quia implicat illam perire ob nexum cum omnipotentia, vellet enim Omnipotentiam perire, quod est absurdum. Attendendo autem ad hoc, quod possibilitas passiva creaturarum non dicat omnem simpliciter & absolute perfectionem, ex eoque contemni possit ne in actum reducat, dici potest quod nullum æternum ac necessarium physice sit capax terminare prudentem fugam & displicentiam, quod tamen est æternum ac necessarium metaphysice potest hanc displicentiam terminare in ordine, V. G. ad suum extra causas educi & poni in statu physico, non potest tamen terminare displicentiam prudentem circa ipsum nexum essentialium prædicatorum, neque enim DEO displicere potest, quod homo sit animal rationale.

INSTAT II. DEUS sibi ipsi se solo planè sufficit ut existat, & cum sit Dominus universorum, omnia à se distincta, habet sub dominio suo; ergo potest omnia à se distincta efficaciter contemnere, & dicere, nolo ut sit aliquid à me distinctum, sufficit mea essentia infinita; quod est principium Theologicum pro unitate DEI; quod apud nos vim non habet, si enim daretur aliquid ens simpliciter necessarium extra DEUM, qualis esset possibilitas creaturæ, non posset illud efficaciter contemnere; neque illud habere sub suo dominio, ut conceditur. Unde etiam illud deberet necessariò amari eadem necessitate, quā amat se, deberetque huicenti conferre ubiuitatem, æternitatem &c. Et tamen DEUS ipsam pretiosam humanitatem Filii sui respuere absolute loquendo potest.

RESPONDETUR. Hæc omnia esse vera de Ente necessario & æterno physice, & quoad existentiam, non de ente necessario, quoad essentialium prædicatorum nexum quamvis absolventem à tempore. Deinde quero an hominem possit Deus facere asinum vel non? si potest, ergo potest produci ens rationis: si non potest, quomodo Deus habet hominem sub dominio, cum de illo disponere non possit ut voluerit: Quod procedit etiam de ipsa possibilitate passiva. Et si Oppositi recurrant, quod sufficiat ad salvandum Dominium Dei ut possit de existentia, esseque actuali disponere, idem nos dicemus. Potest consequenter dicere Deus, nolo ut existat aliquid à me distinctum, sed non potest dicere, nolo ut aliquid à me distinctum,

habeat essentialem nexum suorum prædicatorum. Ex hoc autem principio quia potest Deus dicere, nolo ut sit aliquid à me distinctum, infertur benè, ergo Deus est liber in condendo mundum. Negatur etiam quod possibilitatem secundum essentialia spectatam possit contemnere aut efficaciter respuere Deus, cum non possit dicere; nolo ut homo sit homo, & per Theologos possibilia necessariò amat Deus, necessariò ex illorum amore spirat Spiritum sanctum, adeoque eadem necessitate, licet non appetiatiue amat illa ac se.

INSTAT. III. Certum est ex fide nihil distinctum existere ab æterno, sed si essentia creaturæ ab æterno fuit aliquid in se intrinsecè, eo ipso existebat, eò quod existere aliquid, nihil aliud est, quàm esse aliquid in se intrinsecè & non pure in Causa.

RESPONDETUR. Hoc argumentum probare, quod essentialis & possibilitati passivæ non sit danda actualitas, & realitas æterna, prout illa coincidit cum esse physico, sed non probat illis non convenire Metaphysicum esse reale, prout opponitur ficto, quod quidem independentè ab operatione sit nonnisi fundamentaliter, possit tamen conceptu nostro actuari, adeoque cum fundamento in re, & ita, ut veritas illius nunquam in tempore aliquo inceperit. Quando autem S. Thomas nullam admittit veritatem æternam nisi primam, loquitur de veritate existente: admittit enim S. Thomas cum Aristotele propositiones æternæ veritatis.

Punctum Difficultatis 3.

Continuatur Solutio.

PONIT aliqua idem recentior contra esse distinctum creaturarum, quæ ne contra nos militent, hic sunt expendenda.

Obijcit III. idem. Eo ipso quod intelligatur cognitio mea exprimere prædicata Lapidis, secluso quovis ente diminuto resultante ex mea cognitione Lapis denominatur formaliter cognosci, ergo lapis in esse cogniti formaliter constituitur per solam cognitionem ipsi extrinsecam præcisè. Et sanè videtur omnino idem dicere, qui dicit dari cognitionem de Lapide, & qui dicit lapidem cognosci, & tamen primum non includit entitatem diminutam.

RESPONDETUR. Quidquid sit de voce, an objectum notitiæ, debeat appellari ens diminutum, positio nostra in hoc stat. Cognitio est partus intellectus & objecti, nec potest esse sine objecto, & quia dantur propositiones æternæ veritatis, debebant dari & objecta æternæ veritatis: quæ quia ab æterno non erant actu, sed nonnisi fundamentaliter dicimus ex illo fundamento erui objectum illud, quod non sit idolum quoddam, quale in universalibus reje-

ctum est, sed sit illa ipsa res, cuius fundamentum habebatur, actuali cognitione atnctâ. Huic propositioni ne videatur argumentum adlatum nocere, tenendum erit, quod eo ipso quod intelligatur cognitio, intelligatur v. g. Lapis formaliter cognosci activè, adeoque haberi id, quod se tenet à parte intellectus, non tamen intelligitur lapis formaliter cognosci passivè; nam objectum illius cognitionis seu cognitum passivè, non est ipsa cognitio, sed ipse lapis, sine quo cognitio Lapidis esse non potest.

INSTAT I. Antecedenter ad cognitionem lapidis, lapis denominatur cognoscibilis per solam virtutem cognoscendi: Ergo etiam lapis redditur actu cognitus, per solam cognitionem actu existentem & lapidi extrinsecam.

RESPONDETUR. Activè cognoscibilem denominari lapidem à solâ virtute cognoscendi, passivè tamen cognoscibilis denominatur à suorum prædicatorum talitate, cuius in propositionibus æternæ veritatis nonnisi fundamentum actu habetur.

INSTAT II. Ens diminutum à quo lapis dicitur cognitus formaliter vel est extrinsecum lapidi, vel intrinsecum? Si primum, ergo tam bene potest denominari lapis cognitus à cognitione, quàm ab ipso ente diminuto; utrumque enim est extrinsecum lapidi. Si secundum; contra est, quia sæpè contingit objectum non existere dum cognoscitur: Unde tunc objectum sicut nullum habet esse actuale, ita nec potentiam receptivam intrinsecè, alicujus entitatis, quamvis diminutæ. Casuque quo à diversis duo contradictoria de eodem affirmantur, deberet objectum intrinsecè recipere duo esse objectiva utriusque contradictorii.

RESPONDETUR. In nulla sententia ens illud diminutum recipitur in objecto cognito, sed ipsum objectum cognitum vocatur ens diminutum. Directè dici potest quod illud ens diminutum (rectius diceretur objectum passivè cognitum) sit sibi ipsi intrinsecum, quoad esse cognoscibile activum, sit quid illi extrinsecum, & tenens se à parte intellectus, si autem esse cognoscibile activum tenet se à parte intellectus non poterit objectum absque illo (ut vocas) Ente diminuto, appellari cognitum.

INSTATIS III. Etiam posito quod resisteret hujusmodi ens, adhuc in illo non posset consistere possibilitas creaturæ: nam ex Perez possibilitas rei est primus conceptus rei necessariò existens à se: Si enim possibilitas hominis existeret ab alio antecedenter, jam pro illo priori homo haberet posse esse ante suam possibilitatem: Ergo cum ens istud diminutum sit posterius realiter cognitione ex quâ profuit, non potest esse possibilitas creaturæ.

RESPOND. Non satis intelligi, quomodo possibilitas passiva sit necessariò existens à se, cum id soli DEO competat, qui non est primus con-

ceptus possibilitatis passivæ; habetque possibilitas in se imbibitam indigentiam, ut à Deo ponatur, in statu existentie.

INSTAT. Postea idem arguens, impugnando phrasim hanc. Possibilitas est ens diminutum. Quæ in quantum ostendunt quod possibilitas non sit quid actuale reale nemine cogitante ab æterno, bene concludunt, in quantum autem ens diminutum accipiunt grammaticaliter pro patiente defectum debitum perfectionis, non concludunt, quia Auctores non hanc diminutionem exprimere volunt, sed quod sit illic necessitas, sed diminuta, quia necessitas non inferens existentiam, est æternitas, sed non actualis extra causas, adeoque cum diminutione.

OBJICIT IV. Objectum propositionis affirmantis aliquam actualitatem debet esse actuale, & non purè potentiale, quia omnis propositio est vera per conformitatem ad suum objectum: sed possibilitas est objectum verificativum istius propositionis affirmantis aliquam actualitatem, quâ Deus ab æterno sibi dicebat, homo est actu possibilis, seu actu non repugnat: Ergo possibilitas hominis non est quid purè potentiale.

RESPONDETUR. Propositionis affirmantis aliquam actualitatem metaphysicam, sufficit ut sit objectum actuale intentionale, sicut & universale fabricatum ab intellectu, est objectum actuale intentionale; non est tamen necesse ut propositionis affirmantis actualitatem metaphysicam, sit objectum actuale physicum; ut ita servetur proportio & conformitas requisita. Et quia quando DEUS affirmat. Homo est actu possibilis, affirmat actualitatem metaphysicam, neque enim est ille homo actualiter physicè; ergo non debet illic quæri objectum actuale physicum, qualis actualitas physica ab æterno, soli DEO competit. Et certè illius propositionis: homo est actu possibilis, non tantum est sensus, datur actu possibilitas activa hominis, imò rigoroſè loquendo non debet esse hic sensus, quia possibilitas activa hominis non est homo, de quo tamen prædicatur Ly actu possibilis, sed debet esse sensus: datur actu passiva possibilitas, scilicet respondens intellectui divino ratione fundamenti, quod habet in suâ omnipotentia, quæ potest illum producere animal rationale, & nonnisi animal rationale.

INSTATIS. Esse quid in potentia convenit actu essentia hominis quamvis non existentis: non enim hoc illi convenit in potentia, ne datur processus in infinitum: Ergo dari debet actualitas aliqua objectiva, ratione cuius verificetur hæc propositio: convenit possibilitas actu essentia Antichristi, & si possibilitas Antichristi est quid in se intrinsecè verum & æternum, quomodo non datur actu.

RESPONDETUR. Si dicam, hoc ens actu non actuatur, velitque aliquis ex illo: actu infer-

inferre, quod hoc quod non est actu, actu existat, falsificantem redderet argumentationem suam: ita ex eo, quod essentia hominis vel Antichristi sit quid actu in potentia, seu quod conveniat possibilitas actu essentiae hominis inferre actualitatem, videtur esse falsificans argumentatio; idque ideo quia vi illius termini convenit possibilitas actu objectivè, significatur Ly non actuatur, sed actuari potest, hoc autem ipsam actualitatem pro futuro, non pro praesentide signat.

Ex præhabitis, Addo: Hanc propositionem *homo est actu possibilis*, si procedere dicatur de possibilitate activa est nemine cogitante ab æterno vera, quia nemine cogitante datur ab æterno omnipotentia quæ est possibilitas activa hominis. Si autem procedat de possibilitate passiva, non est nemine cogitante actu objectivè vera, sed non nisi fundamentaliter vera secundum explicata. Consequenter conceditur actualitas aliqua Metaphysica, non tamen Physica verificativa dictæ propositionis. Ad maximum hic inferitur actualitas termini, quæ est competens etiam his, quæ non sunt actu, quales sunt termini relationis transcendentalis.

Objicitur V. Per nos saltem consecutivè & secundariò possibilitas rerum est non implicare contradictionem, hoc autem dici non potest ens purè negativum, quia non identificaretur cum ente positivo: Sed possibilitas muscæ identificatur cum ente positivo, ergò possibilitas ejus est ens positivum.

RESPONDETUR. Illas solas negationes positivo non identificari, quæ sunt negationes tollentes ipsum positivum, & contradictorium positivum, alias idem esset & non esset, idem foret affirmatio & negatio. Possunt tamen negationes identificari non tollentes illud positivum, sicut identificatur homini negatio cervi, quia non tollit positivum hominis, non identificatur autè negatio hominis, quia tollit hominè. Identificatio autem illa negationis, ut suppono ex aliis materiis, est secundum id quod dicit illa negatio in Recto, ipsummet illud esse in recto enim dicit aliquid positivum. Reliqua argumenta ostendunt potius possibilitatem concipi debere per aliquid positivum quod etiam à nobis dicitur.

Punctum Difficultatis 4.

Expenduntur aliqua propositiones.

I. PROPOSITIO argumentis. *Essentia rei in se actu possibilis nihil est in se intrinsecè, sed est pura denominatio extrinseca desumpta ab omnipotentia.*

Prima pars propositionis hujus est vera in nostris principiis secundum limitationes adlatas, quod scilicet nihil sit intrinsecè physice. Secunda pars limitari debere, si enim sit sensus

nullum esse reale physicum convenire actu essentiae rerum, sed solum convenire illis continentiam in omnipotentia, & posse contineri, sic propositio sumpta est vera; sed hoc non deberet appellari denominatio extrinseca, contineri enim in aliquo tanquam in causa non est denominatio extrinseca, & hoc quod est contineri in omnipotentia habetur ex ipso etiam prædicatorum nexu præsupposito.

II. PROPOSITIO. *Antichristus possibilis est quoddam concretum Logicum pro subiecto dicens essentiam, quæ tamen nihil sit in se intrinsecè, pro formali verò in obliquo, idem Antichristus merè possibilis, dicit ipsam omnipotentiam DEI prout virtute continentem Antichristum.*

Quod attinet ad hanc propositionem; accipiendo subiectum illius, quod est essentia Antichristi de qua dicitur quod nihil sit in se intrinsecè, duo dici possunt: quod scilicet illa essentia nihil in se intrinsecè physice in genere existentia, actualitatisque quæ sit nemine cogitante, falsum tamen est quod sit nihil intrinsecè in ratione essentia, & Metaphysicè, quæ nihil quidem est actu ab æterno, est tamen fundamentaliter. Rursus si est essentia, ergò non est nihil seu non esse essentia, alioqui non esset hoc, quod est, si autem illic non est non esse essentia, quomodo dicitur nihil esse in se intrinsecè in ratione essentia. Et certè pro illo priori, in quantum concipitur ante advenientem denominationem extrinsecam possibilitatis est jam essentia, per quid ergò constituitur? & illud constitutum erit quæsitus conceptus possibilitatis passiva.

III. PROPOSITIO. *Possibilitas activa denominat Antichristum possibilem, & sicut cognitum & amatum sunt concreta Logica, & pro materiali dicunt objectum, quod quandoque non est in se intrinsecè, pro formali verò dicunt cognitionem, amorem, à quibus veluti à formis extrinsecis objectum illud extrinsecum dicitur cognitum aut amatum. Ita & in presenti.*

Quod attinet ad cognitum & amatum. Putarem esse condistinguendas has propositiones: est cognitum, est amatum: à propositionibus: est cognoscibile, est amabile. In prioribus illis tota ratio habetur à formâ extrinsecâ, unde hæc denominata appellantur extrinseca: In posterioribus habetur quidem ratio cognitionis & amoris, quomodo enim esset aliquid cognoscibile si non dabilis esset ejus cognitio, dicit tamen etiam pro sua parte rationem cognoscibilis, rationem boni seu amabilis, quæ ipsa Formalitas antecedit rationem cognitionis & amabilitatis, non enim ideo aliquid amabile est à priori, quia amatur, sed ideo amatur quia amabile est: ita & possibilitas passiva se in presenti habet; non autem ut merè cognitum: quia possibilitas passiva non desumitur merè ab omnipotentia, quanquam condistinguendo cognitum in cognitum activè & cognitum passivè,

† D 3

cogni.

cognitum activè est à cognitione, cognitum autem passivè non est tantum à cognitione, de quo alàs in materia de Sacramentis, quod ipsum etiam sic declaratur. Possibilitas passiva dupliciter spectari potest. Imprimis in quantum est effectus, ut ita dicam, possibilitatis activæ, & sic indubiè secundum limitationes aliàs adlatas, effectus, est posterior causâ. Secundo possumus cogitare possibilitatem passivam, in quantum est ratio cur hoc contineri potest in ipsamet omnipotentia, & possibilitate activa, & in quantum possibilitas passiva est terminus Relationis transcendentalis, quam dicit omnipotentia. Et sic sumpta possibilitas activa, habet rationem posterioris, illiusque sic sumptus quaeritur conceptus metaphysicus.

DICES. Ex eo præcisè Antichristus denominatur possibilis ab æterno, quia ab æterno datur omnipotentia productiva Antichristi; ergò Antichristus in ratione possibilis denominatur adæquatè, à solâ omnipotentia. Antecedens probatur. Tum quia nihil dabatur ab æterno in se intrinsecè præter omnipotentiam Dei à qua posfit denominari Antichristus possibilis ab æterno. Tum quia causam posse facere effectum, & effectum posse fieri à causâ, sunt idem realiter cum sola diversitate modi in apprehendendo.

RESPONDETUR. Antichristus denominatur activè possibilis, non nisi ab omnipotentia, quæ sola est actu physicè in se intrinsecè, passivè tamen possibilis, denominatur à nexu suorum prædicatorum, qui nexus, licet nihil sit in se intrinsecè physicè, est tamen aliquid in se intrinsecè metaphysicè. Et licet causam posse facere effectum, & effectum posse fieri activè à causâ, sint idem realiter, causam tamen posse facere effectum, & effectum fieri posse passivè non sunt idem realiter, quia inter effectum qui fieri potest passivè, & inter causam quæ illum potest facere activè est distinctio realis, ut supponitur ex materia de causis.

INSTABIS. In essentia Dei sicut omnes essentia cognoscuntur, ita etiam continentur: ergò divina essentia, quatenus contentiva prædicatorum convenientium creaturæ, quamlibet creaturam adæquatè denominat possibilem.

RESPONDETUR. Sicut essentia creata præter cognitionem sui in essentia Dei habet suam in se cognoscibilitatem, ita potest habere possibilitatem passivam, negatur item creatas essentias, solum cognosci in essentia Dei, cum noscantur etiam in seipsis.

IV. PROPOSITIO. Status quidditativus essentiarum, est ipsa Deitas, quæ sola est in se actu & quidditativè, aliæ verò res, nō sunt quidditativè in se ipsis.

Hæc propositio mollior fuisset si additum fuisset de statu quidditativo essentiarum sed activè sumptarum: arguens enim in oppositum admittit possibilitatem activam & passivam, & tamen in argumentis & propositionibus hos terminos

non applicat. Deinde viderentur distinguendi status, quidditativus, & status physicus realis actualis, ille enim status quidditativus est status metaphysicus, aut potius Logicus, cuius est ad quidditates attendere, respondereque ad interrogationem. Quid est? & quia quaerendo quid est homo? non rectè respondetur est Deus, idè nec Deitas erit status quidditativus hominis, licet physicè spectata possibilitas hominis ab æterno nulla sit, nisi contineri in omnipotentia.

V. PROPOSITIO. Deitas de quâ solâ verificatur ab æterno propositio de secundo adjacente, sola etiam est prima necessitas, ac veritas objectiva necessaria æternæque verificans omnes huiusmodi propositiones necessarias.

RESPONDETUR. De solâ Deitate verificatur propositio de secundo adjacente, quia illa non est verificabilis nisi de existentibus physicè, solus autem Deus existit ab æterno physicè. Sed negatur quod sola essentia divina terminativè, verificet omnes propositiones æternæ veritatis: de quo alàs.

VI. PROPOSITIO. Essentia rerum creaturarum dicuntur actu æternæ, necessaria, ingenerabiles, incorruptibiles per denominationem, scilicet extrinsecam, id est, actualitate, æternitate, necessitate, ingenerabilitate divina essentia.

Hæc Propositio ut intelligatur: Per nos non datur ulla actualitas essentiarum ab æterno; in principiis ergò nostris activa æternitas essentiarum, est ipsa essentia divina; passiva tamen ingenerabilitas & incorruptibilitas, habetur etiam in objecto, per ordinem ad nostros conceptus, eò quod non in tempore incipiat esse verum, quod homo non possit esse nisi animal rationale, quodque hoc corrumpi non possit ne conveniat homini. Et sicut essentiarum creaturarum pluralitas non desumitur ab essentia Dei, concipi debent æternæ.

VII. PROPOSITIO. Sicut omnes bonitates essentielles creaturarum prius sunt in Deo, quam in creaturis, ita omnis veritas essentialis prius est in Deo, quam in creaturis.

Hæc propositio servit intento nostro: Sicut enim bonitas essentialis creaturarum non est essentialis bonitas divina, nec bonitas illarum est denominatio extrinseca, quia nec entitas illarum est denominatio extrinseca; ita & possibilitas creaturarum dabitur per ordinem ad nostros conceptus, quæ non erit mera denominatio extrinseca. Ea quæ adfert de negationibus alibi expendantur.

Punctum Difficultatis 5.

Restaurantur Argumenta.

Opposuit sibi prædictus recetior argumenta, quibus probatur possibilitatē non esse omnipotentem.

potentiam aut solam denominationem extrinsecam, illisque respondit, restauranda sunt hæc argumenta:

PRIMUM ARGUMENTUM. Quod sibi proposuit prædictus recentior est tale. Deus potest physicè producere rem possibilem, sed non potest producere physicè nihilum, nec etiam suam omnipotentiam: Ergo res possibilis est aliquid reale positivum distinctum ab omnipotentia Dei, ad quod terminatur Omnipotentia Dei, præcipue quia unicuique potentia activæ debet correspondere potentia passiva distincta.

RESPONDETUR. Antichristus pure possibilis non est ipsa omnipotentia Dei quoad respectu & specificativè sumptus, sed tantum reduplicativè & quoad suam possibilitatem, æternitatem, necessitatem. Unde potentia productiva Antichristi non terminatur ad purum nihil vel ad se ipsam, sed solum sequitur quod terminetur ad ens positivum, quod tamen dicitur tale solum possibiliter, & denominativè à causa, terminaturque ad aliquid ab illa distinctum possibiliter, & denominativè, nec verum est universaliter, quod unicuique potentia activæ debeat correspondere potentia passiva, quæ sit aliquid actu intrinsecè.

CONTRA. Tum quia Antichristus possibilis in recto non est ipsa omnipotentia; detur ergo conceptus illius possibilitatis Antichristi secundum id quod dicit illa in recto? & hoc potius erit quæsitæ possibilitas, eaque jam non omnipotentia, quia hæc non est possibilis Antichristus in recto; non essentia æterna Antichristi, quæ sit ipsa essentia Dei, quid ergo erit illud quod dicitur in Recto? Tum quia possum quidem ego reduplicare possibilitatem activam creaturæ, sed possum etiam reduplicare possibilitatem terminativam, de qua quæro quis sit illius conceptus objectivus? Tum quia potentia productiva Antichristi non terminatur ad nihil, nec ad se ipsam, unde dum terminatur ad ens positivum, quod est tale solum possibiliter & denominativè à causa: quæro an dum non terminatur ad nihil, sit ille terminus in se præter omnipotentiam nihil, vel non; Si præter omnipotentiam est nihil, ergo cum omnipotentia non terminatur ad seipsam, & cum illa possibilitas præter omnipotentiam sit nihil, ad nihil terminabitur omnipotentia? Si autem præter omnipotentiam non est nihil illa possibilitas, da illius conceptum? Concedo quidem quod potentia activæ non sit necesse respondere potentiam passivam quæ sit aliquid actu, & in se: nam in nostris principiis nihil datur actuale ab æterno; debet tamen respondere terminativum tale; cuius formabilis sit verus conceptus distinctus ab ipsa omnipotentia; nam hoc ipso vel potentia se ipsam produceret, vel nihil produceret? formetur hic conceptus v. g. homi-

nis possibilis, illiusque terminativi, & hic erit, quæsitæ possibilitas passiva.

II. ARGUMENTUM. Si alter mundus possibilis, item Antichristus possibilis, nihil aliud est nisi denominatio extrinseca ab omnipotentia Dei: Ergo dum dico alter mundus est possibilis, & Antichristus est possibilis, idem utrobique affirmatur.

RESPONDETUR. In his propositionibus idem semper affirmatur in obliquo, & ex parte formæ denominantis, semper tamen aliquid distinctum in recto & ex parte subiecti denominati.

CONTRA. Quæro quis sit conceptus illius possibilitatis in recto importatæ? cur item forma denominans possibile non potest esse possibilitas illa terminativa.

III. ARGUMENTUM. Quod per se ipsum intrinsecè non repugnat, est in se ipso intrinsecè possibile, sed Antichristus intrinsecè per se ipsum non repugnat, quia in suis prædicatis nullam involvit contradictionem; ergo est intrinsecè in se ipso possibilis.

RESPONDETUR. Antichristum in suis prædicatis essentialibus habentibus suum esse intrinsecum in se dicere contradictionem, licet in suis prædicatis habentibus esse pure denominativum, & extrinsecum seu in sua causa, non dicat contradictionem.

CONTRA. Tum quia non assignatur hæc contradictio ut colligi potest ex dictis supra. Tum quia secundum id quod dicit possibilitas passiva in recto, involvitne contradictionem? Si involvit, nec per denominationem ab omnipotentia reddetur possibilis. Si non involvit? ergo est in se intrinsecè possibile, inseparabile, & intrinsecitate Metaphysicæ, & acceptæ per ordinem ad formandum conceptum possibilitatis cum fundamento in re; Ratio autem adlata vel exinde robur habet, quia denominatio illa non denominat se ipsam; quis ergo conceptus illius possibilis Petri, illius denominati &c? Tum quia quando dicitur possibile prout in causa spectatum non dicit contradictionem, dum ita spectatur, non est sensus quod constitutur omnipotentia in omnipotentia; ergo illius contenti alius debet formari conceptus, & hic erit quæsitus possibilitatis passivæ conceptus, quod potest appellari possibilitas passiva, commodè etiam diceretur possibilitas absoluta intensionaliter sumpta &c.

IV. ARGUMENTUM. Antichristo convenit ab æterno intrinsecè esse animal rationale, ergo debet dari aliquid ab æterno intrinsecum Antichristo distinctum à Deo, ut sit verificativum hujus & similium propositionum. Præcipue autem, quia hæc propositio, Antichristus est animal rationale, non verificatur per aliquid extrinsecum, siquidem id verificat hanc propositionem quod identificat prædicatum ejus

cum subiecto: nihil autem extrinsecum, potest identificare subiectum cum prædicato, cum identitas, sit maxime intrinseca identificatis.

RESPONDETUR. Quod Antichristus non sit in se intrinsecè animal rationale, sed tantum denominativè, quatenus scilicet causa productiva Antichristi, simul est necessariò productiva, animalis rationalis. Addit in propositionibus æternæ veritatis essentiam Dei extrinsecam identificare prædicatum cum subiecto; non quidem actu sed possibiliter, & conditionatè, id est, est causa & necessitas identificationis actualis inter prædicatum & subiectum, ac proinde essentia Dei realiter physicè & ratione sui verificat ejusmodi propositiones. Non negat tamen, quòd ipsa identitas & connexio passiva prædicati cum subiecto in propositione necessaria, sicut est ab æterno solum denominativè & extrinsecè ab Omnipotentia Dei, ita solum denominativè & extrinsecè ac ratione alterius, hoc est, Omnipotentia in qua continetur, verificet propositionem.

CONTRA. Tum quia datur ab æterno Causa productiva Antichristi, quæro cum productivum non possit esse sine producibili, cumque hoc producibile ab æterno sit id quod est possibile, quæro de illo possibili sic sumpto, quid sit? Tum quia quid est hoc essentiam Dei identificare subiectum cum prædicato in propositionibus æternæ veritatis: non enim identificat efficienter actu, quia nihil efficitur actu ab æterno, non identificat possibiliter, quia de hoc ipso possibiliter queritur quid sit: nec identificat formaliter subiectum & prædicatum, quia id identificat formaliter, quod est idem realiter cum prædicato & subiecto, essentia autem Dei non est idem formaliter cum animali vel rationali, adeoque cum subiecto & prædicato hujus propositionis, aliquod animal est rationale. Et licet concedatur essentiam Dei esse causam effectivam identificationis actualis, adeoque esse activam possibilitatem, sed querere restat de possibilitate passiva identificationeq; formali. Tum quia quod identificat hanc propositionem, homo est animal rationale, est identitas objectiva hominis, & animalis rationalis, seu objectivum *Est*. Objectivum autem *Est* non est essentia Dei. Nam essentia Dei non est homo, nec animal rationale, adeoque nec identitas horum. Item posito etiam quòd solum denominativè & extrinsecè habeatur connexio passiva prædicati cum subiecto, cur illud denominativum resultans non potest esse verificativum propositionum æternæ veritatis, cum inter verificativum illud & propositionem objectivè sumptam debeat esse identitas; non est autem identitas inter animal rationale quod est homo & Deum, sed insuper adtribuendo possibilitatem passivam sint.

Rationes pro Possibilitate passiva.

In rationibus suprà formatis à Mauro videre fuit, quòd neget possibilitatem passivam; sed restringit propositionem, quòd non detur passiva actu, sed potentialis; quæ sit ratio à posteriori, cur hoc Deus producere possit.

I. RATIO. Pro possibilitate passiva, eaque actuali suprà explicata ut formetur suppono. In multorum principiis, quòd omnipotentia dicat relationem transcendentalem ad creaturas posibles: & deinde quòd relatio transcendentalis exigit quidem terminum, non tamen actu in statu existentia positum, adeoque exercentem actu rationem termini, licet non habeat rationem actu existentis termini. Hoc supposito, formatur Ratio, Omnipotentia potenti producere, vel respondet producibilis passiva, vel non respondet? Si respondet, ergò respondet & possibilitas passiva, quia hæc non aliud est, quam producibilis passiva. Si non respondet, ergò & est potens producere ut supponitur, & non est potens producere, quia quòd producat nihil est; cum, ut dicis, non respondeat producibilis passiva; hæc enim producibilis passiva est illud salvativum, ne dicatur produci nihil: Videantur dicta de Relatione transcendentali Dei ad creaturas. Hoc concessio sic ulterius urgetur. Vel respondet actu illa producibilis passiva, vel non respondet? Si respondet actu, habetur intentum; si non respondet actu, (suppono actualitate terminativa qualem exigit terminus relationis transcendentalis, cæteroqui non indigens positione sui termini extra causas) ergò nec est relatio illic transcendentalis actu: quia hæc non est sine suo actuali termino, sed deberet dici posse esse, sicut & terminus illius potest esse, & sicut si non est terminus, non est relatio, & si sit actu terminus, erit actu relatio; ergò si possit esse actu terminus, poterit etiam esse actu relatio, non verò erit: dicere autem quòd Deus non habeat actu relationem transcendentalem ad possibilitatem creaturarum, est dicere non habere illum relationem transcendentalem: quia relatio transcendentalis est relatio essentialis, essentialia autem Deus actu habet. Rursus si non respondet actu producibilis passiva, non posset dici Deus ab æterno actu omnipotens. Quod argumentum ut formetur suppono aliquas perfectiones divinas esse dependentes ab actuali existentia, sic v.g. esse Dominum, Creatorem, sumendo pro actuali Creatore &c. similia dependent ab actuali existentia: Quomodo enim Deus potest disponere de aliquo ut libuerit, quod est dominari, si de quo disponatur non sit: & aliæ sunt perfectiones, quas Deus habet, independentes à cujuscunq; creati actuali existentia, & sic quamvis nihil creatum fuerit ab æterno, est Deus æternus, putarem etiam esse actu immensum id salvando

salvando eo modo, quo salvabitur quod sit actu omnipotens: Sicut enim est actu omnipotens, quamvis actu non produxerit omnia quæ potest; ita est actu immensus, licet non sint actu omnia loca quæ impleat, licet (quod dicitur aliàs) non sit Deus quoad exercitium immensus: putarem etiam esse illum actu omnipotentem quia actu omnium habet vim producendi, concurrendi, conservandi, &c. hoc autem est esse actu omnipotentem, hoc supposito formatur ratio. Si non respondet Deo actualis possibilitas passiva non erit actu omnipotens, sed poterit esse actu omnipotens. Sequela probatur. Quia potentia activæ debet respondere passivæ; ergo vi activæ, quæ actu habetur actu possibilitas passiva actualitate jam suprà præexplicata.

RESPONDEBIS in simili ex Mauro. Potentia non creativæ debere respondere potentiam passivam intrinsecam, sed non potentia creativæ.

CONTRA. Tum quia etiam potentia creativæ debet respondere creabile, quod probant rationes immediate allatæ. Tum quia si potentia creativæ non deberet respondere possibilitas passiva, ut vocat intrinseca, ex eo id esset, quia eo ipso res non crearetur ex nihilo, sed id falsum est: quia ut creetur aliquid ex nihilo, est creari ex subiecto non præsupposito, quod sit materia, vel exerceat rationem causæ materialis, quam rationem materiæ non exerceret per nos illa possibilitas passiva; sed potentia creativæ animæ, respondet nexus prædicatorum animæ, qui non est materia prima animæ, nec illam subiecat. Tum quia potentia creativæ debet respondere aliquid, quid enim crearet? sed non respondet ante actualem creationem non creabile, quia responderet contradictoriū ipsi creare, ergo respondet creabile; ergo possibilitas passiva intrinseca, creabile enim, & possibilitas passiva in præsentī, verbis differunt.

II. RATIO. Restauratio aliquorum quæ sibi opposuit Sylvester. Quia potest dari ratio quare Deus possit hominem producere, & non hircocervum, concessoque quod hæc ratio non sit distincta à Deo, sed ponatur identificata cum Deo, quæro illa ratio identificata cum Deo vel est possibilitas activæ, vel possibilitas potentialis? non activæ, quia hic de hac ratione identificata dicitur, quæ possit pro ratione reddi ipsius possibilitatis activæ, cur illa habeatur respectu hominis non hircocervi: non etiam possibilitas potentialis, quia hæc est terminus omnipotentia, ipsum ad quod terminatur creatio, tale autem non potest esse identificatum Deo.

III. RATIO. Tum quia datur possibilitas passiva potentialis, vel actu, vel non actu; si non actu non est possibilitas passiva potentialis, sed erit, si actu habetur intentum. Tum quia quando nos dicimus possibilitatem passivam esse actualem, non volumus aliud significare, quam

quod non sit quid fictum possibilitas passiva, quid ergo oberit ne hoc sensu dicatur actualis? Rursus homo idq; ab æterno non exigit hoc, ut animalitas illius possit esse rationalis, sed exigit ut sit rationalis, ergo non tantum dabitur possibilitas passiva potentialis, sed actualis, actualitate suprà explicata. Deniq; pro præsentī parum interest, voca illam possibilitatem passivam potentialem, nega actualem, modò dicas distinctam esse à Deo, quæ sit terminus relationis transcendentalis divinæ, nec Deo identificata, sufficit pro præsentī. Tum quia quod dicitur quando redditur pro ratione possibilitas passiva, cur hominem possit Deus producere, & non hircocervum, quod tunc reddatur ratio à posteriori, id non convincit: Si enim nomine rationis à posteriori, hoc intelligat, quod prius sit necesse penetrari v.g. omnipotentiam item penetrari continentiam, quam habent creaturæ in Dei essentia, repræsentationem in omniscientia, & appetibilitatem in voluntate; & tum primum reperiendo aliqua in his divinis, inferre hæc esse possibilia, & non reperiendo alia, inferre hæc esse impossibilia, hoc quidem sensu possibilitas indubiè est quid posterius? sed id non obest quominus responsio per possibilitatem passivam, sit responsio per prius; quia ex collatis intet se & consideratis inferioribus, tum primum formatur universale, & tamen hoc non obstante universaliora priora sunt singularibus, & sicut inexistencia universalium in singularibus, non facit ut singularia sint priora, ita quod fundamentum affirmandæ possibilitatis habeatur in Deo, non facit ne ipsum fundatum sit prius. Deinde nullum est fundamentum, cur responsio per possibilitatem passivam, sit responsio per posterius in ordine ad nostras intellectiones, nam quod dicitur Deum esse primam rationem, si intelligatur primam esse rationem in ordine producendi, concurrendi &c. vera est propositio: Si dicatur primam esse rationem responsivam, resolutivamque interrogationem, falsa est propositio. Denique quodcumq; signum afferetur quod aliquid sit responsio per modum prioris & si sit legitima ostendet etiam responsonem per possibilitatem passivam, esse à priori. Item responsio per terminum relationis sit responsio per prius, quia ante relationem præsupponitur terminus, possibilitas autem passiva est terminus relationis transcendentalis divinæ: Rursus responsio per aliquid quasi formale, est responsio per prius; jam autem quod non cognoscat Deus hominem nisi animal rationale pro formali adfertur, quia est animal rationale, ergo responsio per possibilitatem passivam est responsio per prius.

QUÆ-

QUÆSTIO III.

De Ente prout est Essentia.

Essentia definitivè est *ipsum ens prout radix primò & formaliter essendi*. Rationem essendi accipiendo appropriatè prout opponitur existentia. Alii dicunt quòd essentia sit *radix existendi*, quæ descriptio tolerari posset, quia quamvis existentia sit quid posterius essentia, adeoque non de primò essentiali conceptu illius, quia tamen radix existentia, non est quid posterius essentia, fit ut illa non malè describatur prædicto modo: prior tamen descriptio videtur esse communior, quia radix essendi, quæ talis prior est ratione, præ radice existendi, non ratione radicis, sed ratione ejus, cujus est radix.

Accedendo autem ad magis disputabilia pensandum erit, quid sibi velit illud principium, *Essentia rerum sunt aeterna*, quæ propositio non facit hunc sensum, quasi essentia rerum existant ab aeterno. Sed hunc quòd essentia rerum habeant esse essentialè ab aeterno: quod ipsum quo sensu verum sit examinandum venit.

DIFFICULTAS I.

Quale esse non habeant creaturæ ab aeterno?

Esse ab aeterno quoddam diminutum concedunt essentis non pauci Scotistæ. Concedunt & alii, aliud esse essentis aeternum, cum Albertino, de quo infra.

PRÆMITTO I. *Quòd ex nostris Suarez & Vasquez. negent Scotum attribuisse essentis esse ali- quod diminutum, & Oviedo auctores hujus sententia Lichetum & Tartaretum nominat, expressè tamen Pontius hinc Disp. 69. n. 52. concedit istud esse diminutum, sed negat illud fieri ab intellectu divino: ut plenius intelligatur status quaestionis.*

PRÆMITTO II. *Censere Scotistas cum communi sententia nullam creaturam habuisse esse essentialè ab aeterno, tribuunt tamen creatis esse quoddam intelligibile, quod aliqui dicunt produci à divino intellectu, eò quòd ante actum divini Intellectus nullo modo creatura habeat rationem objecti intelligibilis, cum non habeat independentè ab intellectu divino, rationem quidditatis productæ, quæ est radix intelligibilitatis. Caterum hoc esse intelligibile negat ut dixi Pontius à divino produci intellectu. De hoc esse intelligibili affirmant, quòd sit medium inter esse reale, & ens rationis, eò quòd non sit reale simpliciter; nam talis entis nomine, venit Ens existens, cum tamen nihil ab aeterno existat. Non est etiam hoc esse ens rationis, quia non est quid impossibile, aut aliquid fictum, & hoc esse intelligibile appellant Scotistæ ens diminutum.*

PRÆMITTO III. *In presenti posse esse quaestionem de re, & quaestionem de voce.* Quaestio erit de voce, si hoc esse intelligibile creaturarum, non aliud sit, nisi ipsamet essentia Dei, prout est representatio rerum à se cognitarum, quæ in se ipsis nihil omninò actualitatis habeant; & sic quaestionem proponendo, erit quaestio de voce: an hoc sit appellandum esse diminutum creaturarum, quia indubiè omnium rerum conceptum habet Deus. Quaestio autem erit de re, si velis creaturas extra Deum non habere ullum esse, in intellectu tamen divino habere esse quoddam intrinsecum intelligibile distinctum ab ipso Dei esse.

DICENDUM. *Esse illud diminutum prout illud ordinariè explicant Scotistæ esse impossibile.*

PROBATUR I. *Esse illud diminutum in mente Dei positum, vel est ipsemet Deus, vel non est ipse Deus? si non est ipse Deus, ergò non est illud esse in mente divina productum, quiddam enim in Deo est, Deus est: Si est ipse Deus, ergò non est quid productum. Tum quia per productum intelligitur quid creatum, id autem quod Deus est implicat creati. Tum quia esse creaturarum non est esse Dei, esse autem illud diminutum est esse Dei. Tum quia in Divinis nihil est productum nisi ipse Personæ, ergò cum illud esse creaturarum, non sint ipsæ Personæ divinae, nec illud esse erit productum.*

CONFIRMATUR. *Impossibilis est productio rei sine existentia physica rei, esse illud intelligibile, ut fide constat, non habet existentiam physicam, ergò neque est quid productum. Major ex eo probatur, quia non haberet ad quid terminaretur illa productio.*

PROBATUR II. *Quia illud esse diminutum creaturarum, vel producit Deus liberè, vel necessariò? si liberè, ergò illud esse antequam cognovisset præcognovit, quia si est liberè productum, est productum, postquam est volitum, si est productum postquam est volitum, ergò productum ex præcognito, ergò si illud esse cognitum liberè produxit Deus, prius illud præcognovit: non poterat autem præcognovisse, quia præcognitum fuisset antequam esset intelligibile, cum illud esse intelligibile acquiratur illà productione divina. Rursus si illud esse intelligibile liberè est à Deo productum, ergò poterat non produci, ergò creaturæ poterant non intelligi à Deo: quod probatur, poterant creaturæ in esse intelligibili non produci, sine quo tamen intelligi non possunt; Ergò sicut poterant non produci in esse intelligibili, ita etiam poterant non intelligi. Quod si in esse intelligibili necessariò producuntur à Deo, ergò aliquid creatum est, quod Deus liberè non producit, cujus oppositum fides docet.*

CONFIRMATUR. *In priori rationis, in quo intelligebatur Deus, potens producere esse intelligibile creaturarum vel sciebat, quid esset pro-*

producturus in secundo signo rationis, vel non sciebat? si hoc secundum, tribuis Deo modum agendi eorum: Si primum, ergo cognoscebat creaturas ante esse illarum intelligibile.

PROBATUR III. Ab æterno vel cognoscit Deus non esse creaturarum vel non cognoscit. Si non cognoscit, ergo vel sunt ab æterno, quod falsum est, vel certe non cognoscit Deus quod cognoscibile est. Quod si cognoscit non esse creaturarum ab æterno, quæro, an producat illud esse illarum intelligibile ab æterno, vel non producat? Si non producit, ergo nec producet illud esse diminutum, de quo quæritur: Si autem producit negationem esse intelligibile, ergo illa & sunt negationes ut supponitur, & non sunt, quia negationes quæ habent esse productum, non sunt negationes, sicut & ipsum esse productum non est negatio.

OBJICITUR I. à pari. Cognoscendo Deus suam essentiam, non sistit in cognitione illius solâ, sed producit intra se Verbum quod est Deus intrinsecè, ergo etiam cognoscendo creaturas in eadem sua essentia, producit aliquid, quod sit intrinsecè creatura, nec sistit in sola cognitione, puraque illarum representatione.

RESPONDETUR. Disparitas est. Quia in Verbo quod est terminans naturam divinam eandem, & ratione Personæ, est productum, distinctumque realiter ab aliis Personis, salvantur adhuc duo hæc principia, quod omne quod est in Deo, Deus sit, & salvatur quomodo inter produciens & productum sit distinctio realis: jam autem hæc duo non salverentur, si produceretur esse intelligibile creaturarum: nam si illud identificatur Deo, quomodo est esse creaturarum: Si autem non identificatur Deo, & est productum, ergo & distinguitur realiter, tanquam productum à Deo producente, ergo ut salves distinctionem producentis & producti, asseres aliquid extra Deum ab æterno productum, quod fides negat. Deinde quando Deus non sistit in sola cognitione suæ essentia, sed procedit ad productionem Verbi facile est respondere quid producat, nempe Verbum, productum quidem, sed increatum. Si autem ex cognitione creaturarum producit Verbum non potest responderi quod sit creatum, quia nemo fidelis admittet Verbum æternum creatum. Quod si ex illa cognitione producit Verbum increatum, vel idem est illud cum secunda Persona vel non idem? si non idem, ergo admittis duo Verba increata. Si idem, ergo non est illud esse, esse intelligibile creaturarum, sed esse Dei. Cæterum si hæc sententia non plus velit quam dari expressionem creaturarum inclusam in ipso intelligere actuali divino, quod sit ipse Deus in re verum loquitur hæc sententia, sed hoc esse non debet appellari productum, nec esse creaturarum, sed esse Dei, nisi forte creaturarum terminatiye.

OBJICITUR II. Intelliguntur à Deo ab æterno creaturæ; ergo habent esse intelligibile ab æterno, quod non potest haberi nisi concessio illo esse diminuto.

RESPONDETUR. Sine ullo esse diminuto quod imaginantur oppositi, potest esse cognitio de creaturis; quia potest illas Deus noscere in sua essentia, tanquam eminenter continente perfectiones essentiarum creaturarum, potest noscere in suis ideis, & quia ipse est actualis notitia, erit ratio ut *quo* noscendi illas. Denique noscere illas poterit in illismet ipsis.

OBJICITUR III. Deus per suam essentiam tanquam per speciem, potens est ad producendum quodlibet in suo esse cognito, ergo producit in tali esse cognito etiam creaturas, intelligendo scilicet illas in sua essentia tanquam in exemplari.

RESPONDETUR. Hanc objectionem non esse contra nos, quia non plus vult quam dari notitiam creaturarum in mente Dei quod & nos concedimus.

Accedendo autem ad impugnationem alius sententia, aliud esse essentiarum æternum ponentis, sit

Punctum Difficultatis I.

Propozuntur supposita adstruentium statum reale essentiarum ab æterno.

SUPPONUNT I. P. Andreas Chaczal & ejus discipuli. In triplici statu posse spectari naturam. I. In statu essentia, in quo illi nihil præter essentialia ejusdem convenit. II. In statu existentia, in quo conjungitur cum differentiis, accidentibus &c. III. In statu existentia obiectiva, in quantum scilicet obijciuntur intellectui præcipue divino ab æterno.

SUPPONUNT II. Naturam in statu essentia, priorem esse, statu possibilitatis, statu etiam obiectivo in mente Dei, independentem item ab utroque; quia quantumvis per impossibile Deus non cognosceret ab æterno istam propositionem, *homo est animal rationale*, tamen illa propositio obiective accepta, esset, veraque esset, neque enim ideò aliquid cognoscibile, verumque est, quia illud Deus cognoscit, verumque dicit, sed ideò verum dicit, cognoscatque, quia verum est, cognoscibileque est. Est etiam independentens essentia in statu essentia à possibilitate, quia status possibilitatis completè & adæquate acceptus necessariò respicit Omnipotentiam divinam, potentem ponere & producere, eaque sublata, saltem quoad suam adæquationem & complementum, tollitur status possibilitatis; jam autem impossibili etiam Omnipotentia divina, verum est dicere, hominem constitui animalitate & rationalitate, adeoque statum illum essentia,

tiæ, distinctum esse à statu possibilitatis, complete accepto, quamvis non possit extra causas essentialiter poni essentia, nisi supposita Omnipotentia.

SUPPONUNT III. Naturam in statu essentia neque esse actu, neque potentia, quia natura in statu essentia absoluta est à prædicatis accidentalibus, sed sola essentialia involvit; esse autem actu accedit naturæ, potest enim non esse actu. Esse item in potentia accedit naturæ, quia potest esse actu. Rursus quia esse creatum actu, est accidens, nam hæc quæ merè possibilia sunt, non sunt creata, ideo in statu essentia natura, non est creata, licet dicat non repugnantiam ad creari: non est etiam pro statu essentia annihilabilis, quia status essentia non pendet à voluntate Dei: non enim pendet à voluntate Dei, quod homo sit animal rationale; Quod si non pendet à voluntate Dei essentia pro statu essentia, hoc ipso pro statu essentia non erit annihilabilis; nam annihilatio est subtractio mera concursus ad existendum, pendens à voluntate Dei. Et certè annihilatio pro statu essentia, non est alia cogitabilis, nisi secundum quam desineret esse essentia hominis animal rationale, quæ definitio est impossibilis.

SUPPONUNT IV. Naturam in illo statu non abstrahere à suis prædicatis essentialibus, & quia quod convenit essentia ex vi essentia in omni statu illi convenit, hinc dicunt, quod ea prædicata, quæ rei in statu essentia conveniunt, in omni statu illi convenire, adeoque etiam in statu existentia.

SUPPONUNT V. Hæc tria esse condistincta. I. Essentialiter est ens actu. II. Essentialiter est, non ens actu. III. Non essentialiter est ens actu. I. Convenit Deo, essentialiter enim Deus est ens actu. II. Convenit omnibus chimæris & impossibilibus quæ essentialiter sunt non ens actu. III. Convenit essentiis rerum ab æterno, accedit enim illis esse actu.

SUPPONUNT VI. Aliam esse hanc propositionem. *Essentia neque est essentialiter prædicatum esse actu, neque est essentialiter prædicatum esse in potentia.* Et aliam hanc: *Essentia essentialiter est non esse actu, & non esse in potentia.* Prior apud illos est vera, posterior falsa, quia sequeretur nunquam essentiam poni posse actu, quia essentialiter illi esset, non poni.

SUPPONUNT VII. Abstrahere naturam in statu essentia à contradictoriis contingentibus, unde non licebit per illos à negatione unius contradictorii argumentari ad positionem alius contradictorii. Unde hæc propositio *essentia est actu ab æterno, & essentia non est actu ab æterno*, neutra afficit per illos statum essentia, quia in illo statu abstrahit à contradictoriis contingentibus. Et quia ratio existentia est ratio accidentaliter, ab illa abstrahit ille status, quod etiam fecit Aristoteles. II. Poster. Tex. 2. Ubi inquit: *Quid*

autem est homo, & esse hominem, aliud est. Et III. de anima C. 2. *Aliud est magnitudo aliud magnitudinis esse.*

Infundantur autem hæc omnia illi principio, quod præter æternum verum, quod est Deus, datur insuper aliud verum æternum propter quod appellantur propositiones æternæ veritatis necessariae &c. Vide Aristotelem 9. Metaph. Tex. 21. Nomine cuius veri æterni non est accipienda veritas formalis; hæc enim non est sine intellectione, cum sit conformitas cognitionis cum objecto; sed est accipienda veritas objectiva, seu innexa ipsi rei essentia, quam acceptionem veritatis, docuit ipse Aristoteles, quando illam non condistinguit ab ipso esse, dicens, *ex eo quod res est, vel non est, propositio vera vel falsa est.* Ex hoc

INFEREBANT I. Dari universale à parte rei, quia quod convenit essentia in statu essentia, in omni statu illi convenit, sed humanæ naturæ v. g. in statu essentia, convenit non esse idem cum hæccitatibus, Ergo in omni statu illi conveniet, adeoque etiam in statu existentia. Quod si non est idem cum hæccitatibus, retinet se cum indivisionem formalem, adeoque unitatem.

II. Gradus Metaphysicos esse nemine cogitante formaliter ex natura rei distinctos: animal enim ex vi essentia suæ non est rationale, ergo & à parte rei non erit rationale, ergo distinctum à rationali, sed non distinctum realiter, ergo formaliter ex natura rei.

III. Etiam existentiam & cætera similia, esse formaliter ex naturâ rei distinctam ab essentia, quia cum prædicato existentia, pro statu essentia, non erat conjuncta essentia.

IV. Distingui item attributa, quia ex vi essentia suæ Misericordia non est Justitia, multaque alia consequenter ad hoc principium in Philosophicis Theologicisq; materiis inferebant.

Punctum Difficultatis 2.

Impugnatur hæc Sententia.

PROBARI SOLET I. Quia Vicleffus hæreticus teste Valdensi Lib. 1. Doctr. Christ. C. 8. damnatus est ob hanc propositionem quod asseruerit creaturas habere ab æterno aliquod esse reale actuale distinctum ab esse Dei.

RESPONDETUR. Damnatum fuisse, quia concedebat creaturis esse existentia ab æterno, quod non asserit hæc sententia.

PROBARI SOLET II. à Suarez utroque, Oviedo & aliis communiter. Nihil est extra Deum, quod à Deo non sit productum, creaturæ ab æterno non sunt productæ, ergo neque sunt ab æterno extra Deum.

RESPONDETUR. Nihil esse extra Deum in statu existentia, quod non sit productum, potest tamen aliquid esse extra Deum in statu essentia,

sentia, quod neque sit productum neque improductum &c. &c. Hinc aliter.

PROBARI potest III. Essentia hominis v. g. pro statu essentia spectata vel est Deus, vel non est Deus; falsum est quod homo pro statu essentia sit Deus, ergo pro statu essentia non est Deus: Si non est Deus, ergo est aliquid productum, ergo creatura, sed creatura nulla actu realiter est ab aeterno. Ergo nec essentia hominis est actu realiter ab aeterno.

RESPONDEBIS I. Hominem pro statu essentia neque esse Deum neque non Deum.

CONTRA. Tum quia natura hominis pro illo statu non abstrahit à non esse Leonis & esse Leonis, sed pro illo statu determinatè natura humana non est Leo, nec ergo erit Deus; Si autem non est Deus pro illo statu, redibit argumentum jam factum. Tum quia natura hominis in statu essentia non tantum dicit se, sed & negationem eorum quae non sunt, ipsa ergo etiam pro illo statu erit connexa cum negatione Dei. Tum quia nihil abstrahit ab eo quod est, sed infert illud quod est, ergo & negat hoc quod non est, aliàs esset & non esset, Ergo etiam creatura pro statu essentia negabit hoc quod non est, adeoque negabit esse Dei.

RESPONDEBIS II. In illo statu essentia verificari de homine quod non sit Deus, sed non verificari quod sit productum, quia hominem non esse Deum est prædicatum conveniens secundum quodcumque esse illius actuale, esse autem productum non est prædicatum nisi secundum esse existentiale.

CONTRA. Tum quia hæc responsio enervat dicta Patrum. Justin, Cyrilli, & Augustini Lib. I. de Trinitate C. 6. dicentium, *quidquid à Deo factum non est vel non esse vel Deum esse*, quae dicta, si nihil obsit, simpliciter sunt accipienda; Si autem simpliciter accipienda, clarè infertur, si illa essentia sint actu, productas esse. Tum quia in quo statu ens verè non est Deus, & tamen est in illo statu, est in illo statu verè creatura, sed in quo statu est aliquid creatum, in illo statu est verè productum, his enim verbis differunt, ergo in quo statu ens verè non est Deus, & tamen est in illo statu, est quid productum. Major probatur. Quia impossibile est nemine cogitante aliquid esse & non esse Deum, & tamen non esse creaturam; & sicut non accidit rebus creatis non esse Deum, ita nec accidet illis esse creaturas; & sicut non est reperire essentias in aliquo statu reali in quo non dicant negationem Dei; ita nec erit reperire essentias in aliquo statu reali in quo non dicant esse creaturæ.

RESPONDEBIS III. Essentias rerum duplices spectari posse, quasdam in objectivis formalitatibus Deo & Creaturis communibus, hæc formalitates pro statu essentia abstrahunt ab esse creati & increati, ut dictum supra, & aliae sunt formalitates restrictæ jam, & tales sunt esse homi-

nis, esse Leonis, &c. Tales formalitates dicunt ab aeterno in statu essentia rationem creabilem, sed non creaturatum.

CONTRA. Esse possibile quoad essentiam, est esse creabile quoad essentiam, ergo & esse quoad essentiam, est esse actu creatum quoad essentiam: Ergo & illa essentia si sunt actu quoad essentiam, sunt actu creatæ ab aeterno, quod falsum est. Et sicut non convenit illis essentis, esse ut ita dicam essentiabile, seu esse essentia in potentia, sed esse actuale quoad essentiam, ita & deberet illis convenire non esse creabile quoad essentiam, sed esse creatum quoad actum essentia, esse autem creatum quoad actum essentia, est esse productum, quod esse productum illi negant essentis convenire ab aeterno.

PROBARI potest IV. Assumendo principium quod supponunt oppositi & sæpè obtrudunt, nempe in statu existentia nihil esse, quin sit productum, quo principio posito, sic formatur argumentum. Si essentia hominis antecederet ad existentiam daretur, in statu illo essentia à parte rei postea posita, & esset producta, & non esset producta: Esset producta ut probò, quia quotiescunque in creatis unum producit, hoc ipso producit & aliud identificatum illi realiter, sed pro statu existentia producit existentia, quæ est idem realiter cum essentia: ergo & ipsa essentia produceretur. Non etiam pro statu existentia produceretur essentia, quia nullam actualitatem acquireret quam non præ haberet, sed tota actualitas acquireretur ab existentia. Sic si per impossibile antecederet antecederet rationalitatem non esset in potentia animalitas, sed haberet actualitatem, producta rationalitate secum identificatâ, non diceretur produci animalitas: non enim acquireret definitionem essendi in potentia: ergo etiam cum essentia non acquirat definitionem essendi in potentia, habet enim actum essentia ab aeterno, hoc ipso non diceretur essentia produci, adeoque essentia creatæ, erunt improductæ à parte rei.

CONFIRMATUR. Tum quia actus ille essentia, quem pro statu essentia habet essentialis, ut excepto solo nomine existentis, non videatur quidquam à parte rei acquirere; nam res existens non est in potentia causarum in ordine ad existentiam: essentia autem pro statu essentia, non est in potentia causarum ad potendum esse suum actuale essentia: jam enim pro statu essentia, habet actu statum essentia. Rursus res in statu existentia, est actu pro statu existentia, essentia etiam pro statu essentia, est in actu essentia, quid ergo plus acquireret, per quod simul salves non solum existentiam, sed etiam essentiam esse quid productum. Tum quia si essentia pro statu essentia habet actum essentia, sed non actum existentia, licetque hi duo actus distingui possunt, distinguam & ego duplicem productionem, dicamque unam esse productionem

† B . quoad

quoad essentiam, & hanc esse æternam, & aliam productionem existentie, quam dicam fieri in tempore. Et sicut quando dicunt Patres nihil fuisse ab æterno actu præter Deum, id oppositi interpretantur de actu existentie non de actu essentie, dicam & ego, quando Patres dicunt nihil esse actu productum quod id dicant de esse actu producti quoad existentiam; non de esse actu producti quoad essentiam. Quod si dicas nihil acquirere pro statu existentie essentiam quã talem; jam illa quã talis producta non erit. Tum quia si creaturæ haberent aliquod esse actuale ab æterno condistinctum ab existentia, & existerent ab æterno, & non existerent, non existerent, ut est de fide; existerent autem ut probatur, hoc est actuale quoad essentiam, est existere ab æterno, sed essentie habent esse actuale ab æterno quoad essentiam, ergo existunt. Major probatur. Habere esse actuale essentie seu esse & non in potentia causarum in tempore, est existere essentiam in tempore, ergo & habere esse actuale essentie, seu habere essentiam, & non in potentia causarum ab æterno, est essentiam existere ab æterno, imò quia habebit actum essendi, & non à causa habebit existentiam similem Deo cujus essentia est in actu, & non producta.

PROBATUR V. communi in hac materia argumento. Si creaturæ haberent aliquod esse actuale quoad essentiam, creaturæ non producerentur ex nihilo essentie, sed producerentur ex nihilo essentie, quod probatur. Tum quia si non omnia producta sunt ex nihilo essentie sequitur, quod Deus non produxerit omnia simpliciter ex nihilo, sed unumquodque produceret inquit Suarez tanquam ex potentia reali receptivâ improductâ, scilicet existentiam, ex essentia reali, quæ dicitur esse potentia receptiva, ipsius esse, & improducta. Tum quia si Deus non produxit omne ex nihilo essentie, sequitur creaturam pro statu essentie gloriari posse, quasi non omnia acceperit. Tum quia essentia hominis secundum totum suum conceptum pro statu aliquo, qui non sit abstractio, est ens ab alio, derogaretq; Dominio Dei si homo secundum suum principale, hoc est, essentiam non sit à Deo.

CONFIRMATUR. Tum quia essentia existentie non est ab æterno actu, quia si essentia existentie esset ab æterno actu, hoc ipso existentia esset ab æterno actu, & sicut ubicunque est actu essentia hominis, est homo; ita ubicunque erit actu essentia existentie, illic erit existentia; hoc autem dici non potest: Nulla enim existentia, sicut nec existens, est æternum, excepto Deo. Tum quia hoc ipsum sic proponi potest. Falsa est hæc universalis, omnis possibilis essentia est ab æterno actu, quia non est essentia existentie ab æterno actu: ergo vera erit hæc particularis, aliqua essentia non est ab æterno actu, in statu essentie: redibitque argumentum à pari.

Hæc essentia non est actu ab æterno in statu essentie, ergo neque alia. Tum quia quod in hac materia bene urgeri potest, urgeturque in simili in materia de distinctione Scotisticâ quamvis possit substantia v.g. præscindere à non esse creati & increati, imò & ipsa essentia hominis, nihilominus ut id sit nemine cogitante videtur esse confusio status intentionalis cum statu reali. Concedimus quidem rationibus communibus non competere creati, negamus tamen rationes ipsas communes, esse nemine cogitante.

RESPONDET. nihilominus Albertinus argumento petito ab essentia existentie, datque disparitatem quia nisi ponatur essentia hominis esse ab æterno, non est ratio propter quam non repugnet existentia hominis; repugnat autem existentia Chimæræ, non posita autem existentie essentia, dabitur sufficiens radix possibilitatis existentie, nempe ipsa essentia, cui illa existentia competit.

CONTRA. Tum quia per oppositos essentia essentie, non est essentia existentie: Ergo & possibilitas essentie non est possibilitas existentie, ergo non redderetur possibilis existentia, possibilitate essentie. Tum quia licet ponatur per possibile vel impossibile essentia existentie ab æterno, redderetur ex consequenti possibilis ipsa essentia, cujus illa esset existentia; hoc tamen non obstante, ponitur ab æterno esse actuale essentie, ergo quamvis vi essentie possibilis reddatur existentia, ex consequenti adhuc debet dari essentia existentie ab æterno. Tum quia & daretur essentia existentie ab æterno, & non daretur; non daretur quidem ut supponitur, daretur autem quia etiam de essentia existentie possunt formari propositiones æternæ veritatis, quæ si fundant actualitatem essentie v.g. in homine, fundabunt & in existentie essentia.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur argumenta in oppositum.

OBJECITUR I. Dantur propositiones æternæ veritatis, v.g. quod homo sit animal rationale &c. in quibus prædicatum necessariò connectitur cum subiecto; Ergo datur & veritas obiectiva talium propositionum; atqui talium propositionum veritas obiectiva est ipsa essentia, de quâ hæc propositio verificatur, ergo & essentia dabitur ab æterno.

RESPONDETUR. Quis sit sensus harum propositionum æternæ veritatis, de hoc infra agitur. Directè ad objectionem dici potest, dari propositiones æternæ veritatis pro statu intentionali, non tamen dantur extra statum intentionalem; quod ipsum subdistinguitur, non dantur extra statum intentionale formaliter actu, dari tamen extra statum intentionalem fundamentaliter. Et certè propositio æternæ veritatis

ritatis

ritatis, propositio est, si propositio est, extra statum intentionalem non est: si extra statum intentionalem non est, extra statum intentionalem vera non est: quomodo autem sit vera fundamentaliter, infra explicabitur. Adde propositiones aeternae veritatis, non hoc sensu esse aeternae veritatis, quasi sint nemine cogitante actu, sed quia dicunt tale prædicatum de subiecto, talemque enuntiant connexionem, quæ non dependet à tempore, eò quòd enuntient prædicatum necessarium simpliciter, vel necessarium ex suppositione. Denique quid rogo est æternitas, v. g. ante, præter ipsam existentiam DEI principio carentem, nihilq; est reale, sed concipitur à nobis conceptu in re fundato, tanquam fluxus quidam durationis extrinsecæ principio carens, quòd si non est reale illa æternitas, quam realitatem inferet æternitas propositionum aeternae veritatis?

OBJICITUR II. Quòd homo sit animal, id non pendet à cognitione divinà, ideò enim cognoscit divinus intellectus hominem esse animal quia est animal; non autem ideò homo est animal, quia Deus cognoscit esse hominem animal &c. Ergò quòd homo sit animal, habet hoc ex vi essentiae suæ.

RESPONDETUR. Concedo totum; non enim negamus proficisci ex vi essentiae hominis quòd ille sit animal, sed negamus vim illam essentiae vel potius ipsam essentiam esse actu nemine cogitante ab aeterno, ita ut per nos illa ipsa essentia non sit nemine cogitante, actu, in statu aliquo reali, sed ut sit non nisi fundamentaliter.

OBJICITUR III. Essentiae rerum distinguuntur à mero non ente ab aeterno; Ergò habuerunt esse aliquod positivum & reale ab aeterno: non enim potest aliquid distinguì à nihilo, nisi per aliquid positivum, & reale:

RESPONDETUR. Essentias rerum distinctas fuisse ab aeterno, secundum esse spectatum in omnipotentia & in omniscientia, adeoque per esse suum fundamentale, fuisse item distinctas pro statu intentionali, nulli tempori adstricto.

INSTABIS. Per nos falsum erat dicere ab aeterno, *essentiae rerum secundum se sunt ab aeterno aliquid*, ergò verum erat ab aeterno dicere, *essentiae rerum secundum se ab aeterno non sunt aliquid*; Ergò ulterius verum erat dicere, *illas non distinctas fuisse à nihilo*, distinguì enim à nihilo non possunt, si secundum se sunt nihil.

RESPONDETUR. Quòd scilicet essentiae rerum sint distinctae à nihilo, si spectentur in causà, non tamè si spectentur in se ipsis, quòd ipsum subdistinguitur, non distinguuntur à nihilo in se ipsis actu positivè spectatæ, licet distinguantur se ipsis fundamentaliter spectatis, de quo infra.

OBJICITUR IV. Res in se possibili amantur à Deo necessariò, hinc ex amore illarum dicitur spirari Spiritus S. Ergò tales essentiae sunt aliquid positivum; amor enim non potest terminari ad nihil.

RESPONDETUR. Distinguendo consequens ex dictis: Ergò tales essentiae sunt aliquid positivum positivè in se ipsis positum, negatur, sunt aliquid positivum intentionaliter existens, independentè autem ab existentia intentionali, sunt aliquid in omnipotentia positum. Conced. Consequentiam.

INSTABIS. Non potest dici Petrus beatus per beatitudinem possibilem; Ergò neque potest dici animal propter possibilem conjunctionem.

RESPONDETUR. Non posse dici Petrum actu beatum per possibilem beatitudinem, posse tamen dici possibiliter beatum: ita etiam neque potest dici homo actu animal per possibilem cum animali conjunctionem rationalem, licet per ipsam possit dici possibiliter animal, sed inde non sequitur ulla actualitas essentiae hominis ab aeterno.

OBJICITUR V. Divina Omnipotentia habet necessariam connexionem cum possibilibus, & tamen non potest habere necessariam connexionem cum nihilo, ergò possibilia, sunt aliquid positivum ab aeterno.

RESPONDETUR. Possibilia esse quidem aliquid positivum ab aeterno, positivitate intra ipsam omnipotentiam contenta, licet non positivitate aliqua actuali extra omnipotentiam; inde autem non sequetur divinam Omnipotentiam non posse ad possibilia referri, quia ut dicitur in Logicis transcendentales relationes, non exigunt actualitatem termini existentis.

OBJICITUR VI. Commune axioma *Essentiae rerum sunt aeternae & improducibiles*, quæ æternitas & improducibilitas non potest aliter explicari, nisi per statum essentiarum actualis ab aeterno.

RESPONDETUR. Essentias rerum secundum rationes suas communes spectatas, & secundum sola sua essentialia prædicata produci non posse, & à certo tempore non pendere. Sed negatur id esse aliquid reale ab aeterno. Et certè de æternitate essentiarum & improducibilitate censeo ita discurrendum esse, sicut de universalibus, quæ etiam aeternae & improducibiles dicuntur, non quòd habeant statum suum aliquem realem, qualem ideis tribuebat Plato; sed ratione statûs alicujus intentionalis.

OBJICITUR VII. Si non datur status aliquis realis actualis essentiarum ab aeterno, non posset reddi ratio, cur Chimæra sit impossibilis, possibilis homo.

RESPONDETUR. Quia homo habet connexionem suorum essentialium prædicatorum, non habet hircocervus. Quod si dicas de hoc ipso quæri, cur hircocervus non habeat connexionem essentialium prædicatorum suorum? ad hoc responderi potest per eandem rationem quam

redderent oppositi, cur in statu Essentiae non sit natura hircocervi; vel si est, cur non fundet possibilitatem hircocervi. Inter alia sic etiam responderi potest, quare Chimæra sit impossibilis? quia implicat contradictionem: si autem quæras cur implicat contradictionem: nolisque esse contentus inductione manifestante, quid sit implicare contradictionem, redibo ego ad priorem responsionem, quia scilicet est impossibilis: ad eum modum quo si quæras quare Petrus sit homo; benè respondeo, quia est animal rationale; Si autem de hoc ipso quæras, benè dicam quia est homo. Imò universaliter scientifica responsio ad quæsitum de definitione non potest haberi nisi per definitum, & ad quæstionem de definito, nisi per definitionem; supposita, ut dixi, inductione, terminorumque explicatione vocabulari.

OBJECTUR VIII. Possibilitas rerum habebat suam actualitatem ab æterno siquidem quocunque instanti dixeris, *res nunc est possibilis*, dicere idem potuisses in Ante & dicendo in Ante, dicere potuisses priori adhuc in Ante.

RESPONSUM. Supra possibilitatem rerum habere suam actualitatem in causâ non in seipsâ, hoc ipsum subdistinguendo quod scilicet non habeat in se ipsa actualitatem actu, licet in se ipsa habeat actualitatem fundamentaliter. *Ex dictis*

COLLIGES. Quomodo sit solvendum argumentum ex statu essentiarum depromptum ad probandum dari unitatem universalium à parte rei.

OBJECTUNT illi. Indivisio formalis convenit naturæ à parte rei, indivisio formalis est unitas formalis, ergò unitas formalis convenit à parte rei. Major probatur. Indivisio formalis convenit naturæ ex vi status essentiae; quod autem convenit ex vi status essentiae, in omni statu convenit: Ergò & indivisio formalis conveniet naturæ à parte rei. Quod autem indivisio formalis competat naturæ ex vi status essentiae sic probant. Cui convenit carere rationibus divisivis formaliter seu essentialiter, ei convenit carere divisione formali, sed naturæ ex vi status essentiae convenit carere rationibus divisivis formaliter, quod ipsum probant, quia rationes divisivæ formaliter sunt differentiae essentialiter, quibus natura pro statu essentiae caret: aliàs. Siv. g. animal pro statu essentiae non careret divisione, v. g. per rationale, ubicunque esset animal, illic esset rationale.

RESPONDETUR. Disting. Illam propositionem. Indivisio formalis convenit naturæ ex vi status essentiae tanquam status intentionalis, conced. tanquam status in sua actualitate independentis ab ullâ intentione, negatur. Solumque agnoscimus dari nemine cogitante indivisionem fundamentalem de qua in Logica.

INSTANT. Essentia hominis est distincta ab

essentia Leonis, ergò est per aliquam unitatem distincta, in qua unitate non est idem quid, sed aliud ab essentia Leonis; atqui hominis essentia non est distincta per unitatem numericam; quia hæc est accidentaliter; ergò per formalem.

RESPONDETUR. Ex dictis essentiam hominis in statu essentiae tanquam statu intentionali esse distinctam ab essentia Leonis.

DIFFICULTAS II.

Qualenam esse habeant Essentiae ab æterno?

Dixi jam supra quod essentiae habeant esse actuale in causis, h. e. in omnipotentia potente illas producere in statu actualitatis, habent item esse objectivum in mente Dei, esseque amatarum à Deo. Quod ipsum esse objectivum in mente Dei competit illis. Ex usu etiam Philosophi qui 7. Metaph. Tex. 33. *Speciem intentionalem domus, domum appellat sine materia*. Et 3. de anima T. 14 & 15. *intellectum propter speciem intelligibilem vocat intelligibile*: Sed præter hoc nullum habent esse nisi fundamentale, de quo infra. Sed prius venit expendendum, quis sit sensus propositionum æternæ veritatis, quæ indicant esse illud æternum essentiarum, quale hîc discutitur.

Punctum Difficultatis 1.

De sensu propositionum æternæ veritatis.

PRÆMITTO I. *Propositionem æternæ veritatis nemine cogitante neque esse veram nec falsam*; cum nemine cogitante non sit etiam ulla propositio, & quia ratio æternitatis quæ importatur in propositionibus æternæ veritatis nullam habeat realem actualitatem, ut supra dictum.

PRÆMITTO II. *Supposito quod nulla sit actualitas nemine cogitante propositionum æternæ veritatis, quomodo accipiendum sit dictum illud commune scilicet, Propositiones æternæ veritatis absolvere à tempore?*

Potest I. in hoc sensu accipi, quia scilicet nullum est tempus in quo non sit verificabilis, unde non est alligata in suâ certitudine ad ullum tempus, ut ita soluta certitudo possit per omne tempus vagari; sed non ita absolvit à tempore, quasi non sit verificabilis de tempore, aliàs de præterito, præsentis, & futuro falsa esset, quod dici non potest. Porro tempus respectu cuius verificabilis est illa propositio, est omne tempus possibile, & imaginarium; adeoque etiam tempus ab æterno, si daretur; quod si alligata est hæc certitudo ad omne tempus, sit ut sit alligata ad differentias præsentis, præteriti & futuri, adeoque in omni hoc tem-

tempore verificari possit. Cum hoc tamen fiat, ut cum sua certitudine alligetur ad tempus possibile & imaginabile, quia si ad illud non alligaretur non esset propositio, quia omnis propositio ut sit propositio, nec est sola pluralitas terminorum, debet importare particulam *Est*, si importat particulam, debet *est* importare Verbum, si importat Verbum, debet importare significans cum tempore, ergo si non importat tempus determinatum, debet importare omne tempus possibile & imaginabile, quale etiam est tempus ab æterno.

SECUNDUS SENSUS est, in quo potest dici propositiones æternæ veritatis absolvere à tempore, quia scilicet ejus sunt energix, ut quamvis illis tollas particulam *est*, quæ nota est præsentis temporis, æquè tamen benè natæ sunt ingerere sui notitiam, & veritatem. Quod ipsum sic explicatur. Sunt aliquæ propositiones quæ si tempore importato in se careant, non solum deiciantur à ratione propositionis formalis, in rationem potius termini & propositionis materialiter, sed simul etiam veritatem deperdant. Et quidem, in propositionibus de secundo adjacentibus clarissimum hoc est: nam in ista v.g. propositione *Petrus est*, si tollas particulam *Est* manebit solum Petrus, qui terminus se solo nec eundem sensum, nec sensui infundatæ evidentiam, nec eandem energiam retinet. Rursus in hac propositione *Petrus est sedens* sensus est, *Petrus existit & existit sedens*, tolle particulam *est* nec eundem sensum, nec eandem energiam obtinet: nam potest trahi in oppositum dicendo *Petrus sedens non existit*, vel *Petrus sedens olim erit*, &c. E contra propositiones æternæ veritatis, quamvis illis tollas particulam *Est* quæ notat tempus, & quamvis hac oblatione sint deiciendæ à conditione propositionis formalis, ad conditionem propositionis non nisi materialiter, nihilominus eandem evidentiam sensus (modò nullam restrictionem mentalem adhibeas) obtinent. Sic v.g. hæc propositio. *Homo est animal rationale* est propositio æternæ veritatis, tolle illi particulam *Est* non decider per hoc à sua evidentia. Sed transibit tantum in rationem termini definitivi: Si autem dicas *homo animal*, auferasque *est* transibit quidem propositio in rationem termini complexi, sed non deficiet à sua veritate & evidentia. Si autem sit propositio divisiva v.g. *animal vel est rationale, vel irrationale*, tolle particulam *Est*, deficiet quidem tunc formalitas propositionis, sed evidentia non deficiet, eritque evidentia divisionis. Quod ipsum cæteris paribus est accipiendum, quia si ipsum *Ly Est* non rationem copulæ, sed rationem termini habebit, qui si vel subjectum vel prædicatum, ut in hac propositione *quodlibet est vel non est*, ablatio illius totam verificationem destruit, quia habet se per modum prædicati vel subjecti, adeoque ut ita dicam, partium

per se, hinc non est mirum ablatâ parte, per se, etiam sensum totius non esse.

PRÆMITTO III. Ad significandum quod propositiones æternæ veritatis non sint alligatæ certæ differentie temporis non haberi ullum vocabulum quod vicem copulæ subeat: nam rigorosè loquendo sicut cum dico *Petrus fuit sedens* propositio alligatur tempori præterito, sic & cum dico *Petrus est animal* *Ly Est* rigorosè loquendo alligatur præsentis tempori. Usus tamen communis particulam *est* non secundum quod sonat, sed secundum quod supponitur accipiendo, extrahit illam extra rationem præsentis, eo quod particula *est* vulgò ad omnia tempora significanda adhibeatur. Unde dicitur *est* præteritum, *est* futurum, multoque ipsum quod præsens est, verè est, cujus ulterior hæc est Ratio, quia conditiones aliæ & differentie temporis, semper respiciunt ipsum præsens, & sic si aliquid præsens non fuisset, non fuisset præteritum: Rursus futurum non esset si præsens habere non posset, cum ergo conditiones omnes temporis respiciant præsens, illudque se variè ad has diversitates extendit, fit ut particula *est*, hujus præsentis significativa, usu accedente, extendere se possit ad significandum quodcumque imaginabile tempus, adeoque non alligando se certæ differentie temporis.

Addo propositiones æternæ veritatis habere se per modum generis, & sub hoc genere sunt imprimis propositiones æternæ veritatis de objecto existentie necessariæ, hoc est, DEO, & de objecto contingentis existentie, quales sunt creaturæ. Sub hoc genere continentur aliæ, nam quædam sunt propositiones contingentis existentie, quæ nihilominus important prædicata essentialia, & aliæ important prædicata accidentalialia: priores illæ dividuntur in propositiones æternæ veritatis importantes prædicata primò essentialia, & in importantes prædicata secundò non nisi essentialia. Quædam autem propositiones æternæ veritatis important prædicata accidentalialia, ex suppositione tamen necessaria, ut *sedentem sedere*, est propositio æternæ veritatis; aliæ autem non attendunt ad suppositionem, sed important prædicata, quæ huic quidem cui insunt, sunt essentialia, licet comparatè ad aliud sint accidentalialia, & ita essentialiale est albo esse album, licet ipsa albedo, accidat subjecto.

DICENDUM I. *Sensum propositionum æternæ veritatis non esse hypotheticum*: est contra Suar. & alios: nam illi imaginantur hujus propositionis *homo est animal rationale* sensum hunc esse, *homo si sit, erit animal rationale*.

PROBATUR I. Quia & esset sensus hujus propositionis conditionatus, & non esset: esset, ut supponitur: non esset autem, quia particulæ absolutæ, si ut sonat accipiat, accipiq; possit, ut sonat, non potest esse sensus conditionatus:

† E 3.

nul.

nullum enim absolutum rectè explicatur per conditionatum, tanquam inclusum in absoluto; aliàs unum contrariorum includeretur in altero contrario, hocque ipso jam illa non essent contraria. Sed in propositione æternæ veritatis, ponitur particula absoluta *Est*: Ergò per ipsum *esset* non rectè explicabitur.

CONFIRMATUR. Tum quia nullum est fundamentum recedendi à sensu absoluto particulae *est*, nullaque necessitas; quia si esset aliqua necessitas ponendi sensum conditionatum illarum propositionum hæc maxima esset, ne ponantur objecta illarum propositionum habere actualitatem ab æterno; sed ad hoc adstruendum non est necesse ponere sensum conditionatum illarum propositionum, quia sufficeret dicere quod in illis propositionibus *ly est* non supponat pro *existet*, neque pro aliquo actuali, de quo infra dicitur, quid sit. Tum quia sicut *Est* non semper significat existere ita & particula *est* non est necesse ut explicetur vel per absolutam, vel per conditionatam existentiam. Tum quia possibilitas non rectè explicatur per conditionatam existentiam; Ergò neque propositiones æternæ veritatis rectè per illam explicabuntur. Tum quia scientia simplicis intelligentiæ in Deo, scientia conditionata non est; esset autem, si objectum haberet conditionatum; haberet autem, si propositiones æternæ veritatis essentiam, possibilitatem &c. indicantes, essent conditionati objecti.

PROBATUR II. Si istius propositionis *homo est animal rationale*, sensus iste foret, *homo si existat esset rationalis*, tunc impossibili omni existentia falsum est dicere *homo si existat esset rationalis*, & tamen verum erit dicere *homo est animal rationale*. Ergò illa propositio non habet hunc sensum conditionatam existentiam importantem. Quod autem illo casu, verum sit futurum dicere, *homo est animal rationale*. Probatur. Quia sublato eo quod pendet à Dei voluntate, non est necesse auferri id, quod non pendet à Dei voluntate, conditionata autem existentia pendet à Dei voluntate, cum pendeat ab illa, etiam absoluta existentia; eadem autem sunt principia effectus absoluti & conditionati, non pendet autem à Dei voluntate, ut homo sit animal rationale, ergò impossibili existentia conditionata, utpote pendente à Dei voluntate, adhuc erit verum dicere: Homo est animal rationale.

Quam ipsam rationem ad robur prioris sic accommodare possumus, quòd scilicet independens à DEI decreto non debeat explicari per aliquid pendens à Dei decreto, objecta propositionum æternæ veritatis nō dependēt à Dei voluntate; pendet autem existentia conditionata. Imò etiam posito quòd Deus non posset unquā decernere existentiam Petri, adhuc Petrus definiri non posset nisi per animal rationale, ex quo apparet ad veritatē huius propositionis, imper-

inentem esse etiam possibilitatem decreti divini, decernentis existentiam.

RESPONDEBIS. I. Impossibili existentia hominis, illius propositionis. *Homo est animal rationale* sensus iste foret, *si per impossibile existeret homo, existeret rationale animal*, ad eum modum, quo hæc propositio *Hircocervus est ens rationis*, reddit hunc sensum, *hircocervus si existeret, existeret ens rationis*.

CONTRA. Tum quia nego illius propositionis de hircocervo esse sensum quem vult responsio. Tum quia sub hac conditionata, si per impossibile existeret homo existeret animal rationale, posito decreto de non existentia hominis subsumi non posset nisi hæc minor, sed impossibile est ut existat homo; ergò impossibile est, ut existat animal rationale; nihilominus posito decreto de non existentia hominis, sub illa conditionata non posset subsumi, sed impossibili decreto de existentia hominis, impossibilis est existentia hominis, cum hæc duo essentia & existentia sint distincta, existentiaque est accidens Metaphysicum essentia, existentia item pendet à DEI libero decreto, non pendet essentia, ergò apparet hæc duo non esse æquivalentia; si enim essent æquivalentia subsumi cum eadem veritate possent. Tum quia illud quod est possibile non debet explicari per suppositionem impossibilis, reducendi in statum possibilem, si nihil obstat; Ergò nec illa propositio *Homo est animal rationale* casu quo impossibilis redderetur existentia hominis, explicari debet per suppositionem impossibilis, reducendi in statum possibilitatis.

RESPONDEBIS II. Casu quo Deus faceret decretum de non ponenda absolute existentia Petri, eo casu implicaret existentia per principia extrinseca, non intrinseca; atque adeò propositio æternæ veritatis, adhuc per existentiam conditionatam explicari posset.

CONTRA. Quia per principia intrinseca non implicare existentiam, est non implicare essentiam existentia: quia causa intrinseca existentia, est ipsamet essentia, hinc dicere casu quo Deus faceret decretum de non ponenda absolute existentia Petri, adhuc existentiam illam non implicaturam per principia intrinseca, est dicere non implicaturam essentiam propter essentiam, sub quibus terminis, nihil exprimitur de essentia conditionata.

PROBATUR III. Tum quia etiam conditionata existentia, est effectus, passio, & quid subsequens essentiam tanquam radicem; ergò id quod est prius, non rectè explicabitur per id, quod est posterius. Tum quia de Deo possunt formari propositiones æternæ veritatis, quæ tamen explicabiles non sunt per conditionatam existentiam; quod ipsum probatur. Hæc propositio *Deus est ens à se*, est propositio æternæ veritatis, & tamen non potest explicari sic. *Si Deus esset, esset ens à se*. Et licet quidem à statu absoluto possit

Punctum Difficultatis 2.

*Deciditur de Esse competente Essentiis
ab aeterno.*

possit dari consequentia ad conditionatum tanquam ad aliquid prius etiam præ statu absoluto, non tamen absolutum, potest habere sensum conditionatum. Tum quia propositio æternæ veritatis est radix, & ultimum refulsorium veritatum de essentia, hæc autem radix non est existentia conditionata: quia si dicas. Hujus propositionis *homo est animal rationale* sensum esse si existat erit rationalis, querendum restat, quare si existat erit rationalis? tandemque defini debet in aliquo absoluto, hocque potius ostendet sensum illius propositionis.

DICENDUM II. Sensum hujus propositionis *Homo est animal rationale esse*, homo identificat sibi animalitatem & rationalitatem: idemque si dicas *homo est risibilis*, sensus erit, homo identificat sibi risibile. Universaliterque loquendo, *Ly Est* in propositione æternæ veritatis accipitur pro *Ly identificatur* pro *Ly essentiat* &c. Unde etiam hujus propositionis *necessè est sedentem sedere*, sensus est, *sedens essentiatur sessione* &c.

EXPLICATUR conclusio. *Ly Est* diversas habet acceptiones, & sic *Ly Est* interdum supponit pro *indicat*, ut si dicam *pulsus est sanus*, sensus erit *indicat sanitatem*. Item si dicam *Medicina est sana*, *Ly Est* supponit pro *causa*, & sic de reliquis: Si ergo tanta est varietas acceptionis particulæ *est*, potest etiam accipi pro *Ly identificat*, vel pro *Ly essentiat*, cum aliàs certum sit quod *Ly est* possit supponere, pro *esse* prout distincto ab existentia: unde etiam dicitur *esse essentiarum* per hoc *esse* non intelligendo existentiam sed essentiam.

PROBATUR. Bonitas hujus explicationis. Quia in adferendo sensui dictarum propositionum servanda sunt hæc, ut scilicet detur sensus, qui aliàs est in similibus usitatus: Deinde ut non sequatur exinde aliqua existentia creaturarum æterna, eaque actualis: Denique ut non sit explicatio propositionis per aliquid posterius, ut reflectenti patebit, ex difficultatibus, supra in similibus allatis: Hoc autem totum in præsentī servatur: Nam imprimis non est usitatum absolute per conditionata explicare. Nos etiam illius propositionis *Homo est animal rationale*, quæ habet *Ly Est* absolutum, non *Ly Esset* conditionatum, ponimus sensum absolutum. Polito etiam quod essentietur homo animalitate & rationalitate, non sequitur aliud, nisi essentiam hominis esse æternam, sensu mox dicendo quin sit existentia æterna. Et cum identificatio & essentiatio non sit quid posterius essentia, sit, ut illa particula *Est* non adferat in explicatione essentia quidquam posterius essentia.

CONFIRMATUR. Quia dictæ propositiones debent habere aliquem sensum; sed non habent sensum conditionatum; ergo debent habere sensum absolutum; sed non alium præter adlatum: Ergo.

PRÆMITTO I. *Esse reale dupliciter accipi posse*, I. prout opponitur ficto, sic v. g. animal præcisum à suis differentiis est aliquid oppositum enti ficto, & Chimæræ, diciturque quid reale. II. Ens reale potest accipi tam pro illo quod opponitur enti ficto, quam pro eo quod opponitur enti intentionali.

PRÆMITTO II. *Aliud esse: querere: an aliquid sit reale, & aliud, an status illius sit realis, vel an sit realiter.* Et ita finis est causa realis, non tamen causat realiter, sed intentionaliter: animal etiam in statu præcisionis est aliquid reale; est enim objectum quod est à parte rei, & tamen prout præcisum non est realiter.

DICENDUM est. *Essentias ab aeterno habere esse aliquod reale condistinctum ab esse objectivo in mente Dei, & esse contento in omni potentia, sed non habere id esse realiter, sed tantum intentionaliter, & extra intentiones non habere esse nisi fundamentaliter.*

Hæc conclusio in quantum hoc esse dicit esse reale coincidit cum Albertino, in quantum hoc esse dicit non haberi realiter, coincidit cum sententia communi. Videturque hanc sententiam licet non ita clarè docuisse Suar, Disp. 31. Metaphys. S. I. N. 10. Et Sect. 12 à N. 38.

PROBATUR I. Auctoritate S. Thomæ Quest. 5. de Potentia Art. 9. ad 16. qui tribuit essentias statum essentia, quæ ejus auctoritas commodè per conclusionem explicari potest.

PROBATUR II. Particulatim. Quod I. nempe quod illud esse sit reale: Quod homo essentietur animalitate & rationalitate non est hoc quid fictum; ergo aliquid reale, prout reale opponitur ficto.

Quod autem illud esse sit ab esse objectivo in mente Dei, & ab esse in omnipotentia distinctum. Probatur: Quia non ideo est homo animal rationale, quia illum Deus non potest facere nisi animal rationale, sed ideo non potest facere hominem nisi animal rationale, quia exigit esse animal rationale, nec ideo non potest homo esse nisi animal rationale, quia nescit illud Scientia divina rationale animal; Ergo datur exigentia alia, unde homo sit animal rationale, vel cognoscatur ut tale. Ergo illa exigentia est quid distinctum à continentia in omnipotentia & Scientia. Deinde sunt propositiones æternæ veritatis, quæ nullo modo continentur in omnipotentia Divina, v. g. si dicas *Lapis per impossibile si esset Leo, sentiret*. Ergo apparet objectum propositionis æternæ veritatis, esse aliud, quam contineri in omnipotentia. Vel si nolis suppositiones impossibiles, certè de Deo formantur

Propositiones æternæ veritatis, & tamen objecta illarum non continenter in omnipotentia Divinâ, nam hæc ad sola creata extenditur. Similia possunt dici de scientia Dei, quia si supponeretur per impossibile, vel errare Deus in notitia enuntiare; *homo non est animal rationale*, vel non cognoscere omnia, hæc propositio *homo est animal rationale*, vel erit falsa, vel vera? si falsa, cur? si vera, ergo & objectum illius ita se habens ut enuntiat. Ergo apparet dari illius esse, & non solum in omnipotentia. Quæ omnia rursus sic enodantur. Antequam dicatur essentia contineri in omnipotentia Divinâ, prius est ratione nostra posse illam velle Deum, quia omnipotentia est, ut ita dicam, executiva voluntatis Divinæ. Rursus prius est ratione nostra, creaturas esse in mente Dei, quàm esse objectum voluntatis Divinæ: prius enim est esse cognitum quàm esse volitum: Rursus ante esse cognitum, cum illa cognitio non sit practica, sed primum speculativa, debet esse prius tanquam exigivum, ut sic, & non aliter noscatur: Ergo apparet dari esse creaturarum condistinctum, ab esse contento in mente sola Dei, & esse contento in omnipotentia.

RESPONDEBIS. Non potest Deus efficaciter & rationabiliter aliquid velle nisi præsupponat quod id Deus facere possit, posse autem Deum facere aliquid, est illius essentiam contineri in omnipotentia.

CONTRA est. Considerando omnipotentiam in quantum est vis executiva, prius est Deum velle, quàm applicare illam suam executivam. Rursus cum intelligere & velle, sint priores perfectiones, præ posse facere ad extra, tanquam perficientes in ordine ad se, cum posse facere perficiat in ordine ad aliud, etiam sub hac formalitate, erit prius velle quàm omnipotentem esse. Ne autem dicatur imprudenter velle, sufficit pro priori præintellectio, quod id fieri possit ratione passivæ possibilitatis. An autem sub aliqua alia formalitate prior sit contentia in omnipotentia quam in voluntate, de hoc in præsentem non disputo.

Quod autem illud esse sit esse intentionale probatur. Tum quia non est fictum, non enim hoc fictum est, quod omnipotentia non possit hominem, v. g. facere nisi animal rationale. Non etiam hoc esse est reale prout opponitur intentionali, propter rationes suprà adlata difficultate. 1 p. 2. Ergo illud esse debet esse intentionale. Tum quia objectum quod fit vi abstractionis nõ est nisi objectum intentionale, jam autem illa exigentia est objectum nostrarum intentionum.

Quod autem ante omnem nostram intentionem sit illud esse nonnisi fundamentale sic explicatur. Videt Intellectus noster omniscientiam Dei non apprehendere hominem cum rugibilitate nec posse apprehendere; Videt item omnipotentiam non posse creare hominem cum rugi-

bilitate videt non posse amari à Deo rugibilitatem conjungendam homini. Hinc habet fundamentum in ipsa omnipotentia, & omniscientia, omnivolubilitateque, concipiendi exigentiam quandam in essentia, ad nonnisi, ita cognosci, ad nonnisi, ita produci; quæ exigentia independentem à nostro conceptu, cum non sit actualis, ut suprà probatum, & tamen sit aliqua, debet esse nonnisi fundamentaliter.

PROBATUR III. Quia si nihil obsit, ita currere debemus de hoc esse essentiarum, sicut de ipsis universalibus, rationibusque communibus; sed universalia extra nostras intentiones non dantur nisi fundamentaliter; ergo idem dicendum de esse essentiarum ab æterno.

COLLIGES I. Omnia creari ex nihilo essentia, quia esse à nobis concessum essentis, est esse intentionale. II. Esse hoc creaturarum posse appellari esse diminutum, est enim minus reali, majus autem ficto esse, quod bene dici potest esse intelligibile creaturarum, ut docebat Scotus. III. Esse hoc creaturarum, nullam ponere in illis existentiam.

Punctum Difficultatis 3.

Quod verificativum propositionum æternæ veritatis?

PROPOSITIONUM æternæ veritatis verificativum Perez, & Elparza ponunt divinam Essentiam seu Omnipotentiam.

DICENDUM est. *Verificativum propositionum æternæ veritatis non esse Deitatem.* Est Conclusio ad mentem Antiquitatis.

PROBATUR I. Verificativum hujus propositionis, *Ego existo actu*, non est existentia Dei vel Deitas, Ergo neque verificativum hujus propositionis, quæ est æternæ veritatis v. g. *quod existit est actu*, erit Deitas. Antecedens dant Oppositi, probarique poterit ex infra dicendis. Consequentia probatur. Inter possibilitatem passivam existentia ab æterno sumptam, de qua dicitur *quod existit est actu*, & inter actualem existentiam non est distinctio realis, sed solum in statibus? Ergo si *Ly ego existo actu*, non habet verificativum sui existentiam Dei, nec *Ly quod existit est actu*, habebit verificativum sui Deitatem: quæ enim sunt idem realiter, quod est unius verificativum, hoc erit & alterius verificativum; alietas enim verificationis in talibus induceret distinctionem realem; esse enim unius non esset esse alterius; siquidem nec verificativum sequens esse, esset idem. Et sicut quia paries niger non habet sui verificativum idem, quod paries albus nempe non habet verificativum sui disgregativum visus, sequitur *Ly niger* & *Ly albus* esse distincta realiter, ita & in præsentem idem sequeretur.

PROBATUR II. Si propositionum æternæ veritatis verificativum esset Deitas, ideo esset, quia essentia,

essentiæ, cum nihil sint ab æterno, nec possunt verificare, cum verificatio sequatur ens: Sed hæc ratio non convincit, quia quamvis essentiæ rerum ab æterno sint nihil physicè, non tamen sunt nihil metaphysicè secundum possibilitatem passivam; cumque de illis non enuntietur esse physicum, nec verificativum illarum debet esse physicum, immò physicum quid, esse non potest, quia nec physicum esse, de illis enuntiat. Rursus cum ipsæ propositiones æternæ veritatis per nos, non sint actu veræ, nec verificativum illarum debet esse actu; & sicut illæ propositiones pertinent ad statum intentionalem, procedunt tamen ex supposito fundamento; ita & verificativum illarum sufficit ut sit intentionale, nempe pro statu illo intentionali representata connexio, & identitas prædicati cum subiecto.

PROBATUR III. Verificativum propositionis cuiuscunque; si sit affirmativa est identitas prædicati cum subiecto, si sit negativa, est alietas subiecti & prædicati: Ostenditque hoc inductio: nam cur vera hæc propositio? *Homo est animal rationale*, quia est identitas prædicati cum subiecto: Si enim dicas *animal rugibile est homo*, non erit jam propositio vera, quia non est jam identitas hominis & rugibilis. Ostendit hoc antiquum proloquium regulativum: *Prædicatum debet esse idem aliquomodo cum subiecto*, aliquomodo inquam idem, ad salvandam identitatem prædicati cum subiecto, aliquomodo diversum, ne sit propositio identica. Item ostendit hoc explicatio, quid sit copula, quod sit scilicet indicativum, insitne, an non insit prædicativum subiecto; quod dictum supponit attendi in veritate ad identitatem subiecti cum prædicato. Ostendit hoc principium regulativum Sillogismorum, *quæ sunt eadem uni tertio* &c. quod principium ex identitate extremorum cum medio infert identitatem, adeoque & veritatem propositionum. Quæ omnia ulterius in hoc fundantur, in primis quia esse & veritas objectiva indistinguuntur; distincta autem essent si verificativum propositionis non esset identitas. Deinde *Est* propositionis formalis, verificatur per *Est* objectivum, sicut *Ly formaliter animal* per animal objectivum, *Est* autem objectivum non aliud est, quam identitas, hæc enim coincidunt. Quæ omnia probant hanc Majorem verificativam propositionis affirmativæ, est identitas prædicati cum subiecto. Sed inter possibilitatem passivam indicatam per propositionem æternæ veritatis, & inter Deitatem, non est identitas, quia possibilitas passiva, trahit lineam creati: quod autem est de lineâ creati, non potest identificari increato; aliàs increatum hoc ipso esset idem cum creato, adeoque nec increatum. Ergo illarum propositionum verificativum non est Deitas.

QUÆRES. Quod ergo erit verificativum propositionum æternæ veritatis?

RESPONDETUR. Erit *connexio seu identitas prædicati cum subiecto*; licet istius connexionis ut dixi habeatur fundamentum, in Omnipotentia, Voluntate, & Scientia divina.

De Motivo Notitiarum & Volitionum divinarum.

QUÆRES. An posito quod verificativum Propositionum æternæ veritatis, non sit Essentia divina, saltem illa sit unicum Motivum cognitionum & volitionum divinarum. Consequenter ad dicta.

INFERTUR. Non esse solam Essentiam divinam unicum motivum notitiarum & Volitionum Dei. Ratio. Tum quia Intellectus divinus est Infinitum noscitivum. Ergo illi competere debet omnis possibilis & non involvens imperfectionem noscitivitas, aliàs determinata non nisi noscivitatis perfectio illi competeret, jam autem possibile est, ut Deus pro Motivo suæ notitiæ & volitionis, assumat aliquid creatum, nec potest ostendi, quod id involvat aliquam imperfectionem. Tum quia indubie creatus Intellectus assumit pro Motivo suæ notitiæ aliquid creatum. Quæro, vel noscit illam notitiam Deus vel non noscit? Si non noscit omniscius non est, si noscit habet speciem expressam illius notitiæ, quæ, inexplicabile est, si exprimit pro motivo notitiæ creatæ, aliquid creatum, quod etiam expressivum increatum notitiæ illius creatæ non habent motivum illud creatum, & hoc ipso si aliud motivum haberet notitia increata, non esset expressio, ut supponitur notitiæ creatæ, quæ omnia prædicata notitiæ creatæ in se includit, exceptis iis, quæ sunt de linea creati. Tum quia nomine motivi notitiæ ut sic, venit responsivum ad Quare ponatur assensus vel dissensus, & loquendo in materia volibilium est responsivum ad Quare appetitus, vel quare, fuga, hoc est quod sit reddibile pro ratione, sive ab intelligente sive ab appetente: quo posito. Quæro, interrogatus Deus an sit Sol pulcher? nonne responderet pulcher. Quærere restaret ex Deo, quare assentiatur illum esse pulchrum, nunquidne pro ratione reddere hoc solum debet, quia Essentia mea est pulchra, an non poterit pro ratione reddere etiam entitativum decorum sideris, imò de facto docemur esse prædestinati ex meritis Christi, quæ non sunt ipsamet Essentia divina. Format Deus Decretum contra Impenitentes finaliter, nunquidne istius Decreti motivum non sunt peccata, quæ non sunt essentia divina, videturque esse quædam incongrua restrictio omniscivitatis divinæ, quod Deus possit dicere, ego produxi creaturam, & non possit dicere creatura producta est à me.

DICES I. cum quodam. Omne objectum motivum Intellectionis importat rationem à quo est Intellectio. Atqui nihil est præter ipsam essentiam à quo sit intellectio divina. Sicut enim Essentia divina est à se ipso, & à nullo alio, ita & cognitio

cognitio divina. Unde hoc ipsum quando dicitur Essentiam divinam esse Motivum Intellectionis divinæ, intelligendum est negativè, simili modo ac intelligimus negativè id, quod Deitas sit à se.

RESPONDETUR. Imprimis etiam posita hac explicatione, quo sensu motivum Intellectionis divinæ sit ipsa Essentia divina, adhuc Argumentum multum probat. Quia probat motivum intellectionis divinæ, non esse ipsam Essentiam divinam, sed intellectionis divinæ motivum esse ipsammet intellectionem divinam, cuius tamen oppositum videtur hic debere intendi. Directè ad Argumentum hoc dici potest. Ly à quo Intellectiones divinæ dupliciter sumi potest. Primò Ly à quo sumendo pro Principio, & tanquam Actu primo ex modo nostro concipiendi, vi cuius proditur ad actum secundum intellectionis, seu quòd se habet per modum Principii elicentis, & hoc à quo, est indubiè sola Essentia divina. Secundò Ly à Quo sumi potest, pro responsivo, ad interrogationem, quare sit assensus exhibitus, & hoc à Quo, competit ex rationibus adlatis, etiam rebus creatis, & licet cognitio divina non sit in genere Principii elicentis ab alio quàm ab essentia divina, poterit esse ab alio, in genere responsivi. In idem fermè recidet si dicas Ly à Quo tanquam à specificativo extrinseco haberi posse in Intellectione divina etiam ab aliquo creato, licet à quo specificationis intrinsecæ, habeatur ab ipsamet Essentia divina.

INSTAT. Objectum motivum illud dico ex quo & ex Potentia paritur notitia à quo specificatur, atque accipit suam perfectionem cognitio.

RESPONDETUR. Quì notitia ex objecto & Potentia gignatur alibi explicatum. Specificationem autem extrinsecam jam dixi haberi posse ab aliquo creato, licet specificatio intrinseca, non possit esse aliud intellectionis divinæ, nisi Essentia divina. In idem recidit, si dicas ab essentia tanquam à Principio elicitive habere specificationem suam Intellectionem divinam, licet habeat specificationem ab aliquo extrinseco, sumptam pro eo, quod est reddibile pro ratione assensus divini, seu quod est responsivum ad Quare assensus.

DICES II. cum eodem. Per hoc solum prædicatum, differt objectum motivum à purè terminativo, quòd hoc posterius solum modò representetur per cognitionem, & non est id, à quo est cognitio.

RESPONDETUR. Non per hoc, hæc duo distinguì, cum etiam in creatis motivum cognitionis, non sit id à quo tanquam Principio elicitive sit notitia. Per hoc ergo potius hæc duo differunt: quòd objectum terminativum, habeat rationem ejus circa quod notitia, objectum autem motivum, est Responsivum, ad Quare assensus.

DICES III. Unius cognitionis nonnisi unum

est objectum adæquatum. Si enim est multiplex, tunc ex illis coalesceret unum adæquatum. Atqui in Deo nonnisi est una cognitio. Ergò.

RESPONDETUR. Hoc argumentum videtur probare multum, quia probaret, etiam Terminum cognitionis Divinæ, non esse, nisi solam Essentiam Divinam. Ille enim Terminus, est objectum indubiè notitiæ; unius autem notitiæ, debet esse unum objectum adæquatum, aliàs coalesceret ex pluribus. Directè dici potest unius cognitionis, quæ etiam in modo noscivitatis, est infinita non esse unum objectum adæquatum, stans in aliquo increato, sed debet esse objectum illius unum adæquatum stans in creato & increato. Quia ergò notitia Divina est ita una, ut simul sit infinita, etiam in modo noscivitatis, ideò extendere se poterit ad assumendum pro motivo, etiam objecta creata.

NOTO. Dictum est in primâ parte seclusis imperfectionibus competere Essentiæ Divinæ etiam rationem Speciei impressæ, hinc omnia objecta motiva creata representantur ab Essentia Divina tanquam habente vim Speciei impressæ respectu omnium Motivorum creatorum, hocque sensu dici potest solam Divinam Essentiam habere rationem Motivi, cum hoc tamen stat, ut non sola Essentia, sit pro ratione reddibilis, ad Interrogationem factam, quare Deus assentiat objecto?

QUÆSTIO IV.

De Ente prout Existentia est.

EX dictis suprâ de ente participialiter accepto colligi potest ens prout est existens esse ipsum ens prout est extra causas; jam autem existentia abstractè sumpta, est ratio existendi extra causas. Conformiter autem ad dicta de possibilitate posset distinguì duplex existentia, quædam extrinseca, & hæc definitur per esse extra causas, nec competit Deo cuius nulla est causa. Deinde alia distinguì posset existentia intrinseca, quæ stat in esse actu, & hæc Deo etiam competit.

DIFFICULTAS I.

An sit distincta realiter essentia ab existentia?

DICENDUM Quòd non. Est Conclusio Scotistarum & ex nostris reliquorum contra Thomistas, quibus accessit noster Maurus, & Fonseca modaliter eam distinguens.

PROBATUR I. Si essentia distingueretur realiter ab existentia Petri, etiam essentia existentia distingueretur realiter ab ipsâ existentia: sed non distinguitur realiter; ut probatur; si essentia existentia distingueretur realiter ab ipsâ existentia, quæro existentia illius distincta, ab essentia

essentia existentia, adhuc ne essentia distingueretur realiter vel non? Si distinguitur realiter, quæram de illa tertia, & sic in infinitum. Quod si non distinguitur, nec illa essentia existentia de qua primò procedebat quæstio, erit distincta realiter. Sequela autem probatur principalis argumenti. Quia non est major ratio, cur essentia Petri sit distincta realiter ab existentia, & non sit distincta realiter essentia existentia, ab ipsa essentia.

RESPONDEBIS. Id quod est ratio formalis existendi non requirit aliam existentiam à se distinctam realiter; quia quo aliquid est tale & ipsum est tale, sic unio non indiget uniri alia unione, nec actio indiget agi alia actione; sunt enim formales rationes, quæ se ipsis & non per aliud sunt tales: cum ergo existentia, sit ratio formalis existendi, se ipsa, & non per aliam distinctam realiter existentiam existet: E contra essentia Petri, cum non sit formalis ratio existendi, existere per distinctam realiter existentiam poterit.

CONTRA. Tum quia quæcunque ratio probat essentiam à parte rei positam, non esse rationem formalem existendi, eadem probat essentiam existentia, non esse rationem formalem existendi: Sicut enim essentia Petri potest existere & non existere, ita etiam essentia existentia, potest existere & non existere, per quod probatur distinctam esse existentiam essentia ab existentia licet existentia sit ratio formalis existendi. Tum quia etiam de conceptu essentia quem dicit existentia quæ talis, non est esse rationem formalem existendi, quia formalitas existendi & formalitas essentia secundum se non sunt eadem, ergo neque essentia quam dicit existentia, competet formalitas, esse rationem existendi, eodemque fundamento utriusque essentia distinctio invehetur.

PROBATUR II. Quia nulla est necessitas distinguendi essentiam ab existentia, ut patet solutione argumentorum.

CONFIRMATUR. Ex Arriaga hic Sect. 3. a. n. 58. Quia nullum est signum distinctionis realis essentia ab existentia, si enim aliquid esset, esset separabilitas, hæc non datur, ut ibidem probatur. Deinde ut assumit Suar & Ovied. Nihil potest fieri ens per alienam entitatem, ergo nec existens per alienam existentiam. Antecedens probatur. Quidquid distinguitur ab alio distinguitur tanquam ens ab ente, ergo utrumque extremum, ut condistinctum ab alio, est ens, ergo non constituitur per aliud, in ratione entis. Quod ipsum sic ulterius proponi posset. Antecedenter antequam constitutur aliquid ens per alienam entitatem, jam est ens, ergo in ratione entis, non constituitur per alienam entitatem. Antecedens probatur. Jam enim antecedenter ad alienam entitatem est distinctum, quomodo enim unum constitueretur per aliud, si utrumque indi-

stinctum est, & unum idemque; distingueretur à seipso, nempe constitutum, ut supponitur realiter, à constituyente, ut supponitur realiter. Consequentia autem principalis probatur, quia existentia nihil aliud est, quam ens in actu, ergo si nihil potest constitui ens per alienam entitatem, adeoque neque existens per alienam existentiam; non enim posset constitui ens per alienam existentiam, nisi constitueretur ens in actu, per alienam entitatem.

PROBATUR III. Essentia quæ est à parte rei prout condistincta existentia, vel est nihil, seu non ens in actu, vel non est nihil, seu non est non ens in actu: Neutrum dici potest, quod probatur; Si essentia prout condistincta ab existentia est nihil etiam in ratione entis, constitueretur per alienam entitatem, idque constitutione reali, & tamen nihil potest constitui ens per alienam entitatem, ut probatum immediate. Rursus si essentia prout condistincta existentia, esset nihil, ergo non sunt illic duo condistincta, quorum utrumque sit res, sed se habent ita, sicut Petrus & Tenebræ. Denique si essentia prout condistincta existentia esset nihil, & posset existere aliquid per existentiam alienam & non posset; posset existere, ut supponitur; non posset existere, quia quod est nihil; non potest existere per existentiam alienam; aliàs & existeret, & non existeret, existeret quidem, ut supponitur, non existeret autem, quia nihil non existit. Et si essentia prout condistincta existentia est nihil, quomodo est à parte rei? Si autem essentia prout condistincta existentia non est nihil, sed est à parte rei, ergo existit: hæc enim duo verbis differunt, ad quid ergo illi superaddita existentia?

RESPONDEBIS I. Inter illos terminos ens actu & non ens actu dari posse medium ens non actu; ita ut essentia prout condistincta ab existentia sit ens non actu, & ita ut quasi medium illud datur non per abnegationem utriusque extremi, sed per participationem ex utroque.

CONTRA. Tum quia impossibile est esse ens à parte rei & non esse ens actu, ergo si essentia prout condistincta ab existentia est à parte rei, prout condistincta, est ens actu. Antecedens probatur, quia quæcunque formalitate constituitur ens, à parte rei hoc ipso constituitur actu, nisi facias de sola voce quæstionem. Tum quia de eo quod est ens non actu, vel est verum dicere; est nihil actu, vel non est verum dicere; si non est verum dicere, nihil actu, ergo verum erit dicere est ens actu, quod tu negas: quid enim medium inter ens, & nihil? Quod si de illo quod est ens non actu, verum est dicere, est nihil actu, ergo verum erit dicere, quod sit non ens: non ens enim, & nihil quo differunt?

RESPONDEBIS II. Condistinguenda esse illa duo, unum actuale esse essendi, & aliud esse actuale existendi; essentia ergo prout condistincta existentia habet actum illum essendi.

CONTRA.

CONTRA. De hoc ipso queritur cur non habeat actum existendi, si est actu à parte rei; cum actuale esse essendi, nulla in re differat, ab actuali esse existendi. Deinde cui non competit actuale esse existendi hominis ut bruto, illi non competit esse actuale essendi hominem; ergo & cui non competit esse actuale existendi non competet etiam esse actuale essendi; Sicut se enim habet tale ad tale, ita simpliciter ad simpliciter.

RESPONDEBIS III. Retorquendo argumentum Essentia prout ratione condistincta ab existentia, est ne actu vel non? redibitque argumentum contra Thomistas factum.

CONTRA. Quia in sententia per rationem nonnisi ratiocinantem distinguente essentiam ab existentia, dicitur illam, neque esse actu, neque esse non actu, sed præscindere jam ab utroque, non potest autem dici quod essentia à parte rei posita præscindat ab esse actu, vel esse non actu.

CONFIRMATUR Conclusio. Quæ confirmatio simul ostendit extrinsecam etiam existentiam competere essentia à parte rei positæ. Essentia quæ est physice, prout condistincta existentia, vel est actu extra causas, vel non est? Si non est extra causas prout condistincta existentia, contra erit, quia prout condistincta existentia est quid productum, non enim est Deus, neque ens à se, neque nihil &c. Si autem essentia prout condistincta ab existentia, est extra causas aliquid, ergo prout condistincta ab existentia, existit: hæc enim duo vix verbis differunt. Denique si distinguitur essentia ab existentia à parte rei, vera est hæc propositio, *essentia est distincta ab existentia*, ergo ulterius vera erit hæc *essentia est*, nam de quo à parte rei verificatur propositio de tertio adjacente, de eodem verificari potest de secundo adjacente, ut notum ex Dialecticis, & inductione, Ergo essentia prout condistincta ab existentia, existit, quia de illa verificatur particula *Est*, quæ supponit à parte rei, in communi sententia, pro existit.

DIFFICULTAS II.

Quomodo distinguatur existentia ab essentia?

PRÆMITTO I. *Non esse distinctam existentiam ab essentia, distinctione Scotistica, ex natura rei*, de quo alibi: ubi universaliter hæc distinctio rejecta. Quod si essentia ab existentia non est distincta realiter, nec ex natura rei, restat ut distinguatur, per rationem nonnisi.

PRÆMITTO II. *Existentiam posse comparari dupliciter ad essentiam.* I. Ad essentiam actuale. II. Ad essentiam quæ sit in statu possibilitatis: existentia actualis comparata ad essentiam

possibilem distinguitur, sicut ens à se ipso, dum est nihil, seu non ens. Et conformiter loquendo ad alias prædicta principia, distinguuntur hæc duo inter se, non ratione recti, & intrinseci, sed ratione obliqui, connotatorum, & status; nam idem ens, in quantum dicitur esse acceptum à causis, vocatur existentia, & in quantum dicitur habere adhuc esse in causis, dicitur esse, nonnisi in statu possibilitatis: tota autem est difficultas, de essentia actuali.

PRÆMITTO III. *Existentiam posse comparari tam ad essentiam actualem quàm actualis est, seu reduplicative acceptam, quàm ad essentiam actualem specificative acceptam*: si comparatur ad essentiam actualem reduplicative acceptam, seu ad illam rationem formalem, quæ reduplicatur, essentia sic spectata ab existentia differt, sicut definitum & definitio: reduplicative enim spectata essentia erit essentia, prout est in actu; esse autem in actu, & existentia, differunt sicut definitio & definitum. Tota ergo difficultas devolvetur ad essentiam quidem actu spectatam, sed tamen non reduplicative acceptam. Circa quod

DICENDUM est. *Existentiam ab essentia actuali specificative accepta, distingui connotative, ita ut in recto idem sint, in obliquo autem distinguantur.*

PROBATUR. Quia existentia quæ talis, importat esse extra causas, seu esse actu, essentia etiam actualis, importat solum connexionem exercitam prædicatorum actualium; ergo in recto non differunt: ubiq; enim idem respondet esse, ergo nonnisi connotative, quomodo enim aliter? Sed hæc adhuc.

QUÆRENDUM restat, *An ita possit subflare nostris conceptibus existentia, comparata ad essentiam, ut inter se præscindere possint?*

RESPONDENDUM Affirmative. Ratio. Tum quia considerando particulares essentias prout essentia sunt, possum formare conceptum communem particularibus essentiis. Possum item considerando particulares existentias formare conceptum communem existentia; quæ tamen duæ rationes communes, præscindunt inter se objective; conceptus enim communis accidentis, quantumvis Metaphysici, non potest esse conceptus communis, ejus, cujus est accidens; hoc ipso enim non esset ejus accidens; jam autem existentia, est accidens Metaphysicum essentia. Tum quia universaliter quæ definitionibus differunt, præscindere inter se possunt; jam autem essentia & existentia, differunt definitionibus. Tum quia si essentia non præscindit objective ab existentia, etiam in statu essentia importaretur existentia; sed non importatur, quia de essentia essentia ut sic, non est existentia: si enim ab his differentiis creatum & increatum, bene possit præscindi Ens, non apparet cur etiam sic non possit præscindi essentia ab existentia.

Objici.

Obijciuntur I. Si dantur præcisiones obiectivæ inter essentiam & existentiam dabitur processus in infinitum in istis formalitatibus obiectivis. Quod ipsum probatur, quia illa obiectiva formalitas existentia, quæ correspondet ut condistincta à formalitate essentia, est apta ad non existendum, & potest habere duos statum puræ possibilitatis, & actualitatis; ergo in illa rursus duæ formalitates distinguuntur, una quæ sit essentia, & alia quæ sit existentia; de quibus ipsis ulterius redibit argumentum.

RESPONDETUR. Duplicem cogitari posse essentiam, nempe essentiam ipsius essentia, & essentiam ipsius existentia inter quas duas hoc discrimen est, quia existentia respectu essentia quæ essentia est, habet se ut accidens metaphysicum, existentia autem, respectu essentia ipsius existentia, non est existentia accidens, posita itaque abstractione essentia ut sic, ab existentia, intelligitur manere sola ratio differentialis existentia, quæ in re quidem essentiam continet, tamen prout obijciuntur nostris conceptibus, intelligitur quasi spoliata ex essentia secundum rationes communes spectata; licet non spoliatur essentia secundum rationes particulares spectata, ut dictum de Ente; à quæ existentia prout ita concepta, prout jam dicente, quod à se extracta jam sit ratio communis essentia, jam non potest ab illa, quæ tali, abstrahi ratio communis, nec unquam abstrahi potest existentia ab essentia ipsiusmet existentia, nec è converso accipiendo essentiam sensu explicato.

Obijciuntur II. Essentia actualis quantumcunque præcisa obiectivè ab existentia, eo ipso, quod actualis concipiatur, concipitur existens: Ergo nec essentia ab existentia nec è contra præcindi possunt.

RESPONDETUR. Essentiam actualem dum præcinditur non concipi actualem, sed depurari ab actualitate, hinc argumentum est, à non supponente. Neque valet si dicas, essentiam possibilem dicere existentiam possibilem, & essentiam actualem, dicere existentiam actualem; non inquam valet si dicas; quia potest concipi ipsa essentia secundum se, adeoque prior ex modo concipiendi, ipsa existentia possibili & actuali, cumque illa ratio abstractissima essentia, nullam dicat actualitatem, nullam etiam dicet existentiam: Et sicut animal quod est in homine depuratum à rationali, est à parte rei adhuc rationale; licet ab illo prout depurato à rationali, non possit ulterius rationalitas abstrahi; sic in præfenti.

Obijciuntur III. cum Oviedo. Nulla formalitas est actu existens; quæ non sit possibilis: ergo nulla formalitas est actu existens, quæ non includatur in eadem, ut possibili. Rursus nulla formalitas accipitur in ente possibili, quæ non concipiatur existens: Ergo neque ens possibile dicit aliquam formalitatem, quæ non dicat existens;

Ergo ens ut existens, & ut possibile, non distinguitur per formalitatem aliquam, quæ cognoscatur in uno, & non cognoscatur in alio:

RESPONDETUR. Licet in animali posito in Leone, & animali posito in Petro, quæ animal est, nulla sit formalitas in uno, quæ non sit in alio; nihilominus hoc non obstante, potest dari ratio communis utrique, ut docent qui tenent præcisiones obiectivas: ita quamvis non detur formalitas in ente possibili, quæ non sit in actuali, & è converso; nihilominus dari poterit ratio communis utrique, adeoque ex vi rationis communis, præcindens à possibilitate & actualitate. Addo distinctas esse has propositiones: An dicat formalitatem aliquam existentia possibilis, quam non dicat actualis, & an depurari possit conceptus essentia, à prædicato suo metaphysico, quod est existentia. De priori non est questio: sed de solo posteriori: præcipue cum ex dictis supra constet, possibilitatem non rectè explicari, per existentiam conditionatam. Denique cum importentur alia connotata ab ente possibili quæ tali, alia ab existente, poterit ratio communis desumpta ex his potius connotatis fabricari, constituereque objectum præcisiuum unum ab alio.

INSTABIS. Quando Deus cognoscit creaturam possibilem, indifferentem ut producat, vel non producat, cognoscit omnes formalitates, quæ sunt in illa jam producta, vel non cognoscit: si cognoscit omnes, ergo in statu possibilitatis ex parte obiecti, includit omnes formalitates, quas includit existens, ergo existens nullam addit formalitatem, supra possibilem: Quod si non omnes cognoscit formalitates in creatura possibili, quæ reperiuntur in existente, sequitur aliquam formalitatem esse productam, quin cognitio illius formalitatis productionem ejus præcesserit.

RESPONDETUR. Possibile & existens, si ratione rectè sumantur, non præcindunt à se; idem enim est existens, quod erat possibile; idem autem, à se ipso ut tali, non præcindit; ratione tamen connotatorum, sunt diversa obiecta, possibile & existens, connotataque unius, non conveniunt alteri: nam in statu possibilitatis non importatur actualis ratio existendi extra causas, sed attenditur ad solum nexum prædicatorum, & tantum pro statu existentia, ad rationem illam actualem, existendi extra causas; cur ergo ratione diversorum connotatorum, non poterit depurari, conceptus ut sic essentia, à conceptu existentia, fundamento habito in connotatis diversis.

* *

† F

DIFFI.

DIFFICULTAS III.

*Solvuntur rationes pro distinctione reali
essentiae ab existentia.*

Pluribus argumentis quae deducunt ex diversis principiis probant suum intentum Thomistae. Antecedunt & argumenta recentiorum.

Punctum Difficultatis 1.

Rationes Thomistarum.

OBJICITUR I. Auctoritas Aristotelis 2. Poster. c. 2. *Hominem, inquit & esse hominem aliud est & inferius, esse vero nullius est substantia.* Et 3. de Anima C. 4. ait: *aliud est magnitudo, aliud magnitudinis esse.*

RESPONDETUR. Haec omnia sufficienter explicari per alietatem oriundam à diversis connotatis: quia nec etiam eadem auctoritates probant, quod essentia ipsius existentiae distinguatur realiter ab existentia; aliàs idem non esset idem, utque esse nullius sit substantia, sufficit quod existentia sit accidens Metaphysicum.

OBJICIUNTUR II. Quaedam Principia Philosophica.

I. PRINCIPIUM. Separabilia realiter sunt distincta realiter. Existentia & essentia sunt separabilia realiter. Ergo.

RESPONDETUR. Imprimis retorquendo argumentum per subsumptionem hujus Minoris, Essentia posita extra causas, & essentia eadem, non posita extra causas, sunt separabilia realiter, ergo essentia à se ipsa erit distincta realiter: Imò idem subsumi potest de ipsamet existentia in statu physico dum est, & dum aliàs, non est. Directè autem ad argumentum dici potest. Separabilia, realiter separabilitate ab ipso statu petibili, vel ratione diversorum connotatorum sunt distincta realiter in se. Nego Majorem: quidquid sit quod status ipse & connotata distinguuntur realiter suo modo. Separabilia realiter, ratione entitatis & intrinsecorum, idque pro eodem statu physico, sunt distincta realiter. Concedo Majorem: Essentia autem ab existentia non pro statu physico actuali, nec ratione entitatis, separari potest. Addo ex Oviedo: Essentiam Petri, ab aeterno nec fuisse eandem, cum seposita in tempore, nec distinctam: non fuisse distinctam, quia idem quod erat possibile existit, nec fuisse eandem, quia id quod est, & quod non est, non possunt esse idem. Unde ad illud argumentum, Essentia eadem fuit ab aeterno Petri, quae est in tempore, sed existentia Petri distinguitur realiter ab Essentia Petri ab aeterno, ergo distinguitur realiter ab essentia Petri in tempore; ex vi hujus additi respondendo dicitur, quod in hoc argumento & minor &

& major falsa sit. Sed hoc idem argumentum distingui aliter potest, quod scilicet illae essentiae, ratione connotatorum & statuum habeant distinctionem.

II. PRINCIPIUM. Potentia & actus, participans, & participatum, recipiens & receptum sunt distincta realiter: Sed essentia est potentia participans actualitatem recipiendam, jam autem existentia est actus, participatum, receptum &c. Ergo.

RESPONDETUR. Potentiam Metaphysicam & actum Metaphysicum non esse distincta realiter, aliàs homo qui est per modum potentiae receptivae formae, quae est risibilitas, distinguetur realiter à risibili; licet potentia physica & actus physicus, distinguantur inter se realiter. Unde idem ad se ipsum, potest diverso respectu habere rationem potentiae Metaphysicae. Concesso autem, quod essentia non sit potentia physica ad existentiam tanquam ad actum, non sequitur existentiam non fore aliquid limitatum, quia limitationem potest habere, & non ex praedicato potentiae physicae, sed ex sua natura, conditioneque praedicatorum. Dicitur etiam ex dictis potest, quod ratione nonnisi diversorum connotatorum, rationem potentiae, habeat essentia, & existentia, rationem actus.

III. PRINCIPIUM. Mutabile & immutabile sunt distincta realiter, essentia est immutabilis, existentia autem mutabilis. Ergo.

RESPONDETUR. Hanc diversitatem praedicatorum, esse ortam ex alietate statuum & connotatorum, sed non ratione intrinsecorum. Hinc etiam ipsa existentia hominis, secundum id quod dicit in recto, est immutabilis, quia est ipsemet homo.

IV. PRINCIPIUM. Impossibile est idem esse & non esse, ergo non potest quidquam esse, & tamen concipi sub negatione ejus, cui identificatur realiter; sed essentia potest concipi sub negatione existentiae; Ergo haec non identificantur formaliter.

RESPONDETUR. Existentiam de essentia negari, non ratione recti, nec ratione status physici ejusdem, sed ratione connotatorum, & diversi status, quia si concipiatur essentia non extra causas, adeoque non in statu physico, bene de illa negari potest, existentia.

COLLIGES, quid respondendum sit ad illud, quod nihil sit indifferens ad seipsum: Id enim verum est, quod nihil physice sit ad seipsum indifferens; sit tamen ex modo concipiendi, ratione diversi status, connotatorum &c. Et licet quidem accidens physicum debeat esse distinctum realiter ab eo, cujus est accidens, secus sentiendum de accidenti Metaphysico, qualis est existentia, quae etiam ratione recti, intrinseci, & entitatis non est accidens, sed ratione status & connotatorum: hoc est causarum, extra quas, vel intra quas sit essentia. Unde quamvis praedica-

dicatio existentiae de essentia, sit praedicatio accidentis, est tamen accidentis Metaphysici.

COLLIGES, quid sit respondendum ad illam instantiam, quod convenit non nisi dependenter à causa efficiente, distinguitur ab eo, quod convenit necessario; existentia autem convenit contingenter & dependenter à causa efficiente; consequenter enim ad dicta negari debet, quod existentia secundum id quod dicit in recto, non sit æque necessaria ac essentia. Et licet id quod convenit pro statu physico non nisi dependenter à causis, distinguitur realiter, ab eo, quod convenit pro eodem statu physico, independenter à causis, potest tamen idem pro statu Metaphysico esse independentes à causis & pro statu Physico dependens.

V. PRINCIPIMUM. Relationes diversae, debent habere diversos terminos. Et ita ratio similis, non terminatur ad passum vel æquale; cum ergo relatio transcendentalis & praedicamentalis, sint relationes diversae, diversos etiam debent habere terminos: sed si non distinguatur existentia ab essentia, relatio transcendentalis & praedicamentalis non haberet distinctum terminum; quia relatio transcendentalis est ad ipsam essentiam, praedicamentalis est ad existentiam; & tamen per nos non distinguuntur realiter essentia & existentia.

RESPOND. Principium istud paribus cæteris accipiendum esse: Si enim esset verum universaliter, probaret quod albedo, quæ est terminus relationis similitudinis, non possit esse terminus relationis dissimilitudinis ad nigrum: sufficit itaque si distinctæ relationis terminus sit vel diversus realiter, vel diversus formaliter; præcipue cum illa relatio transcendentalis Dei ad essentiam creaturæ, nihil aliud sit, quam ipsa omnipotentia petens producere, & ipsa creatura petens produci; quod totum salvari potest, quamvis essentia non distinguatur realiter ab existentia.

Arguunt aliqui ex eo distinguere realiter existentiam ab essentia, quia operatio creata distinguitur realiter ab essentia, consequenter & modus essendi, hoc est, existentia debet distinguere: Sed illud proloquium non plus vult, quam quod intrinsecam perfectionem entitativam actus, accipiat à modo essendi.

OBJICIUNTUR III. Quædam Principia Theologica.

I. PRINCIPIMUM. Solus Deus est suum esse, sed si non distingueretur realiter existentia creaturæ ab essentia, creatura esset suum esse.

RESPONDETUR. Effatum illud ita esse intelligendum; quod scilicet solus Deus sit à se, sibiq; principium essendi; reliqua autem omnia sunt ab illo. Alius etiam sensus illius dicti dari potest: Solus Deus est suum esse, id est, quidquid est in Deo, Deus est; atq; ita est in Deo sapientia, esse sapientia in Deo, Deus est, &c. & sic de reliquis: quod non convenit creaturis.

II. PRINCIPIMUM. Solus Deus est actus purus, sed si existentia creata identificaretur etiam creatæ essentia, hoc non esset verum; quia sola compositio, destruit rationem actus puri, quæ compositio non esset, si identificaretur essentia cum existentia.

RESPONDETUR. Majorem illam, sola compositio destruit rationem actus puri, posse duplicem habere sensum. Omne id quod compositionem non habet ex distinctis realiter, est actus purus, & hic sensus falsus est, quia ab existentia saltem essentia ipsius existentia non distinguitur realiter, & tamen existentia non est actus purus. Deinde potest facere hunc sensum, quod compositio si detur, destruat rationem actus puri, sed ita ut illa etiam non posita possit destrui ratio actus puri, non quidem per compositionem ex essentia, sed aliunde.

Explicari etiam dictum principium sic potest. *Solus Deus est actus purus*, quia non transit à potentia ad actum, sed semper est actus non multus antecedentia potentia: solus autem Deus est talis, nos autem & in esse & in operari, transimus à potentia ad actum. Rursus quod est actus purus non potest habere rationem subiecti; in omni autem creatura subiectantur illius accidentia.

III. PRINCIPIMUM. Scientia simplicis intelligentia à scientia visionis sunt distinctæ; Ergo debent terminari ad diversa objecta; sed nisi daretur distinctio realis inter existentiam & essentiam non possent distinguere istæ scientiæ. Ergo.

RESPONDETUR. Cum circa idem realiter objectum, possint versari etiam creatæ duæ scientiæ realissime distinctæ, multo magis versari poterunt scientiæ divinæ realiter indistinctæ; Suficeret ergo distinctio objectorum, ratione diversorum realiter statutum.

Distingui rursus poterunt illæ scientiæ ratione objecti attributionis, seu rationis formalis ultimata, quia scilicet ratio intenta à scientia simplicis intelligentia, quæ tali, est ratio possibilis; ratio autem intenta à scientia visionis, quæ tali, est ratio existens. Et sicut non obest quominus dicatur distinguere Logica à Physica, quia Logica rationem huius quod est operatio intellectualis considerat, quam etiam considerat Physica; ita nec sequetur confusio scientiæ visionis, quamvis utraque, idem objectum habeat, modo distinguatur ratione objecti attributionis.

Distingui item poterunt illæ scientiæ ratione medii in quo, & ratione cuius cognoscuntur; quod ita explicatur. Possunt bene notitia circa idem in re objectum distinguere præcisè ratione medii in quo, & ratione cuius cognoscuntur: Et sic notitia Dei in illo met ipso & notitia Dei per attacham speciem expressam, quam habet Gabriel de Deo, sunt notitiæ distinctæ. Rursus eadem Conclusio diversa erit si per diversa motiva procedat,

revocabiturque ad diversas scientias: Visio item horti in se, & imagine vel speculo, longè est alia, & sic de reliquis: ex quibus stabilitur hæc Major, quòd notitiæ ratione medii in quo, & ratione cuius cognoscuntur, sint diversæ. Quia verò medium in quo, & ratione cuius cognoscuntur possibilia, est diversum à medio in quo, & ratione cuius cognoscuntur existentia, sit ut scientiæ etiam ad illa objecta attendentes sint adhuc diversæ. Porro medium in quo noscuntur possibilia est, v. g. omnipotentia, ipsa Dei essentia: &c. Medium autem in quo noscuntur existentia, est illorum præsentia ad æternitatem, quæ ipsa ratione decreti alicujus divini liberi proportionati, attinguntur, cum tamen possibilia, independentè à quocunque decreto libero, noscantur.

Rationes Recentiorum.

Objicit I. Sylvest. Maurus q. 6. Phys. Univerſim actus distinguuntur ab iis quæ habent tales actus. Aliud enim est quod movetur, aliud moveri, aliud quod intelligit, & aliud intelligere: Sed aliud realiter est intelligere aliud quod intelligit, ergò & aliud quod existit aliud existentia.

RESPONDETUR. Aliud esse actum physicum formæ physicae, & aliud quod habet talem actum, sed actus formæ Metaphysicae, ab eo quod habet talem actum, distingui non debent; alias unitas quæ est actus unius entis, risibilitas quæ est actus metaphysicus unius Risibilis, deberent esse distincti realiter; quod si hæc ipsa dicas distingui realiter, saltem entitas & ens, non distinguuntur realiter, quamvis entitas sit actus entis, jam autem existentia est actus metaphysicus essentia.

INSTAT I. Si quis sincerè reflectat super se ipsum, advertit quòd sicut ipse intelligit non per hoc, quòd sit intelligere, seu actus intelligendi; sed per hoc quod habeat actum intelligendi; ita etiam est non per hoc quòd sit esse, sed per hoc, quòd habeat esse; absurdum autem est ut ens habeat id quòd est; v. g. dicitur absurdè quòd homo habeat animal rationale.

RESPONDETUR. Imprimis reflexio nostra qualis, non potest in præſenti pro argumento accipi: potest enim dici ex modo nostro concipiendi imperfecto, totum illud oriri: plane ac cum sub formis materialibus, concipimus Deum. Sed posito etiam quòd nos reflectamus super nostras cogitationes, nemo nisi præoccupatus, experitur quid sit essentia, supra quam ponens se existentia, quòd faciat illam esse, extra causas. Transcat item quòd absurdè dicitur hominem habere animal rationale, quia hæc duo comparantur ut definitum & definitio; quæ tamen ita non comparantur, etiam si sint idè realiter, modò unum cum fundamento in re concipiatur per modum accidentis Metaphysici, advenientis, secundarii, aliud per modum essen-

tia &c. bene horum unum haberi, aliud habere, dici poterit; & ita dicitur unumquodque ens, habere suam unitatem, quæ ab illo non distinguitur realiter.

INSTAT II. Quòd potest habere ac non habere aliquem actum, non est talis actus; & ita quòd potest sedere, & non sedere, non est actus sedendi: sed omnis creatura potest habere & non habere actum essendi; Ergò nulla creatura est actus essendi.

RESPONSUM supra. Quòd potest habere & non habere pro statu physico aliquem actum non est talis actus. Concedo. Si hoc illic contingat non pro statu physico, sed pro aliquo potentiali vel intentionali. Nego. Non eritque distinctio in recto in hoc, quòd est actus; & in hoc quòd est posse actus, sed erit distinctio ratione obliqui, connotatorum, & statibus diversi.

INSTAT III. Ex eodem fermè principio. Certum est inquit me posse esse ac non esse; quò posito, quærit, vel posse esse ac non esse, est ipsum actu esse, vel non est ipsum actu esse; si primum, contra erit, quia ipsum posse moveri, & non moveri, non est ipsum actu moveri; Ergò & in præſenti idem dicendum. Quòd ipsum in hoc fundatur, quia sicut esse, est ipsum esse; ita posse esse & non esse, non est ipsum esse actu; sed est potentia essendi, ac non essendi: Si autem posse ac non esse, non est ipsum actu esse, habetur intentum: Neque enim potest dici, quòd ipsamet possibilitas, sit quid mihi extrinsecum, identificatum cum Deo; hoc enim idem esset ac dicere, quòd posse meum moveri & non moveri, non sit aliquid intrinsecum mihi, sed merè extrinsecum.

RESPONDETUR. Posse esse & non esse, cum ipso actu esse, sint idem quoad rectum, licet non sint idem in obliquo. Paritas adlata de motu, non convincit; quia argumentum à distinctione formarum physicarum, non valet ad formas Metaphysicas, qualis forma Metaphysica, est existentia. Secunda etiam pars argumenti non convincit. Quia sufficit ut esse actu, non sit idem in obliquo, cum posse esse actu & non esse; licet sit idem in recto; Quando autem videtur admittere possibilitatem intrinsecam rerum, id secundum dicta superius pro nobis facit.

Objicitur II. Ex imperfectione creaturæ oritur, quòd non identificetur cum aliis actibus; sed actus essendi, est primus & præstantissimus actus; in quo omnes fundantur. Ergò.

RESPOND. Ex imperfectione creaturæ oritur quòd non identificetur cum actibus Physicis, sed nego, quòd etiam debeat non identificari cum actibus Metaphysicis, qualis est existentia.

Objicitur III. Creaturæ undique debent differre à modo essendi Divino, in ratione causati & incausati. sed modus essendi divinus consistit in hoc, ut sit ens à se, in se, per se, & propter se, & hoc est esse, undique incausatam in quocumque

que genere. Est autem Deus à se, quia non accipit esse ab ulla causâ efficiente: est in se, quia esse Dei non recipitur in ullo subiecto vel potentiâ; est per se, quia non est per esse distinctum: est propter se, quia non est propter finem diversum, sed ipse est supremus finis omnium: Ergo creaturæ debent habere esse undique causatum, per proportionatam oppositionem, defectum involventem.

RESPONDETUR. Hæc nos omnia prædicata salvare, licet non cum explicatione qualem ponit objectio. Et quidem quod sit à se, concordamus in explicatione. Quando autem esse in se explicat, quia esse Dei non recipitur in ullo subiecto & potentiâ, id imprimis in principio arguentis difficultatem habet; quomodo enim aliquid est in se, si non distinguitur id quod est, & id in quo est? sicut nemo dicit in animali rationali esse hominem. Sed retinendo etiam explicationem quam ponit objectio, adhuc illa salvari potest in nostris principiis, quia scilicet non recipitur esse Dei, in ulla potentiâ quæ physice præcesserit, vel præcedere potuerit, sicut à posse esse hominis, anteceditur esse hominis. Sensus autem illius dicti Deus est in se duplex legitimus & receptus dari potest, quod Deus sit sibi locus, nulloque extrinseco indigeat loco. Vnde communi Theologorum phrasi dicitur, fuisse in se ipso, ab æterno. Rursus Dei esse est in se, quia scilicet in se ipso, complectitur omnia, pro suo esse, nec indiget principiis effectivus &c. similia. Quod attinet ad explicationem illius: est per se, quia non est per esse distinctum supple realiter. Hoc ex dictis immediate refutari debet, videturque esse omnino arbitraria, & petens principium. Commodius dicitur, hoc sensu Deus est per se, quia non ex accidenti habet existentiam sed necessario & per se.

INSTAT I. idem. Adverti debet quo sensu Deus sit ens per essentiam, creaturæ per participationem; Sicut enim ignis est ignis per essentiam, quia non participat ignem, nec habet ignem in se, sed est ignis. Ferrum verò ignitum non est ignis per essentiam, sed solum per participationem, quia non est ignis, sed habet ignem sibi intimè unitum. Ergo cum Deus ita sit ens per essentiam, quia non habet esse sed est ipsum esse, ita creaturæ erunt entia per participationem, quia non sunt esse sed habent esse.

RESPONDETUR. Non esse proportionem si comparetur ignis ad ferrum ignitum, & Deus ad creaturam existentem, nam ignis habet formam substantialem suæ materiæ unitam, quæ est actus Physicus ignis, ideoque constituens cum materia essentiam ignis. Jam autem ferrum ignitum, non habet sibi substantialiter unitam formam ignis, hinc non potest dici nisi ignis per participationem. Jam verò tam Deus quam creatura, habent actum existentiam, unde ad salvandum quod Deus sit ens per essentiam, suffe-

cerit hoc, quod sit necessarium in existendo; quamvis Deus & creatura, habeant æquè identificateam pro statu reali existentiam: ad eum modum quo Deus est unus per essentiam, & tamè etiam unitas à nobis, non distinguitur realiter.

INSTAT II. Deus ita est sapiens ut sit ipsa sapientia, ergo etiam ita est esse, ut sit ipsum esse, ergo creaturæ quæ habent sapientiam & non sunt sapientia, etiam habebunt existere ita, ut non sint ipsum existere.

RESPONDETUR. Concedo propositiones assumptas de Deo. Quod attinet ad creaturas, non est par ratio, quia possunt esse extra causas creaturæ & non esse sapientes, non potest autem esse extra causas essentia & non esse sapientes, non potest autem esse extra causas essentia & non habere existentiam, nec videtur tenere argumentum à formis Physicis ad Metaphysicam.

INSTAT III. Ex eodem fermè medio termino; hoc est comparata perfectionis in creaturæ, ad creaturam, sicq; urget. Esse quod non est receptum in alio, sed est in se subsistens, est infinitum, esse enim quod non est acceptum ab alio, sed est à se, est infinitum, ita etiam non receptum in alio, debet esse infinitum. Videnturq; se mutuo ista consequi, non habet esse ab alio, ergo non habet esse in alio. Unde hæc etiam affirmativæ se consequuntur, habet esse ab alio, ergo habet esse in alio. Sed si substantiæ creatæ essent suum esse, ipsarum esse non esset receptum in alio, neque enim quidquam recipitur in eo, quod est.

RESPONDETUR. Esse quod non est receptum in alio per exclusionem actualis vel potentialis negationis existendi, est ens infinitum, debet enim hoc ipso esse à se. Cæterum esse non receptum in alio, si actu non existit, vel si saltem poterat non existere, nō est necesse, ut sit à se, adeoq; infinitum. Hoc enim ipso quod sit à se, caret principio suarum perfectionum limitatio, non repugnat autem, esse non receptum in alio subiecto esse adhuc finitum, ex sua natura, ut patet in unitate comparata ad ens. Imò & in animalitate & rationalitate comparata ad hominem. Et licet non esse ab alio: sequatur non recipi in alio, quia si ex esse à se, sequitur infinitudo perfectionis, sequitur etiam hæc perfectio, nō recipi in alio, sed ex esse ab alio, non sequitur carentia omnis perfectionis, adeoq; carentia huius perfectionis, quæ est, non recipi in alio.

Quando autem in solutione argumentorum frequenter recurrit ad hoc quod sit extra causas essentia quoad posse esse & non esse, quoad esse autem actu, est extra causas, ratione existentia; id non convincit, quia sequitur illud posse esse & non esse prout condistinctum ab existentia & existere & non existere, non existere ut supponitur, existere autem, quia illud posse esse & non esse est extra causas, esse autem extra causas & existere nullo differunt, & si inter hæc ponatur differentia, non jam de re manet status questionis; quia hic procedit ex suppositione, quod hæc duæ voces habeant se pro eodem, imò quod se habeant sicut definitio & definitum.